

mag. Brigita LIPOVŠEK

Kultura kot razvojni dejavnik države in regij

Delovni zvezek 4 / 2003

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj
ISSN: 1318-1920

Izdajatelj:

Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj,
Gregorčičeva 27, 1000 Ljubljana

Telefon: 01 478 10 12

Fax: 01 478 10 70

Elektronska pošta: gp.umar@gov.si

<http://www.gov.si/umar/public/dz.html>

Urednica zbirke: dr. Valerija KOROŠEC

Tehnična urednica: Ema Bertina KOPITAR

Prevod povzetka: Marko GERMOVŠEK

Lektoriranje: Mojca GARANTINI

Naslovnica, oblikovna zasnova: Sandi RADOVAN, Studio DVA

Distribucija: Simona ZRIM

Tisk: SOLOS, Ljubljana

Odgovorna oseba: dr. Janez ŠUŠTERŠIČ, direktor

Naklada: 200 izvodov

Pisna naročila za zbirko ali posamezno publikacijo sprejemamo na naslov izdajatelja.

Ljubljana, 2003

Ključne besede: kultura, statistika, razvoj, kazalniki, statistične regije

Key words: culture, statistics, development, indicators, statistical regions.

Kazalo

Povzetek/Summary	5
1 Uvod	7
2 Definicija kulture	9
3 Razvojne dimenzije kulture	10
3.1 Vpliv kulture na gospodarski, socialni in okoljski razvoj	10
3.2 Vpliv kulture na regionalni razvoj	14
3.3 Razumevanje razvojnih učinkov kulture na ravni Evropske unije	15
4 Sistemski okviri kulture v Sloveniji	19
4.1 Upravni okvir	22
4.2 Materialni okvir	24
4.2.1 Materialni okvir na ravni države	25
4.2.2 Materialni okvir po statističnih regijah	29
4.3 Zaposleni v kulturi	32
4.3.1 Zaposleni v kulturi, obravnavani na ravni države	32
4.3.2 Zaposleni v kulturi, obravnavani na ravni statističnih regij	34
5 Nekatera področja kulture, obravnavana na ravni države	36
5.1 Poklicna dramska in lutkovna gledališča	36
5.2 Razstavna dejavnost galerij - razstavišč	37
5.3 Muzeji	38
5.4 Knjižnice	39
5.5 Kulturna društva	41
5.6 Kinematografija	43
5.7 Radiotelevizija	44
6 Nekatera področja kulture, obravnavana na ravni statističnih regij	47
6.1 Poklicna dramska in lutkovna gledališča	47
6.2 Razstavna dejavnost galerij - razstavišč	48
6.3 Muzeji	50
6.4 Knjižnice	51
6.5 Kulturna društva	55
6.6 Kinematografija	56
6.7 Radiotelevizija	57
7 Zaključek	59
Podatkovna priloga	63

Seznam kratic

BDP = bruto domači proizvod

DRP = Državni razvojni program

NUK = Narodna in univerzitetna knjižnica

SGRS = Strategija gospodarskega razvoja Slovenije

SKD = Standardna klasifikacija dejavnosti

SURS = Statistični urad Republike Slovenije

UMAR = Urad za makroekonomske analize in razvoj

Povzetek

Kultura je tesno vraščena v vse pore človekovega življenja in kot taka vpliva na njegov razvoj. Pričujoče besedilo ugotavlja razvojne dimenzije kulture in na podlagi izbranih kazalnikov analizira nekatere vidike kulturnega razvoja v Sloveniji. Delovni zvezek je zasnovan tako, da kulturo obravnava dvonivojsko. Posebej obravnava državno in posebej regionalno raven, pri čemer so osnovne teritorialne enote statistične regije Republike Slovenije.

Besedilo najprej ugotavlja razvojne dimenzije kulture, ki jih v skladu z definicijo blaginje, navedeno v Strategiji gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006, obravnava z vidika vseh treh sestavin blaginje: gospodarske, socialne in okoljske. Tem dimenzijam dodaja še nekatere druge vidike vpliva kulture na razvoj, ki so pomembni posebej za regionalno raven. Sledi prikaz, kako se Evropska unija čedalje bolj zaveda pomena kulture za rast blaginje, kar se konkretno kaže v čedalje večjih finančnih sredstvih, ki jih za kulturo namenja.

Kultura v Sloveniji je obravnavana tako, da je podan prikaz upravnega in materialnega okvira, v katerem se kultura v Sloveniji odvija, temu je dodana informacija o zaposlenih v kulturi, nato pa sledi obravnava nekaterih področij kulture, pri čemer so tudi ta tako kot prejšnje teme obravnavana dvonivojsko, torej posebej državna in posebej regionalna raven.

Besedilo je pripravljeno v upanju, da bo spodbudilo nadaljnje statistično spremljanje kulturnega razvoja v Sloveniji tako na ravni države kot na ravni statističnih regij, saj bo tako spremljanje pomagalo predvsem državi, da bo lahko še kakovostneje spodbujala razvoj in razcvet slovenske kulture in ohranjanje kulturne dediščine in s tem bogatila našo skupno evropsko kulturno zakladnico.

Summary

Culture is an integral part of any aspect of human life and plays an important role in human development. This Working Paper tries to determine the developmental potential of culture and analyses some aspects of cultural development in Slovenia by means of selected indicators. Culture is examined at two levels: national and regional, whereby Slovenia's statistical regions were taken as the basic territorial units.

First, this Working Paper seeks to establish the developmental dimension of culture, as viewed from the three constituent elements of welfare: economic, social and environmental, as proposed by the Strategy for the Economic Development of Slovenia 2001-2006. Next, we look at some other aspects of culture's impact on development, which is of particular significance for the regional level. Finally, we show the growing awareness of the significance of culture for welfare growth in the European Union, which is reflected in the rising appropriations for culture seen in the Union.

Culture in Slovenia is analysed in three steps: first we present the administrative and material framework for the functioning of culture, then we give information about employment and we finally present some particular areas of culture. As before, the subject is treated at two levels, namely national and regional.

This Working Paper was prepared in the hope that it will encourage further statistical monitoring of cultural development in Slovenia at both the national and regional levels. This should help the government in promoting the development of culture more effectively and contribute to the flourishing of culture, preservation of the national heritage and the enrichment of common European cultural treasures.

1 Uvod

Vloga kulture v gospodarstvu in družbi oziroma ekonomskem in socialnem razvoju narašča. Živahne spremembe zaznavamo tudi v načinih kulturne proizvodnje, distribucije, potrošnje in meddržavnih oblik menjave, še posebno kar zadeva avdiovizualne medije, nove komunikacijske tehnologije in storitve. Tega vpliva se čedalje bolj zavedajo tudi posamezne države Evropske unije in Evropska unija kot celota. Čedalje bolj pa se vpliva kulture na rast blaginje zaveda tudi Slovenija. Ta delovni zvezek na podlagi izbranih kazalnikov prikazuje nekatere vidike kulture v Sloveniji na ravni države in statističnih regij in se pri tem osredotoča na nekatera področja kulture. Pred samo analizo izbranih kazalnikov kulturnega razvoja v Sloveniji pa podaja nekaj osnovnih definicij kulture, informacijo o vplivu kulture na ekonomski, socialni in okoljski razvoj, z dodatkom nekaterih poudarkov o vplivu kulture na razvoj regij, ter oris, kako kulturo razume in podpira Evropska unija. Za večjo objektivnost analize v nadaljevanju podajamo tudi nekaj informacij o sistemskega okviru kulture v Sloveniji (upravnem in materialnem okviru ter o zaposlenih v kulturi).

2 Definicija kulture

Obstajajo številne **definicije kulture**. Od najširših, da je kultura “celostno življenje ljudi” (Kultura v srcu, 2000) oziroma “sublimacija zgodovinske identitete in obenem izraz - socialni in ekonomski - sodobne družbe” do najbolj ozkih, da je kultura “umetniško ustvarjanje” (Kulturna politika v Sloveniji, 1998). Problem, da je prvi vidik preširok za poglobljeno analizo, drugi pa preozek, ostaja nerešen.

Za potrebe statistike na področju kulture je za zdaj najbolj priznana definicija kulture, ki jo je razvil **UNESCO**.¹ V posameznih delih se sicer spreminja, temeljno sporočilo pa ostaja enako: kultura je definirana kot “celoten zapleten sistem duhovnih, materialnih, čustvenih in razločevalnih potez, ki označujejo neko skupnost kot družbeno skupino. Obsega ne le umetnost in literaturo, ampak tudi načine življenja, temeljne človekove pravice, vrednotne sisteme, tradicijo in prepričanja.” (Claxton, 1996). Tudi **Svet Evrope**, katerega eno najpomembnejših področij delovanja je prav kultura, se v definicijah naslanja na UNESCO-vo definicijo: kultura “... predstavlja vse naučene izkušnje neke skupnosti, njene konvencije in vrednote: gospodarske, pravne, verske, moralne, družinske, tehnološke znanstvene, estetske ...” (Kulturna politika v Sloveniji, 1998).

Evropska unija se s kulturo uradno ukvarja šele od podpisa Maastrichtskega sporazuma. V obravnavi kulture v širšem pomenu se tudi Evropska unija opira na UNESCO-vo definicijo kulture. Nima pa še skupne definicije kulture v ožjem pomenu. Kljub temu obstajajo neke temeljne usmeritve, ki so med drugim nujne tudi za potrebe gradnje skupne podatkovne baze za področje kulture na ravni Evropske unije. Tako so v področje kulture uvrščeni: kulturna dediščina ter arhivi, vizualne umetnosti, knjige, tisk, knjižnice, glasba, ples, gledališče, kot zelo pomemben člen pa je uvrščen tudi avdiovizualni sektor (Cultural statistics in the EU, 2000).

V **Sloveniji** novi krovni zakon za področje kulture, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS 96/2002), definira kulturne dejavnosti kot: “... vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih dobrin na področju nepremične in premične kulturne dediščine; besednih, uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih, filmskih, avdiovizualnih in drugih umetnosti ter novih medijev; na področju založništva in knjižničarstva, kinematografije in na drugih področjih kulture² ...”.

Za potrebe analize v drugem in tretjem delu tega delovnega zvezka se naslanjamo na ožjo definicijo kulture, navedeno v tem zakonu. V prvem delu, kjer obravnavamo širše vidike vpliva kulture na razvoj, pa se naslanjamo na UNESCOVO definicijo kulture.

¹ Članice Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju: OZN) so leta 1948 podpisale Splošno deklaracijo o človekovih pravicah. Leta opredeljuje pravico do udeležbe v kulturnem življenju kot enega od pogojev, ki so “... nujni za človekovo življenje, integriteto in dostojanstvo ...” (Kultura v srcu, 2000). Na pobudo OZN je bil že tri leta pred tem datumom ustanovljen tudi UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (slov.: Organizacija Združenih narodov za šolstvo, znanost in kulturo). Velik pomen, ki ga je OZN že tedaj pripisovala kulturi, je razbrati že iz samega imena organizacije UNESCO.

² Člen 4.

3 Razvojne dimenzije kulture

Kultura v širšem pomenu zadeva vsakega posameznika in družbo kot celoto. Vpeta je v gospodarski, socialni in okoljski razvoj in je tako konstitutivni člen vseh treh komponent blaginje, kakor jih navaja temeljni strateški dokument Republike Slovenije, Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006 (v nadaljevanju: SGRS 2001–2006). Trajnostno povečevanje blaginje vseh prebivalcev in prebivalcev Slovenije pa je glavni razvojni cilj, ki ga navaja navedeni dokument.

Vpliv kulture na razvoj družbe je večplasten (tako kot je večplastna tudi kultura sama) in je tako neposreden kot posreden. Meje med neposrednimi in posrednimi vplivi kulture na razvoj ni mogoče natančno začrtati, med obojimi pa vlada tesna soodvisnost. V svojem ožjem pomenu vpliva kultura na ustvarjanje novih in ohranjanje starih delovnih mest in je posledično povezana z ohranjanjem poseljenosti regij s posebnimi razvojnimi problemi oziroma s pritokom sveže delovne sile v regije. V svojem širšem pomenu, ki vključuje vrednote, načela, človekove pravice, pa kultura vpliva na izboljševanje kakovosti življenja, krepitev socialne kohezije in krepitev razvojnega konsenza, preprečevanje socialne izključenosti, krepitev voluntarizma in civilne družbe, dviganje ugleda posameznikov in skupin ter regij in držav.

3.1 Vpliv kulture na gospodarski, socialni in okoljski razvoj

Zavedanje o **vplivu kulture na gospodarski razvoj** narašča premo sorazmerno z naraščanjem števila raziskav, ki ta vpliv proučujejo. Raziskovalci ugotavljajo, da se na področju kulture v svetu obračajo občutne vsote denarja. Čedalje bolj jasno postaja tudi zavedanje, da moramo vplive kulture na gospodarski razvoj razumevati na več ravneh (npr. na ravni nacionalnih gospodarstev slediti verigam dodane vrednosti) in vplive kulture na razvoj vrednotiti drugače, kot vrednotimo razmeroma kratkoročne, ozko gospodarske interese.

V času globalizacije na področju kulture poteka dvoje nasprotujočih si gibanj. Po eni strani globalizacija prinaša čedalje večje pritiske glede poenotenja kultur, po drugi strani pa se pojavlja tudi protireakcija, preporod državljske in regionalne zavesti ter razcvet regionalnih kultur.

Neposredni učinki kulture na gospodarski razvoj so najvidnejši v vplivu, ki ga imajo na razvoj **kulturne industrije**.

Definicije posameznih avtorjev, kaj vse je sploh mogoče šteti v nabor kulturnih industrij, se razlikujejo. Nekateri avtorji so problem rešili z navedbo, da so kulturne industrije tiste industrije, ki obsegajo sodobno in kreativno umetnost ter sektor kulturne dediščine (Mercouris, 2002). Drugi pa so želeli še posebej poudariti, da se področje teh industrij razteza tudi na avdiovizualni in multimedijški sektor, ki sta v zadnjem času pridobila na pomenu. Tako se v nekaterih programskih dokumentih namesto poimenovanja "kulturne industrije" pojavlja termin "kreativne industrije" (Exploitation and Development, 2001). Ker pa se niti poimenovanje kreativne industrije ni izkazalo za dovolj široko, večina avtorjev ostaja pri terminu "kulturne industrije".

Kulturne industrije vsebujejo (vsaj) našeta področja:

- storitve, povezane s kulturno dediščino,
- gledališče in ples,
- glasbo in opero,
- proizvodnjo in distribucijo kaset, plošč in zgoščenk,
- založništvo in prodajo knjig,
- vizualno umetnost,
- kulturni turizem,
- izobraževanje o umetnosti in pridobivanje umetnostnih veščin,
- design,
- arhitekturo
- in modo.

Razlogov za hitro rast kulturnih industrij (največjo rast beležijo tiste, ki se povezujejo z avdiovizualnim sektorjem in mediji) je več (Exploitation and Development, 2001):

- dogajajo se strukturne spremembe v nacionalnih ekonomijah tako imenovanih razvitih držav - delež tradicionalnih industrij se manjša na račun storitev;
- način življenja tako imenovanega »Zahodnega sveta« se spreminja - količina prostega časa se čedalje bolj povečuje, prav tako mobilnost, obenem pa se povečuje delež ljudi, ki svoj prosti čas preživljajo aktivno;
- živimo v obdobju, ki beleži hiter razvoj novih tehnologij, vzporedno z njim pa se krepi potreba po razvoju človeških virov;
- ne nazadnje pa »Zahodni svet« kljub vsem pretresom še vedno živi v obdobju relativnega miru.

Eno izmed pomembnih področij v okviru kulturne industrije je **kulturni turizem**, ki je tesno povezan s turizmom kot celoto. V tako imenovanem razvitem svetu se kulturni turizem uvršča med industrije, ki se najhitreje razvijajo. Njegove poglavitne teme so zgodovina in umetnostna zgodovina, arheologija, etnologija, arhitektura in druge lepe umetnosti, naravne znamenitosti in lepote, lahko pa tudi osebni stik z domačim prebivalstvom. Temeljna značilnost kulturnega turizma je ta, da od udeležencev zahteva miselni napor in da ga le-ti pričakujejo.

Kulturni turizem je v okviru turizma kot panoge pomemben tudi kot dejavnik izravnave med masovnim in posamičnim turizmom. Pripomore namreč lahko k enakomernejši razporejenosti turistov po regijah in tako prispeva k trajnejši uporabi virov blaginje. Kot dejavnik izravnave pa nastopa tudi v samih turističnih krajih, kjer v obdobju med visokimi sezonami privlači turiste in tako omogoča ljudem stalnejšo zaposlitev (Lebe, 2000).

Nazadnje je treba poudariti še specifičnost turizma v kontekstu ustvarjanja novih delovnih mest. Za turizem je značilno, da lahko zaposluje tudi nižje izobražene sloje. Prav ti pa so najštevilnejši prav v območjih in regijah s posebnimi razvojnimi problemi.

Slovenija ima zelo ugodno poklicno in izobrazbeno sestavo tujih gostov – več kot polovica jih je višje ali visoko izobraženih (Lebe, 2000) - ob tem pa ima ob zavidljivo

ohranjeni naravni dediščini tudi bogato kulturno dediščino in dejavno sočasno ustvarjanje na področju kulture. Žal slovenski turizem področje sočasnega kulturnega ustvarjanja še vedno premalo vgrajuje v svojo ponudbo. Kar se kulturne dediščine tiče, pa svoje glavne sile še vedno usmerja v trženje zgolj nekaterih kulturnih spomenikov, kar po eni strani pomeni pritisk na izbrane spomenike, po drugi strani pa so tako domači kot tuji obiskovalci prikrajšani za najpomembnejše informacije v zvezi s slovensko kulturno dediščino: glavna primerjalna prednost naše države je namreč izjemna naravna in kulturna raznolikost na zelo majhnem geografskem prostoru, po drugi strani pa se kulturna dediščina pojavlja v tako imenovanih serijah. V Sloveniji na primer nimamo posamičnih kulturnih spomenikov svetovnega ranga, kot sta Taj Mahal v Agori ali pa Eifflov stolp v Parizu. Izjemna vrednost naše kulturne dediščine je v pojavljanju določenega tipa kulturne dediščine v geografsko razprostranjenih serijah. Navadno se taka serijska dediščina razprostira po širšem kulturnem območju, ki v večini primerov presega državne meje. Primeri take dediščine so srednjeveško stensko slikarstvo, pa zlati oltarji, lesena etnološka dediščina in tako naprej. Prav to dejstvo je bilo že pred leti podlaga zamisli o serijski nominaciji spomenikov za uvrstitev na seznam svetovne kulturne dediščine, pri kateri bi sodelovale Slovenija, avstrijska Koroška in Furlanija v Italiji. Druga pomembna komponenta slovenske kulturne dediščine je kulturna krajina. Leta 1996 je Slovenija že vpisala na poskusni seznam svetovne dediščine spomeniški območji Kraški regijski park in Fužinarske planine nad Bohinjem³ kot kulturni krajini. Tretja prednost slovenske kulturne dediščine je sorazmerno gosta ohranjenost dediščinskih prvin, vezanih na velike zgodovinske dogodke. Primer je Soška fronta (Černe et al., Analiza stanja, 2002).

Kultura v širšem pomenu **vpliva na socialni razvoj kot temeljni konsitutivni element** tega razvoja. Kultura, vsebovana v formalni in neformalni izobrazbi od najzgodnejšega obdobja človekovega življenja naprej je življenjskega pomena za **razvijanje posameznikove kreativnosti, domišljije, komunikativnosti, prilagodljivosti, senzibilnosti in cele vrste fizičnih in čutno zaznavnih veščin**, ki vse skupaj pomagajo ustvarjati celostno osebnost.⁴

Kultura oziroma kulturno udejstvovanje pa služi tudi za **povečevanje ugleda določene družbe**. Eden od jasno zaznavnih posrednih učinkov, ki ga ima lahko kultura na razvoj, je tudi **dvig ugleda** države, regije, mesta, mestnega predela v očeh javnosti. Pomen ugleda⁵ ali imidža **lokacije** v času globalizacije, ko razdalje postajajo čedalje bolj relativne in ko postaja konkurenca med regijami za dostop do ekonomskih in socialnih virov blaginje čedalje bolj ostra, raste. Povečana konkurenca sili podjetja k neprestanemu zniževanju stroškov, obenem pa se jim odpira možnost za delovanje kjerkoli po svetu. Oboje skupaj pritiska regije, države v intenzivno tekmo za nove investicije in ohranjanje obstoječih. Ugled oziroma imidž države ali regije ne vpliva le na dotok gospodarskih in socialnih virov blaginje vanjo, ampak tudi na njihov odtok iz nje. Tako kot obstajajo bolj ali manj zaželene države, celine, tako obstajajo tudi bolj ali manj zaželene regije, lokacije, mestni predeli. Negativen

³ Uradna nominacija za nobeno od teh kulturnih krajin še ni bila izvedena.

⁴ Raziskava, izvedena pod pokroviteljstvom washingtonske NGA (National Governors Association), je pokazala, da izobraževanje, katerega predmetnik vsebuje umetnosti, dolgoročno pomeni prihranek časa in denarja za družbo. Ugotovili so, da dviguje število točk v standardiziranih testih, zvišuje akademski uspeh in znižuje nagnjenost h kriminalu - tako v rizični kot v splošni populaciji.
<http://www.a-blast.org/www.nga.org/center/divisions/>

⁵ Ugled je dobro ime, veljava, spoštovanje, ki ga pripisujemo oziroma si ga zaslužijo osebe, kraji, aktivnosti, dogodki, podjetja, države. Pomensko zelo blizu je pojem imidž, ki pa se od pojma ugled, ki vsebuje ovrednotenje, razlikuje po tem, da je precej nevtralen in lahko nosi tako pozitiven kot tudi negativen predznak. Ugled in imidž sta odsev tistega, kar je bilo sprejeto, dekodirano (Kapferer, v Jančič, 1998). Ugled ali imidž je podoba neke entitete v očeh javnosti. Po sami definiciji gre za subjektivni fenomen, ki pogosto ni povsem skladen z realnostjo ali pa je od nje lahko celo zelo različen.

imidž lahko za državo ali regijo pomeni blokado, ki jo je le težko premagati, po drugi strani pa **pozitiven imidž dodaja vrednost** lokalnim in regionalnim **proizvodom**. Lahko bi rekli, da sta prepoznavnost in ugled pomembna za gospodarstvo tudi v smislu **graditve** nacionalne, regionalne, lokalne ... »**blagovne znamke**«.

Kultura kot načeloma neagresivno področje in hkrati kot sredstvo komunikacije je **univerzalni medij za izmenjavo informacij s svetom** in igra pomembno vlogo v **diplomaciji**.

Del kulture so globoke etično-simbolne podstave, ki oblikujejo kolektivno zavest in kolektivne predstave. Prav te so gradniki **socialne kohezije**⁶. Socialna kohezija velja za tako imenovani notranji vzvod družbenega razvoja, saj pomeni zagotavljanje bazičnega notranjega konsenza o krepitvi razvojnih potencialov gospodarstva in širše družbe. Države, ki izkazujejo najvišjo stopnjo socialne kohezije, so tudi najvišje na lestvici nacionalne konkurenčne sposobnosti (Lipovšek, 2001).

Živimo v času, ko se tradicionalne socialne vezi krhajo ali so se izgubile. Vprašljivo pa je, kako bo to v prihodnosti vplivalo na človeka, za katerega so tesni socialni stiki značilni. Na področju družbenega razvoja je kultura lahko v svojem ožjem pomenu pomemben neposredni spodujevalec, saj je prav kultura tisto področje, ki nenehno ustvarja **priložnosti za krepitev socialnih stikov**.

Kulturne dejavnosti so tudi **sredstvo za preprečevanje socialne izključenosti revnih, perifernih** (invalidi, stari ...) **in rizičnih slojev** (npr. odvisniki vseh vrst). Vsaka družba teži k temu, da bi socialno izključenost teh slojev čim bolj zmanjšala, saj njihovi problemi posledično vedno prizadevajo celotno družbo. Primer, kako je bila kultura glavno sredstvo za spodbujanje medsebojnega razumevanja med različnimi kulturnimi skupnostmi in za socializacijo perifernih in rizičnih slojev, je projekt z naslovom »Cite de la Musique«⁷ (Mesto glasbe), ki so ga izvedli v historičnem središču Marseilla. Glavni cilj projekta je bil s pomočjo glasbe (izobraževanje, usposabljanje, koncerti) pomagati predvsem mladim nezaposlenim priseljencem. Ti naj bi prek kulturnega udejstvovanja ustvarili svojo identiteto in si načrtali načrte za svojo prihodnost, obenem pa razvili komunikacijo z drugimi meščani ter se tako bolje vključili v socialno in kulturno življenje mesta, v katerem živijo (Cohesion Policy and Culture, 1996).

Pomen kulture in kulturne vzgoje za socializacijo rizičnih, revnih in perifernih slojev dokazuje tudi raziskava washingtonske NGA (National Governors Association)⁸. Ugotovili so, da umetnostna vzgoja znižuje stopnjo ponavljanja kaznivih dejanj, zvišuje razvoj kreativnega mišljenja, reševanja problemov, izboljšuje komunikacijske sposobnosti, zvišuje samozavest. Tudi druge raziskave (Cohesion Policy and Culture, 1996) so potrdile, da kulturna dejavnost pogosto vzpodbudi ljudi - tudi tiste, ki so nezadostno izobraženi, kakorkoli prikrajšani ali prestrašeni zaradi izključenosti iz trga delovne sile - da se znova, tudi ekonomsko, vključijo v družbo.

Kot drugi primer lahko navedemo povezavo kulture z zdravstvom na področju preventivne zdravstvene dejavnosti. Kulturne ustanove, kot so knjižnice, muzeji in

⁶ Marca leta 2000 so se v Lizboni najvišji predstavniki držav EU dogovorili o temeljnih strateških usmeritvah za razvoj EU v prvem desetletju tretjega tisočletja. V deklaraciji, ki so jo sprejeli, so med drugim navedli, naj postane Evropska unija "najbolj konkurenčna in dinamična na znanju temelječa ekonomija na svetu, katere gospodarska rast bo zasnovana na trajnostnem razvoju, in sicer z več in boljšimi delovnimi mesti in višjo stopnjo socialne kohezije" (Lizbon European ..., 2000).

⁷ Projekt je stal 10 mio euejev (od tega je 4 mio euejev prispevala Evropska unija).

⁸ <http://www.a-blast.org/www.nga.org/center/divisions/>

mediji lahko korenito pripomorejo pri projektih ozaveščanja o zdravem načinu življenja; izboljšanje splošnega zdravja prebivalstva pa seveda pozitivno vpliva tudi na narodno gospodarstvo.

Kultura posredno **vpliva tudi na okoljski razvoj**. Kultura je z okoljem, v katerem se je razvila in se razvija, neposredno in neločljivo povezana. Okolje je eden od dejavnikov, ki jo determinira, po drugi strani pa kultura vpliva na dejanja ljudi, ki okolje oblikujejo v skladu s svojimi zmožnostmi in prepričanjem. Kultura na okoljski razvoj vpliva predvsem posredno, in sicer na več ravneh.

Zmanjševanje pritiskov gospodarstva na okolje ob sočasni gospodarski rasti je cilj večine razvojnih programov. Eden od odgovorov, kako cilj doseči, so **kulturne industrije**. Značilnost teh industrij je namreč, da so t. i. »čiste industrije«. Primer naslednje stične točke med kulturo in okoljem je **ozaveščevalna vloga kulture** in kulturnih institucij. Kultura s svojimi institucijami lahko skrbi za ozaveščanje prebivalcev o pomenu trajnostne uporabe okolja in o pomenu trajnostno naravnega razvoja nasploh. Tudi za okolje namreč velja, da je neuporaba oziroma neizraba virov prav tako neustrezna kot njihova prekomerna in nesmotna uporaba.

3.2 Vpliv kulture na regionalni razvoj

Vpliv, ki ga ima kultura na gospodarski, socialni in okoljski razvoj, se kaže tudi na nivoju regij. To je še posebej pomembno, ko gre za manj razvite **regije ter območja s posebnimi razvojnimi problemi**⁹, ki se navadno otepano s številnimi težavami. Prav te regije **imajo pogosto nadpovprečno visok kulturni potencial**. Po drugi strani pa vidimo, da je za že obstoječe kulturne industrije značilno, da so tesno povezane s samo regijo oziroma z lokalnim okoljem, v katerem se razvijajo. Dejavnosti, povezane s kulturo, se torej oplajajo z notranjim potencialom regije, po drugi strani pa krepitev kulturnih industrij in produktov pomaga, da se notranji potencial regije krepi.

Ena od prioritet vsake države in vsake regije je krepitev gospodarske uspešnosti. **Bogato kulturno okolje privlači investicije**, še posebej v modernih in inovativnih sektorjih, saj **povečuje absorpcijsko sposobnost regij**. Gradnja lokalne in regionalne identitete, obnova in revitalizacija kulturne dediščine in razvoj kulturnih industrij ter proizvodov torej nimajo le neposrednega učinka na zaposlovanje, ampak tudi posrednega z izboljšanjem bivalnih in delovnih pogojev v regiji. **Okolje s kakovostno, pestro in dovolj obsežno kulturno ponudbo**, tj. z dobrimi delovnimi in bivalnimi razmerami je pogoj za zadrževanje in pritegnitev izobražene delovne sile. Posledično je kultura povezana z ohranjanjem poseljenosti regij, posebej tistih, ki so demografsko ogrožene, oziroma s pritokom sveže delovne sile v regije.

Kulturne industrije so tudi dejavnik, ki lahko **izboljša strukturo gospodarstva v regiji**. Problem tako imenovanih "monokulturnih" (Horvat, 2000) regij oziroma mest, ki so gospodarsko odvisne predvsem od ene tovarne, je ta, da so izredno ranljive. Propad tovarne, ki je pomenila kruh večini okoliških prebivalcev, je kratkoročno težko popravljiv udarec za celotno prizadeto območje. Pogosto se v regijo, v kateri zgradijo tovarno, ljudje celo priselijo iz drugih regij. Ljudje si kupijo stanovanja, najamejo kredite, država poskrbi za dodatno infrastrukturo. Propad tovarne v "monokulturnem" okolju lahko pomeni celo povečanje brezposelnosti na

⁹ Območja s posebnimi razvojnimi problemi se delijo na tri tipe: ekonomsko šibka območja; območja s strukturnimi problemi in visoko brezposelnostjo; razvojno omejevana območja in območja z omejenimi dejavniki (Pečar, 2001).

območjih, ki dotlej tako visoke stopnje brezposelnosti sploh niso poznala. Prav kulturne industrije so lahko tiste, ki prevesijo tehtnico k bolj sprejemljivi strukturi gospodarstva v regiji.

Kulturne dejavnosti so pomembna **karakteristika vseh urbanih področij**, saj je prav tu navadno največja koncentracija kulturnih ustanov, kulturnih dogodkov in zaposlenih v kulturi, pa tudi največja koncentracija uporabnikov kulturnih dobrin. Zato so na primer v Veliki Britaniji že uvedli zahtevo, da vsako večje mesto pripravi strategijo kulturnega razvoja¹⁰. Podobne strategije so pripravile tudi že nekatere regije celinskih držav članic Evropske unije. Da pa ne bomo ostali le pri tujih zgledih, naj navedemo, da pripravo lokalnih programov za kulturo kot strateških dokumentov razvojnega načrtovanja zahteva tudi Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, 96/2002).

Kot imajo regije bolj in manj razvita območja, tako imajo tudi vsa večja in velika mesta bolj in manj razvite mestne predele. Kultura postaja čedalje pomembnejši dejavnik za revitalizacijo slednjih, torej slabše razvitih oziroma nezaželenih mestnih predelov. Pogosto citiran primer, kjer so bile kulturne industrije in kulturna dediščina glavni vzvod revitalizacije propadajočega mestnega predela, je projekt, imenovan Temple Bar (Dublin). Dolgoročni projekt je vključeval ustvarjanje različnih kulturnih središč (Irsko filmsko središče, umetnostni studii, likovne galerije, razstavnici prostori, Vikinški muzej, središče za oblikovanje nakita, otroško gledališče in podobno)¹¹. V sektorju kulture in storitev je bilo ustvarjenih 1.200 novih delovnih mest, v Temple Baru ima zdaj sedež kar 72 podjetij, tu pogosto potekajo različni festivali. In ne le to. Predel velja za tretjo najpopularnejšo turistično destinacijo v Dublinu (Culture and Territorial Development¹²).

V pretežno **ruralnih predelih** so lahko kulturne industrije in kulturni proizvodi pomemben dejavnik za zmanjševanje odseljavanja ljudi z odročnih predelov oziroma predelov, kjer samo kmetovanje ljudem ne omogoča zelene življenjske ravni. Iskanje tradicionalnih dejavnosti, endogenega bogastva teh predelov je vzvod razvoja, ki bo ne le ohranil sedanje dejavnosti, ampak bo lahko pritegnil ekonomske dejavnosti, potrebne za servisiranje kulturnih dejavnosti (na primer kulturnega turizma). Tako se na primer lahko poveča povpraševanje po storitvah gradbenih podjetij, različnih dobaviteljev in podobno. Posebej na predelih, ki beležijo beg prebivalstva, velja razmisliti o možnostih, ki jih ponuja kultura, saj je razvoj resnično mogoč le na področjih, ki obsegajo vsaj kritično maso ljudi.

3.3 Razumevanje razvojnih učinkov kulture na ravni Evropske unije

V nadaljevanju bomo na kratko orisali, kako se krepi pomen kulture v združujoči se Evropi. Da zavedanje o vplivu kulture na razvoj ne ostaja le na deklarativni ravni, dokazuje rast finančnih sredstev, ki jih Evropska unija neposredno in posredno namenja razvoju kulture v svojih članicah.

¹⁰ Lia Ghilardi, Noema Research and Planning Ltd., London, Great Britain, predavanje z naslovom Cultural Planning Strategies in Europe, European Summerschool for Sustainable Regional Development, Germerode 2002

¹¹ V štiriletnem obdobju (do decembra 1995) je bilo za projekt porabljenih 120 mio ECU sredstev s strani Evropske unije in Irske ter 70 mio ECU zasebnih investicij.

¹² http://europa.eu.int/comm/regional_policy/innovation/innovating/download/avr99/en_cult.pdf

Evropske države v svojih integracijskih procesih kulture dolgo niso vključevale v uradno polje sodelovanja. Nasploh je graditev pravne podlage na področju kulture v svetu potekala več kot pol prejšnjega stoletja. UNESCO, OZN, Svet Evrope in Evropska unija so v tem času sprejeli številne konvencije in deklaracije, ki se nanašajo na kulturo. Splošna deklaracija o človekovih pravicah, ki so jo članice Združenih narodov podpisale leta 1948, opredeljuje pravico do udeležbe v kulturnem življenju kot enega od pogojev, ki so “nujni za človekovo življenje, integriteto in dostojanstvo” (Kultura v sru, 2000). Drugi pomembni mejnik evropske kulturne politike je bila konvencija Sveta Evrope iz leta 1954, ki je še danes temeljna podlaga za kulturno sodelovanje v Evropi.

V okviru Evropske unije je kultura dolgo ostajala odrinjena na rob združevalnih procesov. Zaradi čedalje tesnejšega povezovanja držav članic so bile od leta 1970 naprej sicer sprejete nekatere ministrske resolucije in druge iniciative za področje kulture, kljub temu pa je šele Maastrichtski sporazum kulturo tudi uradno vključil v področje delovanja Evropske unije¹³. V Maastrichtskem sporazumu so se države članice zavezale, da bo Evropska unija “prispevala k razcvetu kultur držav članic, s tem da bo spoštovala njihovo nacionalno in regionalno raznolikost ...” (Selected instruments, 1995). In ne le to. Podpisnice sporazuma so se v členu 128 obvezale, da bo Evropska unija “upoštevala kulturne vidike pri svoji dejavnosti na podlagi drugih določb (te) pogodbe, zlasti zaradi spoštovanja in spodbujanja raznolikosti svojih kultur.” (Selected instruments ... , 1995). Z drugimi besedami: zavezale so se, da bodo **upoštevale kulturni vidik pri vseh dejavnostih**, ne le tistih, ki so neposredno vezane na kulturne dejavnosti¹⁴. Člen 128 Maastrichtskega sporazuma je bil potrjen tudi v Amsterdamski pogodbi, s tem da je postal člen 151¹⁵. Na podlagi navedenih členov je Evropski parlament leta 2001 imenoval Odbor za kulturo, mladino, izobraževanje, medije in šport ter neposredno podprl ustvarjanje “evropskega kulturnega prostora”¹⁶.

Evropska unija je začela s **strateškim financiranjem kulturnih projektov** v zgodnjih 80 letih. Vsote, neposredno namenjene kulturi, so bile glede na vsote, namenjene drugim področjem, izredno nizke, saj so do srede 90 let znašale borih 10 mio ECU na leto. Po uvedbi novih programov (program Kaleidoscope je obstajal že v prvi polovici 90 let) se je stanje nekoliko izboljšalo. V drugi polovici 90 let so bili tako v okviru Evropske unije uvedeni trije novi programi: novi Kaleidoscope (1996–1999; kulturna in umetnostna kreativnost in kooperacija), Arienne (1997–1999; podpora izdajanju knjig, pospeševanju branja knjig ter pospeševanju prevajalske dejavnosti) ter Raphael (1997–1999; celostno ohranjanje in varovanje kulturne

¹³ V členih 3 in 128 sporazum zavezuje podpisnice k spoštovanju kulturne raznolikosti držav članic. Medtem ko člen 3 kulturo le omenja, ji je člen 128 posvečen v celoti. Člen 128 poudarja dejavnosti predvsem na 4 področjih:

- izobraževanje o kulturi in zgodovini Evrope,
- varovanje in ohranjanje kulturne dediščine evropskega pomena,
- neprofitna kulturna izmenjava,
- umetnostno in literarno ustvarjanje ter avdiovizualni sektor.

Člen 128 poudarja pomen sodelovanja z državami, ki niso vključene v EU, ter z mednarodnimi organizacijami, med katerimi posebej naglašja Svet Evrope (<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre544.html>).

¹⁴ Na osnovi člena 128 je Evropska komisija dne 17. oktobra 1997 sprejela sklep, ki določa, da morajo države članice EU upoštevati kulturne vidike pri izvrševanju svoje oblasti, pri čemer morajo uskladiti svoje temeljne cilje z merili, ki jih določajo cilji s področja kulture. Člen 128 vsebuje tudi klavzulo, ki jo nekateri avtorji navajajo kot zaviralno, in sicer klavzulo o potrebnem soglasju pri sprejemanju odločitev za konkretne dejavnosti na področju kulture. Zahteva po soglasju velja tudi za priporočila (Kultura v sru, 2000).

¹⁵ Za veljavno sekundarno in dopolnilno zakonodajo EU na področju kulture glej WWW.europa.eu.int/eur-lex/en/lif/reg/en_register_1640.html.

¹⁶ Kar pa se kulturne politike posameznih držav članic tiče, tu velja načelo subsidiarnosti, kar pomeni, da je kulturna politika v njihovi lastni pristojnosti. To pomeni, da ne administrativno poseganje Unije ne harmonizacija zakonodaje znotraj EU načeloma nista predvideni, kljub temu pa harmonizacija zakonodaje poteka na področjih, kot so mediji, avtorske pravice, preprodaja umetnin ipd.

dediščine). Programu Raphael je bil namenjen proračun, ne večji od 30 mio EUR, Kaleidoscopu je bilo namenjeno malo manj, program Arienne pa je moral prebiti z vsoto, nižjo od 3 milijonov EUR (Mercouris, 2002). Čedalje večje zavedanje o pomenu kulture za gospodarski in socialni razvoj in pritiski Evropskega parlamenta, ki je bil že prej glavni promotor kulture, pa so prispevali k nadaljnjemu povečevanju sredstev, namenjenih kulturi. Tako so se po letu 2000 zgoraj navedeni programi prelili v programe Kultura 2000 (Culture 2000)¹⁷, Media Plus, Connect ipd. Program Kultura 2000 zamenjuje in nadgrajuje dejavnosti prejšnjih programov. Na podlagi izkušenj, pridobljenih ob delu s programi v letih 1996–1999, program Kultura 2000 še posebej podpira sodelovanje med kulturnimi delavci, interkulturni dialog, izobraževanje o kulturi in zgodovini, promocijo kulturne dediščine, pospešuje umetnostno ustvarjalnost, poudarja pomen kulturne raznolikosti in socialne vključenosti. V okviru naštetih programov poteka v okviru Evropske unije še cela vrsta podprogramov, na primer “Evropsko mesto kulture”. Navedeni podprogram poteka od leta 1997 dalje, med svoje dejavnosti pa ga je vključil tudi program Kultura 2000.

Vsote, ki jih Evropska unija namenja za kulturo na podlagi navedenih programov, so sicer precej večje kot v preteklih letih: za program Kultura 2000 (podaljšan je do leta 2006) predvidena vsota do leta 2004 znaša 167 mio EUR. Veliko večje vsote za kulturne namene pa Evropska unija namenja za kulturo prek strukturnih skladov. Npr.: samo Grčiji je Evropska komisija odobrila znesek v višini 414 mio EUR za varovanje kulturne dediščine in uravnoteženje kulturne ponudbe med geografskimi regijami. Podpora kulturi je tudi v drugih programih, kot so program Life III¹⁸ in Peti okvirni program za raziskave in tehnološki razvoj¹⁹.

Področja kulture Evropska unija v okviru regionalne politike uradno ni podpirala vse do leta 1999. Kljub temu pa so tudi tu potekali nekateri programi, ki so podpirali med drugim tudi kulturni razvoj regij, vključeni pa so bili predvsem v področji ekonomske in socialne kohezije. Čedalje natančnejše védenje o pomenu kulture za regionalni razvoj, predvsem o njenem pomenu za ustvarjanje novih in ohranjanje obstoječih delovnih mest, pa je pripeljalo do tega, da je zdaj kultura tudi uradno vključena v strukturno politiko Evropske unije. Najpomembnejši dokument, ki je kulturi utrl pot, je Bela knjiga Evropske komisije, ki obravnava “rast, konkurenčnost in zaposlovanje” (Cohesion Policy and Culture, 1996). V Beli knjigi je kultura označena kot eden od sektorjev prihodnjega zaposlovanja. Tako je v novi regulaciji, ki je bila sprejeta leta 1999, navedena ugotovitev, da je kulturna dimenzija pomembna za kakovost življenja in za regionalni razvoj. V skladu s to ugotovitvijo je bilo prvič določeno, da bo Evropska unija v okviru strukturne politike neposredno podpirala tudi kulturne projekte.

Najpomembnejši vir podpore regionalnemu razvoju v Evropski uniji so strukturni skladi. Le-ti kot finančni mehanizem za podporo gospodarskega in socialnega razvoja obsegajo približno 30% celotnih dohodkov Evropske unije (Mercouris, 2002)²⁰. Mehanizmi za razdelitev sredstev so Operativni programi²¹, Programi

¹⁷ Program Kultura 2000 pomaga financirati kulturno sodelovanje v Evropi. Glavni cilji programa so promocija in podpora kulturni raznolikosti Evropske unije, razvoj kreativnosti, razvoj kulturne izmenjave na vseh ravneh ter podpora še večji dostopnosti kulture. Finančna pomoč je dodeljena na podlagi letnih javnih razpisov. V programu lahko sodeluje tudi Slovenija.

¹⁸ Podpora varovanju in revitalizaciji kulturne dediščine, predvsem v kontekstu turističnega razvoja; projekti, ki so pomenili ohranjanje in turistični razvoj naravnih in kulturnih znamenitosti (zgodovinskih kraji ali arheološke znamenitosti *in situ*).

¹⁹ Cilj programa je bil ustvariti nove modele in orodja za upravljanje mest, kulturnih virov, ustvarjanje metodologije gradnje kulturne infrastrukture, kot so muzeji, knjižnice, arhivi, ter izboljšanje varovanja in ohranjanja kulturne dediščine v okviru urbanih naselij.

²⁰ Za obdobje 2000–2006 obsegajo finančna sredstva teh skladov približno 195 milijard EUR.

²¹ Operativni programi zajamejo veliko večino vseh sredstev, kar 94%. Sredstva iz teh skladov so dodeljena neposredno državam članicam, te pa jih razporedijo na podlagi posebnih razvojnih programov.

Skupnosti²², Inovativne dejavnosti, financirane na podlagi 22. člena ERDF²³ ter Programi pomoči državam kandidatkam²⁴.

V okviru proračuna strukturnih skladov za obdobje 2000–2006 je veliko držav članic namenilo velike finančne vsote prav podpori kulture, in to ne le v okviru Inovativnih dejavnosti, kjer imajo projekti s področja kulture celo prednost, ampak tudi in predvsem v okviru Operativnih programov in Programov Skupnosti. V okviru Operativnih programov je bila kultura izrecno upoštevana kot sestavina trajnostnega razvoja. Večinoma je bila kultura financirana v okviru širših razvojnih ciljev, in sicer predvsem na področju informacij, komunikacij in tehnologije, okolja, turizma, obnove mest, zmanjševanja brezposelnosti, zmanjševanja socialne izključenosti in mobilnosti delovne sile.

²² Programi ali iniciative Skupnosti obsegajo 5.35% sredstev. Sredstva teh programov se delijo na podlagi javnih razpisov, dodeljena pa so lahko le regionalnim ali lokalnim skupnostim.

²³ Inovativne dejavnosti, financirane na podlagi 22. člena ERDF, imajo poseben proračun, ki obsega približno 0.5% skupnih sredstev strukturnih skladov (Mercouris, 2002). Ta sredstva so namenjena financiranju poskusnih projektov, vodenih s strani regionalnih ali lokalnih skupnosti, namenjenih ugotavljanju novih možnosti za gospodarski in socialni razvoj in pospeševanju inovacij na področju razvoja. Inovativne dejavnosti naj bi postale tako imenovane "laboratoriji idej" in naj bi pomagale regijam s posebnimi razvojnimi problemi k ekonomski rasti. V tem okviru EU spodbuja tudi projekte, povezane s kulturo. Ena od treh strateških tem, ki jih bo v obdobju 2002–2006 podpirala EU, bo prav tema z naslovom: "Regionalna identiteta in trajnostni razvoj: podpora regionalni povezanosti in konkurenčnosti s pomočjo skupnega pristopa k ekonomskim, kulturnim in socialnim dejavnostim" (Mercouris, 2002).

²⁴ Programi pomoči državam kandidatkam so PHARE, ISPA in SAPARD. V Agendi 2000, finančnem načrtu Evropske unije za obdobje 2000–2006, je kot pomoč državam kandidatkam za vstop v Evropsko unijo predvidenih 21,840 mio EUR, od katerih 10,920 mio EUR obsega program PHARE, 7,280 mio EUR program ISPA (Instrument for Structural Policies for pre-Accession) in 3,640 mio EUR program SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development). Najvidnejši prispevek kulturi je namenjen v okviru programa PHARE. V skladu s podatki Ministrstva za kulturo je Slovenija na področju kulture v okviru programa PHARE CBC izvajala naslednje projekte: Koper: Obnova Pretorske palače, Piran: Obnova Apollonijeve palače, Grad: Obnova gradu Grad, Štanjel: Vas Štanjel, dokumentacija, raziskave in nabava opreme za informacijsko službo (Tanja Černe, 29. 7. 2002).

4 Sistemski okviri kulture v Sloveniji

Kultura ima v Sloveniji tako kot tudi v nekaterih drugih državah, ki so nastale v ob koncu preteklega tisočletja, poseben status. Zaradi odsotnosti nam lastne države je v zgodovini kultura prevzela glavno vlogo nosilca lokalne, regionalne in nacionalne identitete. Svojo agitacijsko vlogo je obdržala tudi v polpreteklem času in pred dobrim desetletjem pripomogla k nastanku samostojne države Slovenije. Deklarativno tako država kot lokalne skupnosti kulturo podpirajo. Kljub temu pa je kultura na državni, še bolj pa na lokalni ravni še vedno preslabo vključena v strateško načrtovanje in je še vedno premalo razumljena kot gospodarski vir in nenadomestljiv gradnik blaginje.

Okvir: Metodološka opozorila 1

Neposredno povezavo med kulturo in razvojem države in regij je težko številčno prikazati. Prvič, ker kulturni sektor ni homogen, in drugič, ker je dosegljiva le omejena količina statističnih podatkov. Na podlagi teh - dosegljivih - podatkov smo oblikovali nabor kazalnikov. Pri izbiri virov smo upoštevali kakovost virov (ustrezno metodologijo pridobivanja in obdelave podatkov, obstoj časovnih vrst podatkov). Pri oblikovanju kazalnikov pa smo upoštevali njihovo povedno moč in medsebojno primerljivost.

V pričujočem besedilu smo uporabili več **virov** podatkov: predvsem podatke SURS (osredotočili smo se na tiste, ki jih je mogoče prevesti na raven statističnih regij), podatke Ministrstva za kulturo ter podatke, ki jih prek spletnih strani posreduje Narodna in univerzitetna knjižnica, ter nekatere druge vire (glej več v Bibliografiji).

V izračunih, povezanih s standardnimi **kazalniki** regionalnega razvoja, smo kot glavne vire uporabili Regionalne vidike razvoja Slovenije, ki jih v okviru Urada za makroekonomske analize in razvoj letno pripravlja Janja Pečar. Ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000) - razlika med starimi plansko-funkcionalnimi regijami in SKTE je v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji - smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov v primerih, ko so se statistične raziskave nanašale na leto pred letom 2000, uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000.

Kot osnovne teritorialne enote regionalne obravnave kulture smo uporabili **statistične regije Republike Slovenije**. Uradno priznanih upravnih in funkcionalnih regionalnih delitev Republike Slovenije je veliko. V skladu s podatki SURS (Katalog regionalnih delitev Slovenije 2001, 2001) jih je kar 21²⁵. A večina analiz kot osnovne teritorialne enote uporablja statistične regije. Teh je v skladu s standardno klasifikacijo teritorialnih enot (SKTE 3) 12: Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija (v nadaljevanju: JV Slovenija), Osrednjeslovenska (ta se povsem pokriva z Ljubljansko urbano regijo - SKTE 2), Gorenjska, Notranjsko-kraška, Goriška in Obalno-kraška regija (Slika 1). Seznam in lokacija občin po statističnih regijah sta na Sliki 1 in Preglednici 1 v Prilogi.

Tema tega delovnega zvezka ni analiza celotne slovenske kulture. Delo se osredotoča le na nekatere vidike in na nekatera področja - tista, ki jih je bilo glede na razpoložljive podatke mogoče obravnavati tudi z regionalnega vidika.

²⁵ Ob razdelitvi ozemlja na statistične regije v skladu z Uredbo o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) obstajajo še delitev na upravne enote, na volilne enote z volilnimi okraji, na območne geodetske uprave in njihove izpostave, na gozdnogospodarska območja, policijske uprave in druge.

Slika 1: Statistične regije Republike Slovenije

Vir: UMAR

Opomba: popravki med Osrednjeslovensko statistično regijo in JV Slovenijo so narejeni ročno, zato realno stanje nekoliko odstopa od prikazanega.

Regionalni vidiki razvoja Slovenije

Republika Slovenija izrazito nerazvitih regij nima. Razlike med regijami pa kljub temu obstajajo²⁶. Glede na standardne socio-ekonomske kazalnike regionalne razvitosti (Tabela 1 v Prilogi) je gospodarsko najuspešnejša Osrednjeslovenska regija. Sledita ji Obalno-kraška in Gorenjska regija, ki tudi spadata v prvo skupino prosperitetnih regij²⁷, med zelo uspešne slovenske regije pa se uvršča tudi Goriška regija. Glede na doseženo vrednost indeksa razvojne ogroženosti²⁸ se okoli slovenskega povprečja gibljeta JV Slovenija in Notranjsko-kraška regija. Nekoliko pod tem povprečjem pa so Koroska, Savinjska in Zasavska regija. Najslabši položaj glede na kazalnike regionalne razvitosti izkazujejo Podravska, Spodnjeposavska in Pomurska regija.

²⁶ Poglobljeno analizo gospodarske uspešnosti regij v svojih letnih Delovnih zvezkih UMAR podaja Janja Pečar (npr. Pečar, Regionalni vidiki razvoja Slovenije, 2001).

²⁷ Sintezno oceno razvojnih možnosti slovenskih regij je pripravil Inštitut za ekonomska raziskovanja ob pomoči Urbanističnega inštituta in Ljubljanske Ekonomske fakultete. Orodje "Analiza slovenskih regij: izkoriščanje regionalnih razvojnih potencialov in ocena razvojnih možnosti slovenskih statističnih regij" so razvili v letu 1997, osnovna predpostavka pa je bila, da razvitosti regije ni mogoče meriti le na osnovi statističnih indikatorjev ter da ni pomembno le sedanje stanje, temveč tudi razvojne možnosti, ki v veliki meri temeljijo na endogenih potencialih regij. Oceno razvojnih možnosti slovenskih regij so na osnovi navedenega orodja izvedli v letih 1997, 1998 in 2000 (Pečar, Regionalni vidiki razvoja Slovenije, 2001).

²⁸ Indeks razvojne ogroženosti je v okviru priprave sintezne ocene razvojnih možnosti slovenskih regij razvil Inštitut za ekonomska raziskovanja (gl. tudi opomba 27).

Če govorimo o kulturi, so pomembne predvsem razlike na dveh ravneh. In sicer razlike med urbanimi in podeželskimi predeli ter razlike med vzhodnimi in zahodnimi statističnimi regijami.

Razlika med ekonomskim standardom med podeželskimi in urbanimi področji je očitna. Podeželska območja obsegajo skoraj 3/4 državnega ozemlja. Tako imenovana manj urbanizirana podeželska območja so lahko obmejna, hribovska, slabše dostopna, ponujajo malo delovnih mest in beležijo visok delež kmečkega prebivalstva. Izobrazbena struktura na teh območjih je slaba, število dnevnih migrantov veliko. Možnosti alternativnih zaposlitev so majhne. Na teh območjih poteka izrazito praznjenje in deagrarizacija (Državni razvojni program 2001–2006 (v nadaljevanju: DRP 2001–2006), 2002). DRP navaja, da kar 40% slovenskega ozemlja spada v kategorijo območij, s katerih se ljudje odseljujejo. Nadalje navaja, da sta poglavitna vzroka za zaostajanje podeželskih območij v razvojnem pomenu pomanjkljiva in predvsem premalo raznovrstna gospodarska infrastruktura ter z njo povezano pomanjkanje delovnih mest. Zaradi neugodne velikostne strukture kmetij²⁹ - gospodarstva so premajhna, da bi zagotavljala zadosten dohodek le iz kmetijstva - so si prebivalci teh območij prisiljeni iskati sredstva za preživetje drugje. Žal je še vedno velik del teh ljudi zaposlen v primarni industriji in ne izkorišča drugih možnih potencialov - na primer tistih, ki jim jih ponuja kultura. Najbolj naravno ohranjena območja, ki obenem beležijo tudi bogato kulturno dediščino, ležijo prav na območjih, kjer so (bile) možnosti razvoja že zaradi naravnih danosti omejene in kjer je običajno zelo težko predvideti alternativne razvojne programe. Prav v teh območjih je še posebej prisotno odseljevanje, prebivalstvo na teh območjih pa ne more več vzdrževati ne lokalne infrastrukture ne kulturne krajine (glej več: Pečar, Regionalni vidiki razvoja Slovenije, 2001)č.

V skladu z navedbami v SGRS 2001–2006 živijo v Sloveniji tri petine prebivalstva na eni tretjini državnega ozemlja. Poseljenost predvsem ravninskih področij se povečuje, zaradi česar se urbana področja širijo. Zaradi cene zazidalnih zemljišč se povečuje predvsem poseljenost manjših naselij v okolici velikih mest (suburbanizacija). Potratna raba zemljišč pomeni trajno izgubo zemlje za pridelovalne namene. To pa nadalje pomeni prekomerne pritiske na okolje zaradi povečanega prometa ter višje družbene stroške opremljanja zemljišč s komunalno in energetsko oskrbo.

Poleg razlik med urbanimi in podeželskimi območji kaže primerjava socio-ekonomskih kazalnikov velik **razkorak med zahodnim in vzhodnim delom države**. V skladu s podatki, navedenimi v DRP 2001–2006, je stopnja registrirane brezposelnosti leta 2000 znašala v zahodnem delu Slovenije 9%, v vzhodnem pa 15.1%. Velike razlike so tudi v deležu prebivalstva, ki prebiva na območjih s posebnimi razvojnimi problemi - ta znaša v vzhodnem delu kar 83.1%, v zahodnem pa le 17.6%. Tudi drugi kazalniki izkazujejo prednosti zahodnega dela pred vzhodnim: bruto domači proizvod na prebivalca glede na slovensko povprečje v obdobju 1995–1997 znaša na zahodnem delu 95.6%, na vzhodnem pa 86.8%; delež mladih med brezposelnimi je leta 2000 znašal na zahodu države 22.3%, na vzhodu pa 24.5%; delež ljudi s 1. in 2. stopnjo izobrazbe med brezposelnimi je leta 1999 znašal na zahodnem delu 45.1%, na vzhodnem pa 48.7%; zelo podoben je bil v skladu z navedbami v DRP leta 1999 delež žensk med brezposelnimi. Do podobnih razlik prihaja tudi pri zdravju in pričakovani dolžini življenja, seveda v korist zahodnih statističnih regij.

²⁹ Le 15% kmetij je čistih, to je takih, kjer je večina družinskih članov zaposlena samo na kmetiji.

Prizadevanja za zmanjševanje razvojnih razlik med regijami potekajo v Sloveniji že od zgodnjih 70 let, kljub temu pa razlike med regijami ostajajo. In ne le to. Razvojne razlike med regijami se glede na nekatere kazalnike (npr. stopnja registrirane brezposelnosti) celo povečujejo. Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji sicer pada, relativne razlike v stopnji brezposelnosti med regijami pa se ne zmanjšujejo. Razmerje med najbolj in najmanj razvitimi regijami je relativno veliko: 1 : 3. Medregionalne razlike v višini bruto domačega proizvoda na prebivalca pa so (v primerjavi z medregionalnimi razlikami v Evropski uniji) relativno majhne: 1 : 1.7 (DRP 2001–2006, 2002).

4.1 Upravni okvir

Konstitutivna vloga kulture pri gradnji države Slovenije odseva v čvrsti zasidranosti pravice do kulture v temeljnih upravnih aktih države. Kulturo obravnavajo tako Ustava republike Slovenije kot tudi vsi temeljni strateški državni dokumenti. Njena prisotnost v vseh porah življenja pa se kaže tudi v obilici zakonov in podzakonskih aktov, ki kulturo obravnavajo ali pa je kultura z njimi neposredno ali pa vsaj posredno povezana.

Pravica do kulture je ustavna pravica vsake državljanke in vsakega državljan Republike Slovenije. **Ustava** Republike Slovenije že v okviru splošnih določb zavezuje državo, da "... skrbi za ohranjanje ... kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije ..." (Ustava Republike Slovenije, 1992, člen 5). Na kulturo pa se navezuje še več drugih členov, ki zagotavljajo pravico posameznikov do svobodnega izražanja kulture, do svobode umetniškega ustvarjanja, zagotovljene so posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti, zagotovljeno je ohranjanje kulturne dediščine in podobno.

Načela, navedena v Ustavi, povzemajo vsi **temeljni državni strateški dokumenti**. V skladu z Uredbo o podlagah in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna (Ur. l. RS 56/2000) je strateški okvir za pripravo predloga proračuna Strategija gospodarskega razvoja Slovenije. Dolgoročni programski dokumenti za pripravo in uresničevanje državnega proračuna pa so Državni razvojni program Republike Slovenije, regionalni razvojni programi, prostorski plani ter nacionalni programi in drugi razvojni programi. Vsi ti dokumenti obravnavajo tudi kulturo.

SGRS 2001–2006, ključni strateški dokument države Slovenije, kulturo obravnava vpeto v vse razsežnosti trajnostnega razvoja - gospodarsko, socialno in okoljsko. Naglaša, da "... kultura pomaga razvijati ustvarjalnost, imaginacijo, prilagodljivost in sodelovalnost ter da razvoj nacionalne kulturne identitete krepi socialno kohezijo in prispeva k ustvarjanju temeljnega družbenega soglasja o krepitvi razvojnih potencialov in ustvarjalnemu odzivanju na izzive globalizacije ...". Obenem kulturo povezuje s skladnim regionalnim razvojem.

DRP 2001–2006 kulturo obravnava kot pomemben razvojni potencial in predvideva podporo njenemu razvoju predvsem v okviru programa *Razvoj kulture in ohranjanje naravne in kulturne dediščine kot dejavnik razvojnega zaposlovanja na regionalni ravni* (finančna opredelitev programa je v Tabeli 2 v Prilogi). DRP v okviru omenjenega programa kot cilje med drugim navaja:

- »vzpostavitev večnamenskih centrov v objektih kulturne dediščine,
- razvoj podjetništva v kulturi,

- podpiranje profiliranih in kakovostnih slovenskih mednarodnih festivalov,
- ustvarjanje kvalificiranih delovnih mest za področje varovanja narave, ohranjanja kulturne dediščine, razvoja kulture in kulturnega podjetništva na obmejnih in drugih območjih ipd«.

Kultura je pomemben element **prostorskih planov**, in to tako državnega kot občinskih. Do sedaj je bila v tovrstnih planih posebnega poudarka deležna predvsem kulturna dediščina, sedanja prizadevanja pa potekajo v smeri razširitve obravnave na kulturo kot celoto. Na državni ravni Zakon o urejanju prostora (Ur. l. RS, št. 110/2002) namesto Prostorskega plana Slovenije sicer uzakonja nov dokument, Strategijo prostorskega razvoja Slovenije³⁰, ki pa zaenkrat še ni izdelana. Kot enega svojih temeljnih elementov bo vsebovala tudi kulturo.

Slovenski nacionalni program za kulturo še ni sprejet, zato je bilo podlaga za naše delo predvsem obširno in strokovno delo **Analiza stanja na področjih kulture in predlog prednostnih ciljev** (v nadaljevanju: Analiza stanja, 2002), ki jo je kot podlago za pripravo nacionalnega programa za kulturo izdalo Ministrstvo za kulturo leta 2002³¹. Avtorji Analize stanja, 2002, na več mestih ugotavljajo pomembnost skladnega kulturnega razvoja na vsem slovenskem ozemlju in opozarjajo na še vedno preveliko centralizacijo na tem področju v Sloveniji³².

Vraščenosť kulture v vse pore življenja se kaže tudi v vsebovanosti tega področja v široki paleti **zakonov, podzakonskih aktov in mednarodnih konvencij**. Samo področje kulturne dediščine na primer mora poleg zakonodaje, ki je ozko vezana na kulturno dediščino, upoštevati še zakonodajo o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, zakonodajo, povezano z urejanjem prostora, z lokalno samoupravo, z gradnjo objektov ter različne razvojne in prostorske dokumente od republiških do lokalnih, potem pa so tu še zakon o splošnem upravnem postopku, zakon o zavodih, zakon o izvrševanju proračuna in tako dalje. Samo subjektov, od države do občin, ki sprejemajo odloke o zaščiti dediščine, je okoli 195, v zadnjih letih pa se je to število z razvojem lokalnih skupnosti potrojilo (Černe et al., Analiza stanja, 2002). Tesno vraščenosť kulture v vse pore življenja ponazarja tudi nova zbirka predpisov s področja kulture, ki sta jo pripravila Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Založba Uradni list³³. Tu je na kar 750 straneh objavljenih več kot 50 zakonov, pravilnikov, uredb, sklepov in drugih podzakonskih aktov, ki veljajo za področje kulture.

³⁰ Zakon o urejanju prostora kot državne prostorske akte navaja strategijo prostorskega razvoja Slovenije, prostorski red Slovenije in državne lokacijske načrte, kot občinske prostorske akte pa strategijo prostorskega razvoja občine z urbanističnimi in krajinskimi zasnovami, prostorski red občine ter občinske lokacijske načrte (Ur. l. RS, št. 110/2002).

³¹ Prvi predlog slovenskega nacionalnega kulturnega programa je Ministrstvo za kulturo pripravilo leta 2000, a predlog žal ni bil sprejet. Na podlagi obširne analize stanja na področju kulture v Sloveniji je zato ministrstvo pripravilo nov predlog nacionalnega programa za kulturo, ki ga je Vlada RS sprejela na svoji seji dne 23. 10. 2003. Predlog, imenovan Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004–2007, je v zdaj v fazi sprejemanja v Državnem zboru RS. Pomemben prispevek, ki ga prinaša omenjena resolucija, so med drugim kazalniki, ki spremljajo ukrepe, navedene v resoluciji. V našem besedilu novega predloga nacionalnega programa za kulturo nismo upoštevali, ker je delo nastalo v času pred objavo navedenega predloga.

³² Mreža slovenskih kulturnih institucij v svoji zasnovi ni bila zasnovana kot državna mreža. Kulturne skupnosti so bile še v času bivše Jugoslavije zasnovane za potrebe republike Slovenije in ne kot kulturna infrastruktura neodvisne države. V času slovenskega osamosvajanja je nato mreža nekdanjih kulturnih skupnosti razpadala. V času tranzicije se je v Sloveniji kar nekaj kulturnih središč našlo pod velikimi pritiski. Te pritiske so še najbolj čutili (in jih še vedno čutijo) v razvojno šibkejših, redko poseljenih področjih oziroma področjih, s katerih se ljudje odseljujejo. Kulturne institucije so se v teh okoljih zelo težko ohranjale. Posledice so bile siromašenje vsebin, komercializacija ter zapiranje teh institucij (Pihler, 2003). Tako se je glavnina kulturne ponudbe, ustvarjalnosti in izobraževanja čedalje bolj koncentrirala v središčih oziroma v prestolnici. Z drugimi besedami, sledila je močna centralizacija kulture. V letih po osamosvojitvi je sledilo več poizkusov decentralizacije, ki pa so obrodili le delne sadove, predvsem zaradi neposredne povezanosti decentralizacije s financiranjem infrastrukture na področju kulture.

³³ Gre za natančen seznam vseh zakonov s področja kulture v delu Predpisi s področja kulture, ki ga je leta 2003 v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo izdal Uradni list Republike Slovenije (urednica: Kovačič, B.).

Kar se povezave med kulturo in regionalnim razvojem tiče, se rastoče zavedanje o pomenu kulture za razvoj zrcali tudi v novi zakonodaji. Tako je novi krovni kulturni zakon, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, 96/2002), v okviru zagotavljanja skladnejšega kulturnega razvoja Slovenije natančno opredelil dve obveznosti države: možnost sofinanciranja javne kulturne infrastrukture občin, če ta presega občinski pomen oziroma zaradi skladnejšega razvoja Slovenije in je to v interesu države; na novo pa je opredeljena tudi pristojnost države, da zagotavlja enotnost javne službe v kulturi na celotnem ozemlju Slovenije in zato prispeva finančna sredstva za izvajanje svetovalnih in povezovalnih nalog³⁴.

4.2 Materialni okvir³⁵

Pravica do kulture, ki jo naglašajo upravni akti, bi ostajala le papirnata fraza in kultura bi se razvijala v mejah prizadevanj predanih posameznikov, če ne bi država in lokalne skupnosti zanjo namenjale tudi finančnih in drugih virov, ki omogočajo njeno ohranjanje in razvoj. V nadaljevanju tako predstavljamo materialni okvir, v katerem obstaja in se razvija slovenska kultura. Če bi želeli predstaviti realno sliko financiranja kulture v Sloveniji, bi morali kot **vire** upoštevati tako vsa javna sredstva, namenjena kulturi, kot tudi sredstva, ki jih prispevajo posamezniki, ter sponzorstvo, donacije in druga vlaganja gospodarskih in drugih organizacij, prav tako pa tudi sredstva slovenskih in mednarodnih ustanov in skladov, ki so namenjena kulturi in kulturnim dejavnostim.

Žal so sedaj dostopni relevantni podatki o financiranju kulture omejeni predvsem na javni sektor, medtem ko tovrstni dostopni podatki o financiranju kulture iz drugih virov bolj ali manj obsegajo oceno finančnih sredstev za kulturo, ki jih prispevajo gospodinjstva. V nadaljevanju se tako omejujemo na analizo nacionalnih odhodkov za kulturo, pri čemer se nekoliko podrobneje ustavljamo ob javnih odhodkih za kulturo. Kot **nacionalni odhodki za kulturo** so v tem delovnem zvezku definirana sredstva, ki pomenijo skupno vsoto javnofinančnih odhodkov za kulturo³⁶ ter izdatkov gospodinjstev za kulturo.

Kot orientacijo o celotnem materialnem okviru, v katerem se razvija slovenska kultura, pa navajamo strokovno oceno³⁷, da se v kulturi na Slovenskem vrti približno dvakrat ali celo dva in polkrat toliko finančnih sredstev, kot znašajo javni odhodki za kulturo.

V nadaljevanju poglavja bomo prikazali materialni okvir, v katerem se giblje kultura v Sloveniji, in sicer posebej na ravni države in posebej na ravni regij.

³⁴ Država bo sredstva prispevala javnim zavodom neposredno, s posebno pogodbo in v soglasju z ustanovitelji teh zavodov (www.sigov.si/mk).

³⁵ Podlaga in glavni vir za to podpoglavje je obširno delo, ki ga je v okviru Ministrstva za kulturo pripravila Nataša Pihler, z naslovom Zagotavljanje pogojev za kulturni razvoj Slovenije (Izbor kazalnikov) (Pihler, 2003). Podatki, navedeni v tem delovnem zvezku, se nanašajo na stanje izračunov pred 8. 7. 2003.

³⁶ Javnofinančni odhodki za kulturo v tem delovnem zvezku definirani pomenijo skupen seštevek sredstev, ki jih za kulturo namenjajo Ministrstvo za kulturo ter občine.

³⁷ Ciril Baškovič v članku Kultura bi marsikdo kupil, prodajmo jo! (Delo, 21. 6. 2001).

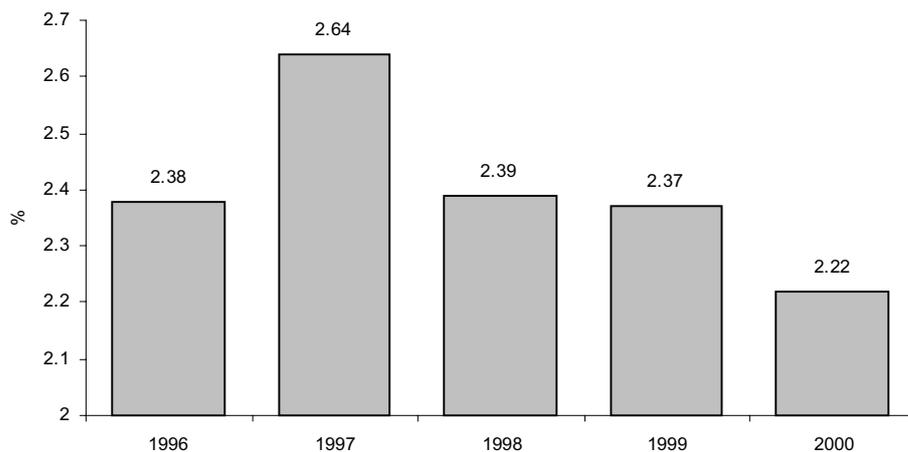
4.2.1 Materialni okvir na ravni države

Kot **nacionalni odhodki za kulturo** so v tem delovnem zvezku definirana sredstva, ki so jih za kulturo porabila slovenska gospodinjstva, skupaj z javnofinančnimi odhodki. Pri slednjih gre za sredstva, ki jih za kulturo namenjajo država³⁸ in lokalne skupnosti.

Podatke o porabi gospodinjstev za kulturo³⁹ objavlja Statistični urad Republike Slovenije. Javnofinančni odhodki za kulturo na ravni lokalnih skupnosti so v nadaljevanju zajeti v celoti (oziroma so zajeti tisti odhodki, ki so v proračunih lokalnih skupnosti zavedeni kot odhodki za kulturo), na državni ravni pa so upoštevani le tisti odhodki državnega proračuna za kulturo, ki so v upravni in finančni pristojnosti Ministrstva za kulturo⁴⁰. Pri tem velja poudariti, da Ministrstvo za kulturo prispeva več kot 90% vseh državnih sredstev za kulturo.

Nacionalni odhodki za kulturo (Tabela 3 v Prilogi) so leta 2000 znašali skoraj 94 milijard SIT in so bili nominalno za skoraj 55% višji kot leta 1996. V istem obdobju se je bruto domači proizvod nominalno povečal za 65%⁴¹. Delež nacionalnih odhodkov za kulturo je v primerjavi z bruto domačim proizvodom v obdobju 1996–

Slika 2: Delež nacionalnih odhodkov za kulturo v primerjavi z BDP, 1996–2000

Vir: Pihler, 2003

Opomba: stanje izračuna BDP: november 2003.

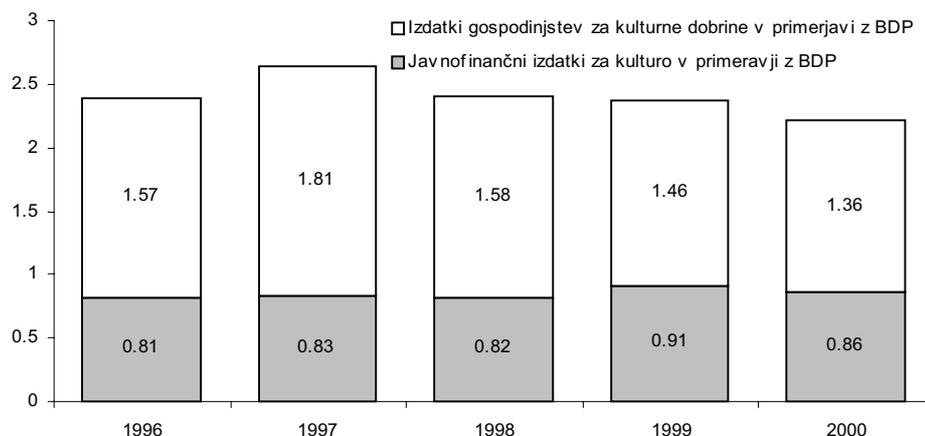
³⁸ V tem delovnem zvezku kot sredstva države obravnavamo sredstva, ki jih za financiranje kulture namenja Ministrstvo za kulturo.

³⁹ Statistični urad Republike Slovenije izvaja Anketo o porabi v gospodinjstvih (metodološko jo je uskladil s priporočili Eurostata leta 1997). Navedena raziskava vključuje le del izdatkov gospodinjstev za kulturo. In sicer so v izračunu upoštevani izdatki za naslednje kulturne dobrine: za strokovne in leposlovne knjige, časopise in revije, RTV-naročnino, nakup radijskih in tranzistorskih sprejemnikov, hi-fi-naprav, TV-sprejemnikov, glasbenih plošč in kaset ter disket, izdatki za kinematografske vstopnice, vstopnice za gledališke predstave, koncerte in druge kulturne prireditve.

⁴⁰ Ob Ministrstvu za kulturo prispevajo finančna in druga sredstva za kulturo tudi druga ministrstva in vladne službe. Med njimi so najpomembnejša Ministrstvo za okolje in prostor, ki skupaj z Ministrstvom za kulturo skrbi predvsem za materialno kulturno dediščino, Ministrstvo za zunanje zadeve, ki podpira dejavnosti Slovencev v zamejstvu in po svetu, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, ki sofinancira izobraževanje v kulturi ter Slovenski šolski muzej ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki financira predvsem ohranjanje, obnovo in gradnjo spomenikov, grobišč in obeležij žrtvam vojn. Leta 2001 na primer pa je kulturo sofinanciralo tudi Ministrstvo za informacijsko družbo, ki je prispevalo sredstva za podporo radijski in televizijski dejavnosti, in sicer za gradnjo in vzdrževanje omrežja za lokalne in nekomercialne programe. Ob ministrstvih prispevata sredstva za kulturo tudi Urad Republike Slovenije za narodnosti, ki izvaja podporo madžarski in italijanski narodni skupnosti ter Romom v Sloveniji, ter Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje, ki skrbi za zagotavljanje čim boljše informiranosti tujih javnosti o dogodkih v Sloveniji prek javnih medijev, obenem pa skrbi tudi za zagotavljanje pravice do obveščenosti slepim, slabovidnim, gluhim in naglušnim državljanom Republike Slovenije.

⁴¹ Stanje izračuna BDP: november 2003.

Slika 3: Primerjava deležev izdatkov gospodinjstev za kulturne dobrine in javnofinančnih odhodkov za kulturo v primerjavi z BDP v letih 1996–2000*

Vir: Pihler, 2003

Opomba: stanje izračuna BDP: november 2003.

2000 dosegel najvišjo raven leta 1997, ko je znašal 2.64%. Po tem letu se je vsako leto zmanjševal (Slika 2).

V strukturi nacionalnih odhodkov za kulturo je bil leta 1996 **delež gospodinjstev** 65.9%, delež javnofinančnih odhodkov pa 34.1%. Leta 1997 se je navedeno razmerje v celotnem petletnem obdobju 1996–2000 najmočneje prevesilo na stran gospodinjstev (68.5% : 31.5%); leta 2000 se je delež gospodinjstev zmanjšal na 61.4%, javnofinančni delež pa je bil 38.6%.

Primerjava deležev izdatkov gospodinjstev za kulturne dobrine in javnofinančnih odhodkov za kulturo v primerjavi z bruto domačim proizvodom v letih 1996 do 2000 je podana na Sliki 3.

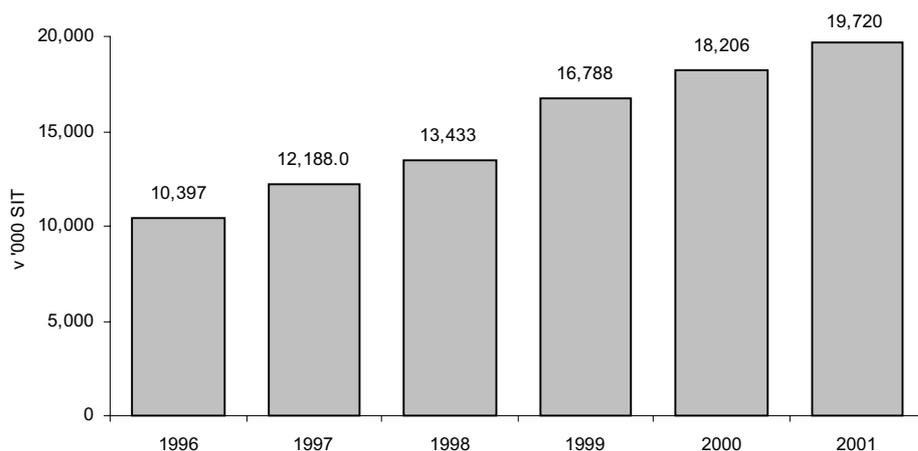
V skupnih izdatkih gospodinjstev je v letih 1994–2000 delež, namenjen za kulturne dobrine, znašal 2.9–3.5%. Najnižji delež vseh svojih izdatkov so slovenska gospodinjstva za kulturo namenila leta 1995 (2.85%), najvišjega pa leta 1997 (3.48%). Leta 2000 so gospodinjstva za kulturo namenila le za stotinko več sredstev kot leta 1995 (2.86%). Delež javnofinančnih odhodkov v primerjavi z bruto domačim proizvodom je leta 2001 znašal 0.83%, leta 2002 pa 0.82%.

Država in občine skupaj so v obdobju 1991–2001 namenjale za kulturo v skupnih proračunskih odhodkih v povprečju 2.7-odstotni delež (Tabela 4 v Prilogi). V letu pred osamosvojitvijo Slovenije je delež javnofinančnih odhodkov države in občin skupaj za kulturo znašal 3.3%. V letih 1999 in 2000 se je spet približal 3%. (2.9%)⁴², vendar pa se je že leta 2001 spet znižal na dolgoletno povprečje 2.7%. Javnofinančni odhodki za kulturo na prebivalca so v leta 2001 znašali 19,720 SIT (Slika 4).

Delež javnofinančnih odhodkov za kulturo v proračunskih odhodkih **države** (Tabela 4 v Prilogi) je v letih 1991–2001 znašal povprečno 2.2% (Slika 5). Največji je bil

⁴² Leta 1994 je Ministrstvo za kulturo prevzelo v financiranje NUK, leta 1996 je začelo financirati Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti, leta 1999 se je začel realizirati Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije (Ur. l. RS 24/1998), Leta 1999 so v skladu s 27. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o financiranju občin (Ur. l. RS 56/1998) financiranje občinskih javnih zavodov s področja kulture prevzele občine ustanoviteljice. Od 1. 7. 2000 naprej financiranje javnih zavodov s področja kulture spet poteka iz sredstev državnega proračuna (Kultura 2001, 2002).

Slika 4: Javnofinančni odhodki za kulturo na prebivalca v letih 1996–2001

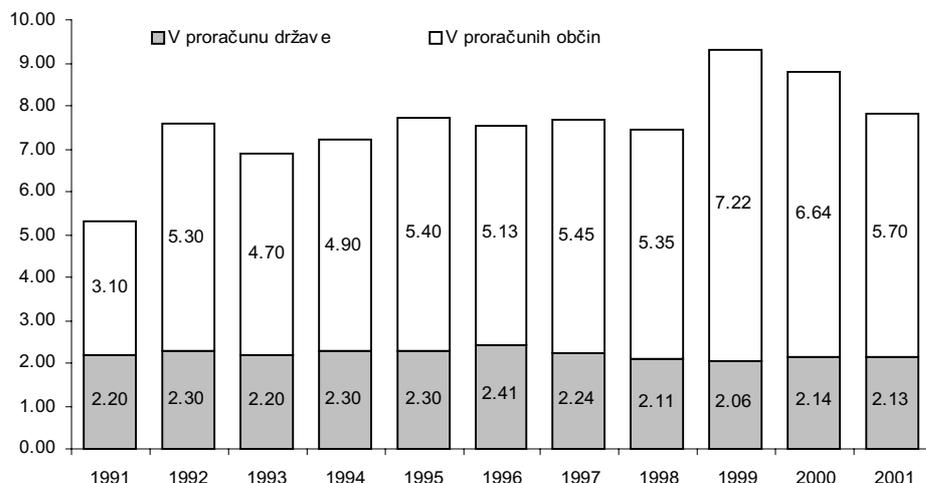
Vir: Pihler, 2003

leta 1996, ko je znašal 2.4%. Že leto kasneje je padel na 2.2% in v naslednjem letu še za 0.1 strukturno točko. V letu 2001 se je delež odhodkov za kulturo v državnem proračunu v primerjavi z letom 2000 zmanjšal kljub novim pristojnostim in finančnim obveznostim, ki jih je na podlagi zakonov dobilo Ministrstvo za kulturo⁴³. Prikaz javnofinančnih odhodkov za kulturo države in občin v primerjavi z BDP v letih 1996–2001 je podan v Tabeli 5 v Prilogi.

V strukturi izplačil državnega proračuna za kulturo so v letih 1996–2001 investicijski odhodki znašali povprečno 8.1% vseh odhodkov za kulturo, odhodki za kulturne dejavnosti pa povprečno 91.9%.

V skupnem seštevku javnofinančnih sredstev, namenjenih za kulturo, je bil delež države v letih 1996–2000 v povprečju okoli 65%, delež lokalnih skupnosti pa 35% (Slika 6, Tabela 6 v Prilogi).

Slika 5: Delež javnofinančnih odhodkov za kulturo v proračunskih odhodkih države in občin, 1991–2001*

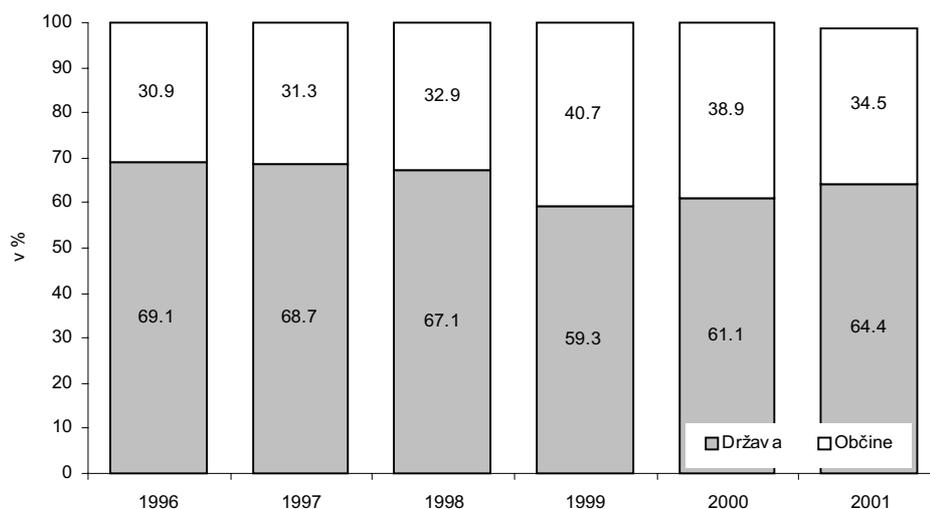

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

Opomba: Gl. opomba št. 42.

⁴³ Gl. opomba št. 42.

Slika 6: Deleži javnofinančnih odhodkov za kulturo države in občin v letih 1996–2001*

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni
Opomba: Gl. opombo št. 42.

Občine so v skladu z zakonom dolžne zagotavljati pogoje za splošno knjižnično dejavnost, kulturne in umetniške dejavnosti ter ljubiteljsko kulturno udejstvovanje, varstvo premične in nepremične kulturne dediščine ter druge kulturne programe lokalnega pomena. Na območjih, kjer živijo pripadniki nacionalnih manjšin, so občine dolžne zagotoviti tudi pogoje za kulturno delovanje teh manjšin.

Povprečen delež proračunov občin, namenjen za kulturo, je v letih 1991–2001 znašal 5.4%. V navedenem časovnem obdobju je bil delež proračunov občin najnižji leta 1991, ko je znašal 3.1%, najvišji pa leta 1999, ko je poskočil na 7.2% (leta 1998 5.4%), leta 2000 se je znižal na 6.6%, leta 2001 pa na 5.7%⁴⁴. Približno 70% vseh proračunskih odhodkov za kulturo so občine namenile za kulturne dejavnosti, 30% pa za investicije v kulturi.

Razlogov za nenaden skok deleža odhodkov za kulturo v proračunih lokalnih skupnostih v letu 1999 je več. Število občin se je povečalo s 147 na 192 in tako so od začetka leta 1999 nove lokalne skupnosti financirale kulturne dejavnosti in programe lokalnega pomena⁴⁵. Povečanju deleža sredstev pa je botrovalo tudi to, da se je navedenega leta povečal priznani obseg lastnih dohodkov občin iz naslova »odstopljene« dohodnine iz 30% na 35%. Iz teh povečanih sredstev so nato nekatere občine kulturnim dejavnostim zagotovile več proračunskih sredstev. Hkrati je v skladu z Zakonom o financiranju občin (Ur. l. RS št. 79/99) 25 občin dobilo novo obveznost, da financirajo redno obratovanje 38 javnih zavodov širšega pomena, ker so imeli ti zavodi v njih svoj sedež in so bile njihove ustanoviteljice navedene občine (sredstva naj bi zagotovile iz povečane dohodnine), kar pa je bilo z odločbo Ustavnega sodišča preklicano⁴⁶. V sredini leta 2000 je bilo financiranje teh javnih

⁴⁴ Gl. opombo št. 42.

⁴⁵ Na podlagi spremenjenega Zakona o financiranju občin (Ur. l. RS št. 79/99) se je spremenil način zagotavljanja določenega obsega sredstev za financiranje zakonsko določenih nalog lokalnih skupnosti, ki ga vsaki občini zagotovi država preko sistema zagotovljene porabe, in je določena za vsako občino posebej. Država zagotavlja sredstva občinam, ki z izvirnimi in lastnimi prihodki ne zmorejo financirati zakonsko določenih nalog. Razliko do višine zagotovljene porabe se zagotovi preko dopolnilnih sredstev za občine iz državnega proračuna.

⁴⁶ Občine so bile ustanoviteljice teh zavodov, njihovo financiranje in sredstva zanje je prevzela začasno država ob spremembi političnega sistema 1990, in sicer za čas, dokler se status teh ustanov zakonodajno ne uredi. Država je tako zavarovala doseženi standard in zaščitila institucionalno kulturo na celotnem ozemlju Slovenije. Status pokrajinskih muzejev, galerij in poklicnih gledališč po letu 1990 ni bil urejen, zato je v obdobju 1991–1998 Ministrstvo za kulturo iz državnega proračuna financiralo dejavnost 38 zavodov (Pihler, 2003).

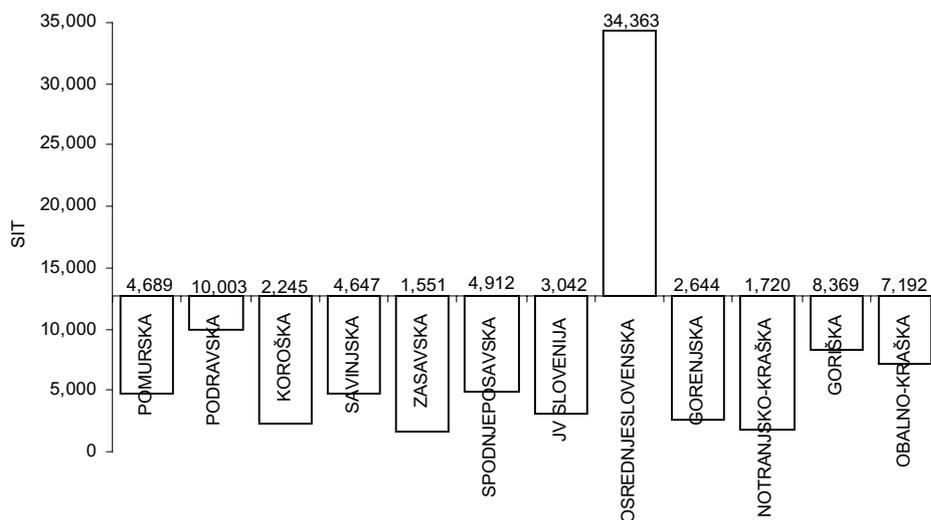
zavodov (in še enega, ki je bil ustanovljen na novo) dokončno prenešeno na Ministrstvo za kulturo⁴⁷. Delež javnofinančnih odhodkov lokalnih skupnosti za financiranje kulture se je zato že v letu 2000⁴⁸, zlasti pa v letu 2001, zmanjšal.

4.2.2 Materialni okvir po statističnih regijah⁴⁹

Javnofinančni odhodki državnega proračuna⁵⁰ za kulturo so v letu 2001 znašali skupaj 25.46 milijarde SIT, od tega so bila izplačila v skupni višini 25.21 milijarde SIT realizirana na območju Slovenije, tako da jih je mogoče razporediti po posameznih regijah (Tabela 7 v Prilogi). Razlika izplačil je bila izvedena v okviru kulturnega sodelovanja s tujino in drugih odhodkov, ki jih ni mogoče umestiti v regionalni okvir (Pihler, 2003). Ker velika večina javnih zavodov in ustvarjalcev na področju kulture deluje v Ljubljani, sta bili v letu 2001 dve tretjini (66.9%) vseh proračunskih izplačil Ministrstva za kulturo vezani na Osrednjeslovensko regijo, največ na mesto Ljubljana. Na drugem mestu je bila s komaj osmino odhodkov proračuna Ministrstva za kulturo (12.7%) Podravska regija z Mariborom, ki gosti vrsto kulturnih zavodov in izvajalcev nacionalnega pomena. Z okoli 4% sta sledili Savinjska regija s Celjem in Goriška regija z Novo Gorico. Najmanj državnih proračunskih sredstev so bile leta 2001 deležne Koroška, Zasavska in Notranjsko-kraška regija, ki niso dobile niti po 1% teh sredstev. Pomurska regija, regija z največ razvojnimi problemi, je bila deležna 2.3% sredstev državnega proračuna.

Odhodki državnega proračuna za leto 2001, primerjani s številom prebivalcev v posamezni regiji (Slika 7), kažejo, da ti odhodki v Osrednjeslovenski regiji za 2 in 3/

Slika 7: **Odhodki državnega proračuna za kulturo na prebivalca glede na slovensko povprečje, 2001**

Vir: Pihler, N., 2003, lastni izračuni

⁴⁷ Z novo odločbo 30. člena Zakona o izvrševanju proračuna Republike Slovenije za leto 2000 je bila obveznost za financiranje teh zavodov ponovno, tokrat začasno s 1. januarjem 2000 prenesena na občine (so)ustanoviteljice 38 zavodov (do sprejema področne zakonodaje). Po ponovni pritožbi občin in odločbi Ustavnega sodišča pa je od 1. julija 2000 naprej Ministrstvo za kulturo od občin v celoti prevzelo financiranje teh zavodov (Pihler, 2003).

⁴⁸ Že med letom 2000 so občine del sredstev, ki so jih prvotno namenile za financiranje kulturnih zavodov, preusmerile na druge dejavnosti.

⁴⁹ Podatki so prilagojeni delitvi na statistične regije, tudi tisti pred letom 2001. Tako sta Dolenjska in Bela krajina za celotno obdobje 1996–2001 upoštevani v okviru JV Slovenije.

⁵⁰ V nadaljnjem besedilu so kot javnofinančni odhodki državnega proračuna mišljeni javnofinančni odhodki Ministrstva za kulturo.

4-krat presegajo slovensko povprečje, medtem ko nobena druga statistična regija tega povprečja niti ne dosega.

Proračunska sredstva občin, namenjena za kulturo, so v letu 2001 v skupnem seštevku znašala 13.82 milijarde SIT. Odhodki proračunov občin, ki spadajo v Osrednjeslovensko statistično regijo, so znašali slabih 30% celote, nekaj več kot desetino je prispevala Podravska regija, blizu 10% so za kulturo namenile tudi občine iz Savinjske in Gorenjske regije. Najnižji delež je za kulturo namenila Spodnjeposavska regija.

V vzhodnoslovenskih statističnih regijah so se deleži izplačanih proračunskih sredstev občin za kulturo leta 2001 glede na leto 1996 večinoma zmanjšali (Tabela 8 v Prilogi)⁵¹. Ti deleži so se v zahodnoslovenskih statističnih regijah večinoma povečali⁵². Delež regije glede na izplačana proračunska sredstva občin za kulturo se je leta 2001 glede na leto 1996 najbolj povečal v Osrednjeslovenski regiji, in sicer kar za 4.5 strukturne točke, največje zmanjšanje tega deleža pa je utrpela Podravska regija, kjer so občine za kulturo v skupni slovenski pogači v letu 2001 namenile kar za 3.8 strukturnih točk manjši delež kot v letu 1996. Za skoraj 2 strukturni točki se je navedeni delež zmanjšal tudi v Pomurski regiji, in to kljub visokemu deležu odhodkov za novogradnjo knjižnice v Murski Soboti v letu 2001. Delež Osrednjeslovenske regije v skupnem seštevku vseh proračunskih sredstev občin, namenjenih za kulturo, se je leta 2001 glede na leto 1996 od dobre četrtine povečal na skoraj 30%, tehtnica med zahodno in vzhodno polovico Slovenije se je tako krepko nagnila na stran zahodne polovice.

Kazalnik izplačanih proračunskih sredstev občin za kulturo po statističnih regijah na prebivalca, preračunan na slovensko povprečje (Slika 8), kaže, da tudi če proračunska sredstva občin obravnavamo glede na število prebivalcev v posameznih regijah, je vidna razmejitev med vzhodno- in zahodnoslovenskimi regijami. Medtem ko so vzhodnoslovenske regije v letu 2001 beležile podpovprečno raven izplačanih proračunskih sredstev občin za kulturo na prebivalca⁵³, so zahodnoslovenske regije razen Notranjsko-kraške prikazale nadpovprečno ali vsaj povprečno (Gorenjska regija) raven navedenih sredstev, vse razen Gorenjske regije pa so prikazale tudi rast teh sredstev glede na leto 1996. Najslabši položaj glede na izplačana proračunska sredstva občin za kulturo na prebivalca je tako v letu 1996 kot v letu 2001 izkazala Spodnjeposavska regija. V letu 2001 je dosegla komaj 63% slovenskega povprečja glede na izplačana proračunska sredstva občin za kulturo na prebivalca. Zaskrbljujoče pa je tudi veliko poslabšanje položaja v obeh najbolj vzhodnih slovenskih statističnih regijah: v Pomurski regiji so navedena proračunska sredstva leta 1996 za 21% presegla slovensko povprečje, leta 2001 pa so dosegala le 93% tega povprečja. V Podravske regiji so se navedena sredstva leta 1996 še gibala nekako v bližini slovenskega povprečja (96%), leta 2001 pa so zdrsnila na borih 73% povprečja. Najboljši položaj pa so v letu 2001 izkazale JV Slovenija, Osrednjeslovenska, Goriška in Obalno-kraška regija, ki so glede na obravnavani kazalnik vse za več kot 20% presegle slovensko povprečje.

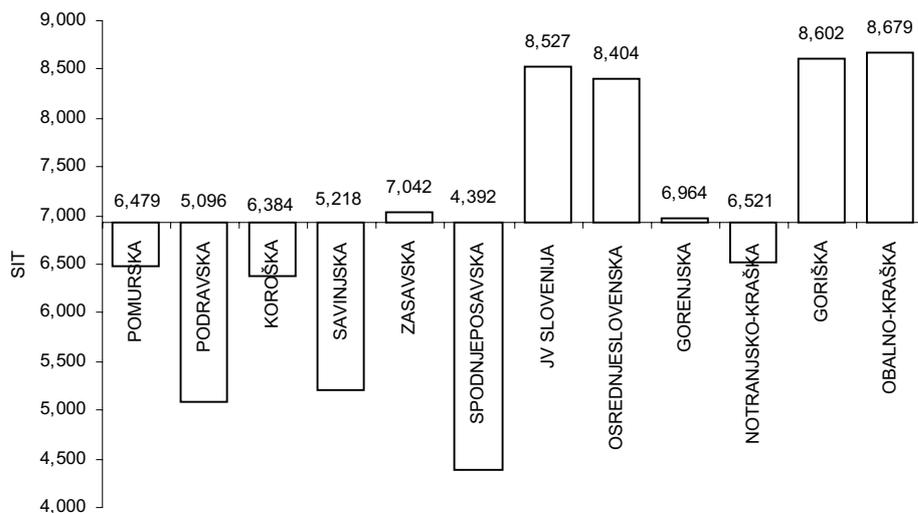
Če primerjamo porabljena proračunska sredstva občin za kulturne dejavnosti na prebivalca (Tabela 9 v Prilogi) z vseslovenskim povprečjem, je v letu 2001 Pomurska regija zaostajala kar za 39% (najboljši položaj je izkazala Obalno-kraška regija, ki je kar za 34% presegla povprečje, sledila ji je Osrednjeslovenska, ki je to povprečje

⁵¹ Zvečala, toda niti za 1 strukturno točko, sta se deleža le v Zasavski in Koroški regiji.

⁵² Razen v primeru Gorenjske regije, kjer se je ta delež zmanjšal za 1.5 strukturne točke.

⁵³ Z izjemo Zasavske regije, ki se je gibala rahlo nad slovenskim povprečjem.

Slika 8: Odhodki proračunov občin za kulturo na prebivalca po statističnih regijah, 2001

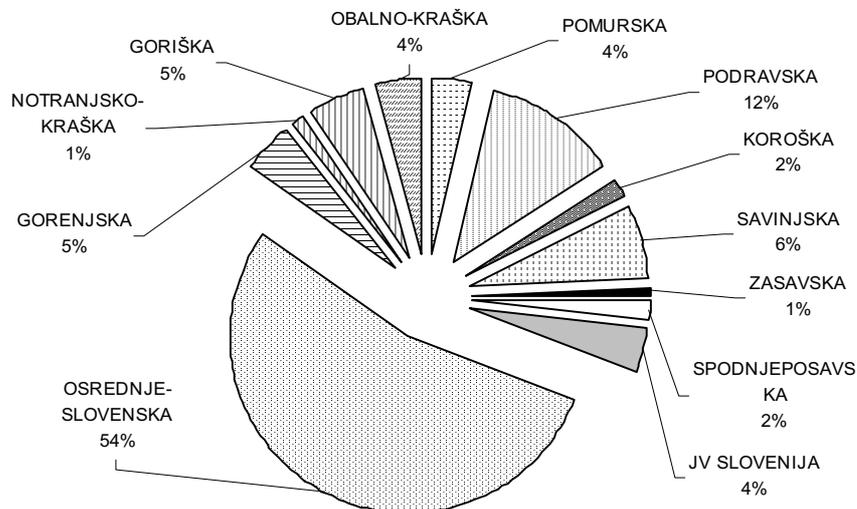
Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

preseгла za 26%). Pomurska regija je vse bolj zaostajala glede na proračunska vlaganja v kulturne dejavnosti na prebivalca, medtem ko je Obalno-kraška regija le ohranila raven, doseženo leta 1996 (Pihler, 2003).

Delež skupnih odhodkov državnega in občinskih proračunov (Slika 9), namenjen Osrednjeslovenski regiji z Ljubljano, je znašal več kot polovico vseh sredstev (53.8). Dobrih 12% je pripadlo Podravski regiji z Mariborom, vsem drugim regijam skupaj pa le 33.8%.

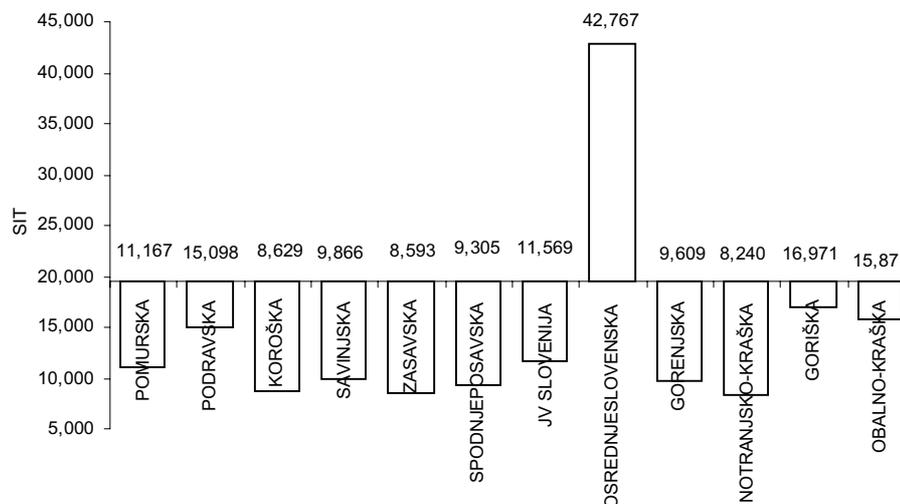
Kazalnik skupnih odhodkov državnega in občinskih proračunov za kulturo na prebivalca regije (Slika 10) za leto 2001 je pokazal, da so bili navedeni skupni odhodki, namenjeni Osrednjeslovenski regiji, več kot 2-krat višji od vseslovenskega povprečja (Tabela 7 v Prilogi), medtem ko nobena druga regija tega povprečja ni niti dosegla. Še najbolj sta se vseslovenskemu povprečju približali Goriška (86.6%)

Slika 9: Delež skupnih odhodkov državnega proračuna in proračunov občin za kulturo po statističnih regijah, 2001

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

Slika 10: **Skupni odhodki državnega proračuna in proračunov občin za kulturo na prebivalca po statističnih regijah glede na slovensko povprečje, 2001**

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

in Obalno-kraška regija (81%), nekaj več kot 3/4 tega povprečja je uspelo doseči Podravske regiji (77.1%). Pet statističnih regij pa v letu 2001 ni zabeležilo niti polovico vseslovenskega povprečja skupnih odhodkov državnega in občinskih proračunov za kulturo: Koroška (44%), Zasavska (43.9), Spodnjeposavska (47.5%), Gorenjska (49%) in Notranjsko-kraška (42.1%) regija. Iz teh podatkov se da tudi razbrati velik razkorak med deležem, ki ga v skupnem seštevku prispevajo občine Osrednjeslovenske regije, in deležem skupnih sredstev (države in občin), ki je tej statistični regiji namenjen. Medtem ko odhodki državnega proračuna na prebivalca za to regijo 2.7-krat presegajo vseslovensko povprečje, odhodki proračunov občin, ki spadajo v Osrednjeslovensko statistično regijo, navedeno povprečje presegajo le 1.2-krat.

4.3 Zaposleni v kulturi⁵⁴

Zaposleni na področju kulture, ki jih zajemajo statistične raziskave, so delovno aktivni predvsem v okviru kulturnih industrij. Tako kot v Evropski uniji tudi v Sloveniji število zaposlenih v kulturi raste. V nadaljevanju zaposlenost v kulturi obravnavamo posebej na ravni države in posebej na ravni statističnih regij.

4.3.1 Zaposleni v kulturi, obravnavani na ravni države

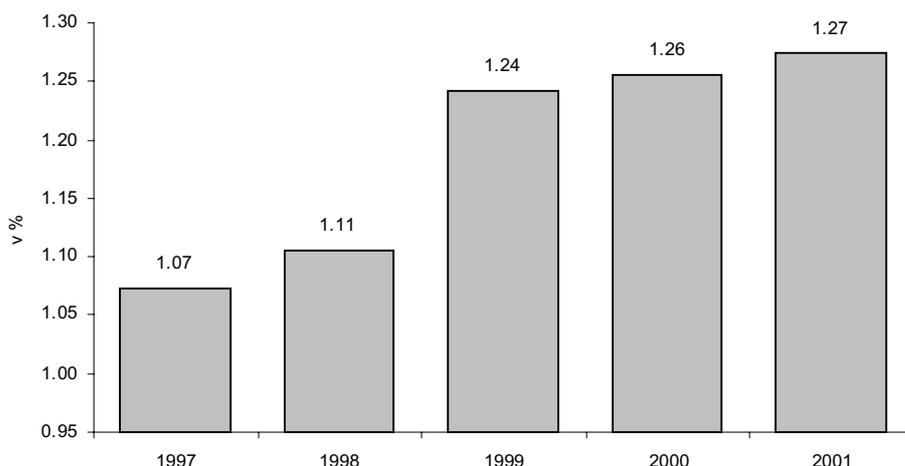
V Sloveniji, je bilo leta 2001 na področju kulture 9,968 delovno aktivnih oseb⁵⁵ ali 1.27% delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji⁵⁶ (Tabela 10 v Prilogi). Od leta

⁵⁴ Podlaga in glavni vir za to poglavje je obširno delo, pripravljeno v okviru Ministrstva za kulturo, z naslovom Zagotavljanje pogojev za kulturni razvoj Slovenije (Izbor kazalnikov) (Pihler, 2003).

⁵⁵ Zgoraj navedeno število delovno aktivnih v kulturi zajema zaposlene v podjetjih, družbah, organizacijah in zaposlene pri zasebnih podjetnikih, poleg tega pa so uvrščeni tudi samozaposleni, ki so ali samostojni podjetniki posamezniki ali pa samostojni ustvarjalci, ki opravljajo poklicno dejavnost.

⁵⁶ Upoštevani so bili le tisti delovno aktivni, ki so v Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD) uvrščeni v področje dejavnosti O, in sicer v **oddelek 92** (Rekreacijske, kulturne in športne dejavnosti). SKD temelji na obvezni evropski statistični klasifikaciji NACE, ki razvršča dejavnosti v 17 področij. SKD je obvezen statistični standard, ki se uporablja pri razvrščanju poslovnih subjektov po dejavnosti ter pri zbiranju, obdelovanju in posredovanju podatkov, pomembnih za spremljanje stanj in gibanj na ekonomskem področju. Področje O poleg kulturnih dejavnosti pokriva še dejavnosti javne higiene, dejavnosti združenj in organizacij, športno in

Slika 11: Delež delovno aktivnih v kulturi glede na vse delovno aktivne prebivalce Slovenije, 1997–2001

Vir: Pihler, 2003, SURS

1997 se je število delovno aktivnih oseb v kulturi povečalo s 4 na 1000 prebivalcev na 5 na 1000 prebivalcev v letu 2001. Povprečna letna stopnja rasti je v tem obdobju znašala 5.8% na leto, in sicer predvsem na račun velikega povečanja števila zaposlenih v letu 1999. Tega leta je bila zabeležena najvišja letna stopnja rasti (13.3%) zaposlenih v kulturi v obdobju 1997–2001. V vseh drugih letih v obdobju 1997–2001 se je letna stopnja rasti zaposlenih v kulturi gibala okoli 3% (Slika 11).

Če za primerjavo z državami EU zaradi pomanjkanja natančnejših podatkov uporabimo število zaposlenih v celotnem oddelku 92 (Rekreacijske, kulturne in športne dejavnosti), vidimo, da tudi v Sloveniji te dejavnosti dosegajo nadpovprečno rast števila zaposlenih. Slovenija je v oddelku 92 v obdobju od leta 1997–1999 zabeležila 5.9% povprečno letno rast (predvsem na račun rasti v letu 1999; 9.4%; Tabela 11 v Prilogi).

Decembra leta 2001 je oddelek 92 v Sloveniji štel 13.425 zaposlenih, kar je pomenilo 1.7% vseh zaposlenih v državi. Oziroma: 0.1% vseh zaposlenih v državi je bilo zaposlenih v filmski in video dejavnostih, 0.3% v radijskih in TV-dejavnostih, 0.5% v drugih razvedrilnih dejavnostih, 0.4% zaposlenih je opravljalo dejavnost knjižnic, muzejev, 0.2% sta pripadla zaposlenim v športnih dejavnostih in 0.2% zaposlenim v drugih dejavnostih za prostitev.

Podobno kot v Sloveniji tudi v **Evropski uniji** statistični podatki kažejo, da zaposlovanje na področju sektorja kultura v zadnjih letih beleži nadpovprečno rast (Tabela 11 v Prilogi). V skladu z ugotovitvami študije, pripravljene za potrebe Evropske komisije («Public Access and Freedom of Expression in Cultural Institutions», Štritof Čretnik, Analiza stanja, 2002), se velike možnosti potencialnih zaposlitev kažejo predvsem na področju novih medijev in digitalne kulture. Medtem ko je zaposlenost v EU v drugi polovici devetdesetih let rasla povprečno po 1.2% stopnji na leto, je rast zaposlitev na področju rekreacije, kulture in športa (NACE

razvedrilno dejavnost. Pravne osebe, ki se ukvarjajo s kulturnimi dejavnostmi pa so v okviru SKD uvrščene tudi v druge oddelke. Kulturne dejavnosti so tako uvrščene še v področje D, in sicer oddelek DE (Proizvodnja vlaknin, papirja in kartona ter izdelkov iz papirja in kartona; založništvo in tiskarstvo), F (Gradbeništvo), G (Trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe), K (Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve), L (Dejavnosti javne uprave in obrambe, obvezno socialno zavarovanje) in M (Izobraževanje).

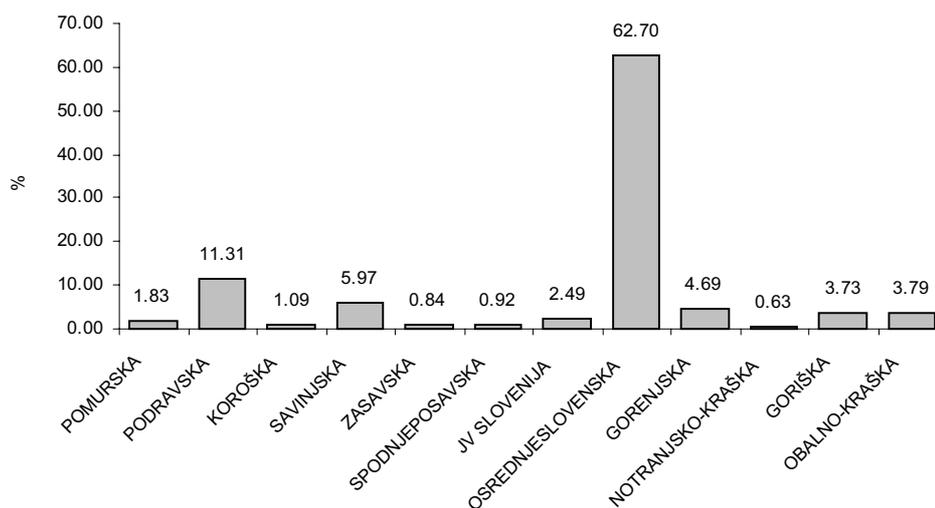
92) v istem obdobju naraščala z več kot podvojeno močjo (1995–1999: 3.8% povprečna letna rast). Od leta 1995 do leta 1999 je bilo v tem sektorju ustvarjenih povprečno 98,000 novih delovnih mest na leto. Leta 1999 je bilo na tem področju zaposlenih 2.8 milijona ljudi ali 1.8% vseh zaposlenih v državah Evropske unije, kar je zelo blizu deležu, ki ga ima Slovenija (1.7%).

4.3.2 Zaposleni v kulturi, obravnavani na ravni statističnih regij⁵⁷

Različno število zaposlenih v kulturi je odraz razvejenosti kulturnih dejavnosti v regijah. V vseh statističnih regijah so bile leta 2001 zastopane radijska dejavnost, umetniško ustvarjanje in poustvarjanje (poklicna gledališča, glasbene in druge ustanove, neinstitucionalne umetniške dejavnosti, kulturnoumetniška društva in skupine in podobno), obratovanje objektov za kulturne prireditve (kulturni domovi, zavodi za kulturo in podobno), knjižnična dejavnost, muzejska in galerijska dejavnost. Nekatere kulturne dejavnosti, ki tvorijo osnovni standard kulturne dostopnosti, pa leta 2001 v nekaterih statističnih regijah sploh niso bile več zastopane, in sicer kulturne dejavnosti, katerih delovanje je bilo po letu 1990 prepuščeno trgu - kinematografiji, knjigarne, pa tudi založniška dejavnost⁵⁸, izdajanje knjig in drugo založništvo, saj glede na podatke SURS na teh področjih leta 2001 ni bilo delovno aktivnih oseb (Pihler, 2003).

V Osrednjeslovenski regiji je bilo v letu 2001, v skladu s podatki Ministrstva, za kulturo, zaposlenih 62.7% delovno aktivnih oseb⁵⁹ od vseh oseb zaposlenih na področju kulture v Sloveniji (Tabela 12 v Prilogi). Sledila ji je Podravska regija z dobrimi 11% (Maribor je drugo največje mesto v Sloveniji!), medtem ko Notranjsko-

Slika 12: Deleži delovno aktivnih oseb v kulturi in sorodnih dejavnostih v celotnem številu prebivalcev regije po statističnih regijah, 2001

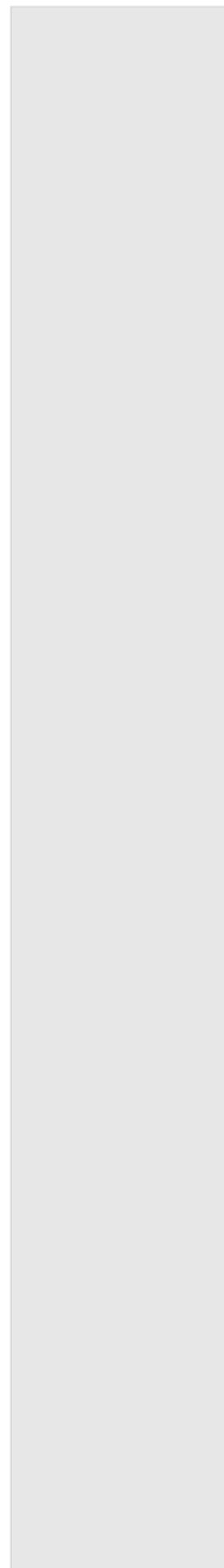
Vir: Pihler, 2003

⁵⁷ Podatki so prilagojeni delitvi na statistične regije, tudi tisti pred letom 2001. Tako sta Dolenjska in Bela krajina za celotno obdobje 1996–2001 upoštevani v okviru JV Slovenije.

⁵⁸ Trg kulturnih dobrin v Sloveniji je zelo majhen. Ta problem pesti predvsem nekatera področja kulture, od katerih izstopa založniška dejavnost (Grilc, Analiza stanja, 2002).

⁵⁹ Zaposleni v organizacijah, zavodih, podjetjih in družbah, samozaposleni v kulturi. Podatki zajemajo tako javni kot zasebni sektor. V izračun so uvrščene delovno aktivne osebe v kulturi sorodnih dejavnostih.

kraška, Spodnjeposavska in Zasavska regija niso zaposlovale niti po 1% delovno aktivnih v kulturi v Sloveniji (Slika 12). Tudi kazalnik števila delovno aktivnih oseb v kulturi na 1,000 prebivalcev kaže koncentracijo v Osrednjeslovenski regiji. Tu je v kulturi zaposlenih skoraj 17 oseb na 1,000 prebivalcev, medtem ko sta, denimo, v JV Sloveniji, ki je po velikosti ozemlja, ki ga zaseda, celo večja od Osrednjeslovenske regije, v kulturi zaposlena le nekaj več kot dva človeka na 1,000 prebivalcev. V Savinjski regiji, ki se tako glede velikosti kot glede števila prebivalcev uvršča med večje slovenske regije, pa so v kulturi zaposlene le 3 osebe na 1,000 prebivalcev. V Podravski regiji, ki je predvsem glede na število prebivalcev druga po vrsti za Osrednjeslovensko regijo, je v kulturi zaposlenih le 5 oseb na 1,000 prebivalcev. Najmanj je v kulturi zaposlenih ljudi v Notranjsko-kraški, Pomurski in Koroški regiji - niti 2 osebi na 1,000 prebivalcev.

5 Nekatera področja kulture, obravnavana na ravni države

Glede na to, da je Ministrstvo za kulturo leta 2002 pripravilo strokovno in poglobljeno analizo stanja na področjih kulture, ki jih pokriva⁶⁰, se na tem mestu omejujemo na osnovne vsebinske informacije, ki jim dodajamo glavne statistične informacije.

Okvir: Metodološko opozorilo 2

Različna področja kulture so v Sloveniji različno pokrita s statističnimi podatki. Glavni viri za to poglavje so bili Analiza stanja na področjih kulture, Predlog prednostnih ciljev, ki jo je leta 2002 pripravilo Ministrstvo za kulturo, Statistični letopis SURS, Statistične informacije SURS po posameznih področjih kulture in internetna stran Narodne in univerzitetne knjižnice. Ker predvsem SURS v objavah svojih statističnih raziskav obravnava le nekatera področja kulture, in še ta v omejenem obsegu, smo se osredotočili le na tista področja in tiste vidike, za katere je bila na voljo zadovoljiva količina podatkov, in le na tiste vire, kjer je bilo podatke mogoče obravnavati na ravni statističnih regij. Poseben problem sta bila tudi neažurnost podatkov, ki so na voljo, in dejstvo, da se sezname poročevalskih enot, ki jih pri svojih statističnih raziskavah uporablja SURS, ne skladajo z realnim stanjem. Izsledki analize temeljijo izključno na podlagi podatkov, ki so bili na voljo.

5.1 Poklicna dramska in lutkovna gledališča

Poklicna dramska in lutkovna gledališča se uvrščajo v področje uprizoritvenih umetnosti. Le-te obsegajo široko paleto gledaliških dejavnosti, ki zajemajo vse od glasbenega, dramskega, lutkovnega, plesnega, eksperimentalnega, uličnega gledališča do vseh drugih gledaliških praks, ki črpajo iz drugih področij ustvarjanja. Poleg repertoarnih gledališč (ta so v glavnem statusno javni zavodi) obstaja v Sloveniji še cela vrsta izvajalcev, ki so statusno opredeljeni kot nevladne organizacije (producenti, avtorske skupine, organizatorji festivalov). Tovrstne gledališke prakse izvirajo predvsem iz novih uprizoritvenih praks, nevladne organizacije s področja uprizoritvenih umetnosti pa se pri nas vse bolj uveljavljajo v zadnjih 20 letih. Zanje je značilno, da po večini nimajo zaposlenih uslužbencev, delujejo brez lastnih uprizoritvenih prostorov, do leta 2002 pa so bile s strani Ministrstva za kulturo sofinancirane projektno. Tako javni zavodi kot nevladne organizacije se lahko pohvalijo z nekaterimi vrhunskimi dosežki, kronanimi s pozitivnim odzivom občinstva in domačimi ter tujimi nagradami. Interes občinstva za gledališke dogodke je visok. Posebej razveseljivo je, da se še povečuje. Medtem ko je bilo na tem področju v letih 1993–1997 povprečno 428,503 obiskovalcev letno, so v letu 2001 zabeležili kar 701,195 obiskovalcev (Korenčan, Analiza stanja, 2002).

Mrežo javnih zavodov s področja uprizoritvenih umetnosti⁶¹ v Sloveniji tvori 11 gledališč (Tabela 13 v Prilogi)⁶², od tega 9 repertoarnih s stalnim ansamblom (7 je dramskih, 2 pa lutkovni) ter 2 projektni gledališči (to je brez stalnega ansambla⁶³). Razpršenost gledališke ponudbe v Sloveniji je dokaj enakomerna, k čemur poleg obravnavanih poklicnih dramskih in lutkovnih gledališč in zgoraj navedenih nevladnih

⁶⁰ Analiza stanja na področjih kulture in predlog prednostnih ciljev (Analiza stanja, 2002)

⁶¹ Če ne upoštevamo javnih zavodov s področja glasbene in plesne umetnosti.

⁶² V to mrežo bi lahko prišteli tudi Slovensko stalno gledališče Trst, ki pa ga izpuščamo, ker ne deluje na ozemlju Republike Slovenije.

⁶³ Gledališče Ptuj in Gledališče Koper.

in drugih organizacij krepko pripomorejo razpršenost drugih infrastrukturnih točk s področja kulture ter bogati festivalski programi, ki potekajo v večini večjih slovenskih mest.

Raziskava SURS, ki je zajemala področje gledališke in glasbene dejavnosti v Sloveniji, je poleg poklicnih gledališč zajemala tudi nekatera neinstitucionalna gledališča, neodvisne gledališke skupine, producenta gledališke dejavnosti in ljubiteljska gledališča, ki so delovala v gledališki sezoni 1998/99. Ker je raziskava obravnavala le del nepoklicnih gledališč, smo se zaradi večje objektivnosti osredotočili na poklicna dramska in lutkovna gledališča. Poklicna dramska in lutkovna gledališča so bila po številu obiskovalcev na 1,000 prebivalcev celo na prvem mestu med vsemi kulturnimi dogodki. V letu 2001 so pripravili 3,229 prireditev, obiskalo pa jih je 352 obiskovalcev na 1,000 prebivalcev. Pomemben je tudi kazalnik, ki prikazuje izdatke za vstopnice za gledališke predstave, koncerte in druge prireditve. Če primerjamo te izdatke v letih 1994 in 2000 vidimo, da so v letu 1994 gospodinjstva za tovrstne vstopnice porabila 734 milijonov SIT, v letu 2000 pa 1.97 milijarde SIT (Pihler, 2003).

V gledališki sezoni 1998/99 se je dejavnost poklicnih dramskih gledališč v primerjavi s prejšnjo sezono rahlo povečala. Ustvarili so 8 uprizoritev več kot v prejšnji sezoni, predstav je bilo več za 2.8%, obiskovalcev pa za 0.1%. Poklicna gledališča so na gostovanjih izvedla dobro četrtino vseh predstav, tam pa si jih je ogledala tretjina vseh obiskovalcev. Dobra polovica (54.5%) je bila krstnih uprizoritev. Dejavnost poklicnih lutkovnih gledališč se je v sezoni 1998/99 v primerjavi s prejšnjo gledališko sezono zmanjšala. Pripravili so 2 uprizoritvi manj, predstav je bilo manj za 5.4%, obiskovalcev pa za 3.2%. Tudi lutkovna gledališča so velik del predstav (33.7%) izvedla na gostovanjih, prav te predstave pa so bile tudi najbolj obiskane, saj si jih je ogledala skoraj polovica vseh obiskovalcev (47.4%). V gledališki sezoni 1998/99 so poklicna lutkovna gledališča pripravila 7 krstnih uprizoritev, kar je pomenilo 21.9% vseh uprizoritev (Statistične informacije, SURS, št. 216, 2000).

5.2 Razstavna dejavnost galerij - razstavišč

Galerije in razstavišča delimo na galerije, ki imajo status muzeja⁶⁴, pokrajinske in lokalne galerije, galerije oziroma razstavne prostore nevladnih organizacij, zasebne galerije in razstavne prostore v podjetjih.

Muzejsko-galerijsko mrežo v Sloveniji tvorijo galeriji, ki ju je ustanovila država, ter galerije, ki so jih ustanovile občine. Poleg dveh državnih muzejev - galerij imamo še pokrajinske, mestne muzeje - galerije, posebna muzeja - galeriji ter druge nepridobitne organizacije z razstavnimi prostori. V zadnjih letih so tako pravne kot fizične osebe ustanovile prodajne galerije. Po podatkih Agencije za plačilni promet je v Sloveniji 80 prodajnih galerij registriranih za trgovino na drobno z umetniškimi izdelki (Zoran, Analiza stanja, 2002).

V Statističnih informacijah SURS so obravnavane galerije in razstavišča, ki so v letu 2000 pripravljale občasne likovne razstave (Tabela 14 v Prilogi). Vprašalniki so bili razposlani 198 galerijam, od teh je bilo v analizo vključenih 79%. V letu 2000

⁶⁴ Po Zakonu o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS 7/1999) imajo status muzejev tiste galerije, ki hranijo zbirke likovne ustvarjalnosti. Te galerije praviloma hranijo izključno muzejske predmete s področja likovne ustvarjalnosti in so specializirane za hranjenje likovne dediščine določenega zgodovinskega obdobja ali določenega teritorialnega območja. Galerije s statusom muzeja skrbijo za predstavitve del, hranjenih v zbirki, in predstavitve ustvarjalnosti, povezane z likovnim področjem.

je v sestavi muzejev, kulturnih in drugih zavodov, društev, podjetij in drugih poslovnih subjektov delovalo 158 galerij. V njihovih prostorih je bilo 1,246 občasnih likovnih razstav. Sami so pripravili 66% likovnih razstav, 25.3% so jih pripravili v sodelovanju z drugimi poslovnimi subjekti, 9.1% razstav pa je prišlo iz tujine. Vse razstave si je ogledalo 667,857 obiskovalcev - dejansko število obiskovalcev pa je bilo večje, ker nekatere galerije ne vodijo evidence o obiskovalcih (Statistične informacije SURS, 295/2, 2002).

5.3 Muzeji

Tradicija slovenskega muzejstva sega v prvo četrtino 19. stoletja, ko je bil ustanovljen Kranjski deželni muzej v Ljubljani. Danes muzejska mreža obsega 49 muzejev, galerij, zbirk in 100 dislociranih enot ter 103 druge muzeje. Glede na ustanoviteljstvo ločimo: državne, pokrajinske, mestne, občinske in zasebne muzeje. Državni muzeji izvajajo strokovno matičnost⁶⁵ na državni ravni. Ustanoviteljice ali soustanoviteljice pokrajinskih, mestnih, občinskih, medobčinskih in posebnih muzejev pa so lokalne skupnosti. Ti muzeji izvajajo teritorialno oziroma območno matičnost. Ustanovitelji zasebnih muzejev so pravne ali fizične osebe (Batič, Koporc Sedej, Analiza stanja, 2002).

Leta 2000 je bila na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS 7/1999) sprejeta Uredba o muzejski mreži za izvajanje javne službe na področju premične kulturne dediščine in o določitvi državnih muzejev. V uredbo je vključenih deset državnih muzejev in galerij, devet pokrajinskih muzejev, šest pokrajinskih galerij, šest posebnih muzejev ter šestnajst mestnih in medobčinskih muzejev⁶⁶.

Mreža regionalnih muzejev v Sloveniji je močna, muzeji imajo veliko število dislociranih enot, poleg tega pa obstaja tudi veliko število muzejskih zbirk v zamejstvu (Batič, Koporc Sedej, Analiza stanja, 2002). Trenutno je na področju premične kulturne dediščine največji problem zagotavljanje možnosti za kakovostno varovanje in hranjenje muzejskega gradiva, saj za to ni zadostnih prostorskih kapacitet - depojev in restavratorskih delavnic. Vlaganje v premično kulturno dediščino je bilo v preteklem obdobju namreč usmerjeno predvsem v zagotavljanje prostorov za razstavno dejavnost, kar pomeni, da so v veliki meri obnovili predvsem razstavne prostore, ni pa se posvečala pozornost varovanju in hranjenju muzejskega gradiva. V Sloveniji hranimo okoli 2,200,000 predmetov premične kulturne dediščine, od katerih jih je le okoli 142,000 primerno konserviranih in hranjenih. Stanje je po regijah različno.

Število obiskovalcev muzejev, ki sredstva pridobivajo iz državnega proračuna, se je v letu 2000 bližalo 1 milijonu (Batič, Koporc Sedej, Analiza stanja, 2002) (Tabela 17 v Prilogi), leta 2001 pa je to število padlo⁶⁷ na nekaj pod 800,000. Glede na izsledke ankete, ki jo je pripravil Inštitut za civilizacijo in kulturo, povprečni Slovenec muzej obiše 1-2-krat na leto (Pagon, 2001).

⁶⁵ Strokovna matičnost, ki jo opravljajo državni muzeji, pomeni pripravo srednjeročnih in dolgoročnih programov varovanja premične kulturne dediščine, ki jih državni muzeji izvajajo v okviru javne službe skupaj z drugimi muzeji v muzejski mreži. Izvajajo tudi strokovno pomoč v okviru muzejske dejavnosti in posameznih strokovnih področij ter zagotavljajo teritorialno pokritost izvajanja javne službe v državi (Batič, Koporc Sedej, Analiza stanja, 2002).

⁶⁶ Letno poročilo 2000, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, avgust 2001.

⁶⁷ K visokemu številu obiskovalcev v letu 2000 je med drugim pripomogla potujoča razstava o Leonardu da Vinciju v Narodnem muzeju v Ljubljani.

Zadnje Statistične informacije SURS, ki obravnavajo področje muzejev in kjer so objavljeni podatki, ki jih je bilo mogoče obravnavati po statističnih regijah, se nanašajo na leto 1996. Zajela je 85 muzejev, muzejskih zbirk in enot pri muzejih⁶⁸. Muzeji, vključeni v raziskavo, so delovali kot samostojni zavodi ali pa so delovali v sestavi drugih zavodov ali centrov za kulturo⁶⁹. Kot muzejske zbirke so bile obravnavane muzejske zbirke, ki so delovale v sestavi drugih poslovnih subjektov in so bile organizacijsko nesamostojne⁷⁰. Kot enote pri muzejih pa so bile obravnavane dislocirane enote muzejev, ki delujejo v istem ali drugem kraju, kot je sedež muzeja⁷¹.

V letu 1996 je delovalo 53 muzejev ter 32 muzejskih zbirk, pri muzejih pa je bilo 86 dislociranih enot. Vsi skupaj so imeli več kot 2 milijona inventariziranih predmetov, od katerih jih je bilo razstavljenih 5.1%. Muzeji, muzejske zbirke in dislocirane enote so zabeležili več kot 2 milijona obiskovalcev, kar je bilo 13.3% več kot v predhodnem popisu leta 1994. Skoraj milijon in pol ali 70% obiskovalcev je bilo šolskih skupin (822 tisoč obiskovalcev) in drugih skupin (614 tisoč obiskovalcev). Za 26.4% vseh obiskovalcev so pripravili eno od vzgojnoizobraževalnih oblik. Najštevilnejša so bila strokovna vodstva po razstavah, sledile so učne ure v muzeju, avdiovizualne in druge prireditve ter predavanja. Muzeji in muzejske zbirke so pripravili 598 občasnih razstav (12.6% manj kot leta 1994), ki si jih je ogledalo 44.1% vseh obiskovalcev. Muzeji in muzejske zbirke so pripravili sami 74.6% občasnih razstav, slaba petina so bila gostovanja drugih organizatorjev v muzeju, za 5.7% razstav pa so muzeji in muzejske zbirke svoje prostore samo posodili (Statistične informacije, SURS, št. 272, 1998).

5.4 Knjižnice

Knjižnična dejavnost je javna služba na področju kulture, ki beleži največje število uporabnikov med kulturnimi dejavnostmi. Izvajajo jo knjižnice, ki se glede na tipe uporabnikov delijo na splošne, šolske, visokošolske, specialne in nacionalno.

Knjižnice zagotavljajo splošno dostopnost publikacij in informacij za posameznike in skupine ter primeren obseg in strukturo knjižničnih zbirk. Temeljno poslanstvo knjižnic je postati središče neomejenega dostopa do knjižničnega gradiva in informacij ter prevzeti dejavno vlogo pri razvijanju sodobne bralne kulture in informacijske družbe. Fizična prisotnost bralnih virov je eden izmed temeljnih pogojev pismenosti. Za sedanje stanje v Sloveniji je značilen hiter strokovni razvoj s prehodom na računalniško vodenje vseh knjižničnih funkcij. Vsi tipi slovenskih knjižnic so vključeni v enotno bibliografsko-informacijsko bazo, v enoten kooperativni bibliografski sistem (COBISS.SI) z enotno računalniško in programsko podporo.

Za razvoj kulture so na področju knjižnic poleg nacionalne knjižnice (njena vloga v knjižnični mreži je tudi strokovna, usmerjevalna in koordinacijska) in specialnih knjižnic predvsem pomembne splošne knjižnice⁷². Le-te namreč pokrivajo najširši krog potencialnih uporabnikov - vse državljane - medtem ko so prevladujoči

⁶⁸ Obrazce KU-MZ (Statistično poročilo muzejev in muzejskih zbirk) je SURS poslal 190 muzejem, enotam pri muzejih in muzejskim zbirkam. Od teh jih je 90.0% prikazalo svojo dejavnost na obrazcu KU-MZ.

⁶⁹ Npr. Tržiški muzej pri Zavodu za kulturo in izobraževanje Tržič.

⁷⁰ Npr. Pivovarniški muzej pri Pivovarni Union Ljubljana, Spominska soba F. Barage pri Turističnem društvu Trebnje, Spominska soba F. Levstika in J. Stritarja pri KUD P. Trubar Velike Lašče itd.

⁷¹ Npr. Prešernova rojstna hiša v Vrbi v sestavi Muzeja Jesenice.

⁷² Tu je zaposlena več kot polovica (53%) vseh strokovnih delavcev v slovenskih knjižnicah (ne upošteva je šolskih knjižnic) (Pihler, 2003).

uporabniki specialnih knjižnic na področju kulture predvsem zaposleni v javnih zavodih, katerih dejavnost knjižnice informacijsko podpirajo. Seveda pa se potencialni krog uporabnikov tudi teh knjižnic širi v raziskovalno in znanstvenoraziskovalno sfero. Dejavnost splošnoizobraževalnih oziroma splošnih knjižnic je predvsem zagotavljanje gradiva in informacij - tudi na področju informacijske pismenosti - ter izvajanje bibliopedagoških dejavnosti in kulturnih prireditev (Gazvoda, Analiza stanja, 2002). Po številu vseh kulturnih prireditev v Sloveniji so na prvem mestu prav splošne knjižnice, ki so v letu 2001 organizirale 14,271 različnih prireditev za skupaj 467,592 obiskovalcev. Knjižnice prireditve organizirajo poleg svoje osnovne dejavnosti, izposoje knjižničnega gradiva bralcem in informacijske dejavnosti. Splošne knjižnice so imele v letu 2001 skupaj preko 486,000 članov, število uporabnikov knjižničnih storitev pa dosega izjemno številko: bilo je preko 7.8 milijona obiskovalcev, ki so si izposodili nekaj manj kot 21.9 milijona enot knjižničnega gradiva. (Pihler, 2003). Leta 2001 so imele splošne knjižnice 7,830,326 obiskovalcev, 486,108 vpisanih članov, imele so 1,673,966 informacijskih zahtevkov, fotokopij in izposodile 21,883,936 gradiv (Pihler, 2003).

V letu 2000 je v Sloveniji delovalo 60 splošnih knjižnic z 283 izposojevališči in 9 bibliobusov s 613 postajališči. Skupaj so imele 7,383,654 enot gradiva, od tega 6,775,406 knjig, 207,779 enot serijskih publikacij in 400.469 enot neknjižnega gradiva. Letni prirast je bil 431,448 enot gradiva. Splošnoizobraževalne knjižnice so v tem letu vpisale 491,626 članov (od tega 146,270 mladih), ki so knjižnice obiskali 7,423,000-krat zaradi izposoje gradiva in 562,000-krat zaradi 13,600 prireditev v knjižnicah. Obravnavane knjižnice so izposodile 16,100,000 enot gradiva na dom, 3,260,000 enot znotraj knjižnic in 14,800 enot preko medknjižnične izposoje ter posredovale 471,900 informacij (Gazvoda, Analiza stanja, 2002). Glede na leto 1998 se je število članov splošnoizobraževalnih knjižnic povečalo za 6%, izposoja se je v tem času povečala skoraj za četrtino, medtem ko je bil prirast gradiva le 8%.

Na splošno velja, da je mreža splošnoizobraževalnih knjižnic v Sloveniji stabilna. To, da je slovensko ozemlje, kar se tiče slošnoizobraževalnih knjižnic, dobro pokrito, je velika dragocenost, saj so knjižnice v odročnejših krajih pogosto osrednja ali pa celo edina kulturna ustanova. Kljub izraziti rasti izposoje in obiska, ki se kažeta v posameznih letih, pa pogoji za delovanje knjižnic ostajajo na enaki ravni ali celo nazadujejo, kar se kaže predvsem v številu zaposlenih in pri financiranju dejavnosti⁷³. Po drugi strani pa se vlagajo velika sredstva v investicije novogradenj in prostorskih adaptacij. Do težav prihaja, ker je obveznost vzdrževanja in razvoja knjižnic po razpadu prvotnih 60 občin prešla na številne nove občine, medtem ko je organiziranost knjižnične mreže zaradi racionalnosti rabe sredstev in zagotavljanja primerne ravni in kakovosti zbirk ostala nespremenjena. Občine, ki imajo samo krajevna izposojevališča, postajališča bibliobusa ali tudi teh ne, se ponekod težko sprijaznijo z dejstvom, da morajo sofinancirati skupne stroške osrednjih (prej matičnih) knjižnic in ne le stroške, ki nastajajo ob delovanju samih izposojevališč⁷⁴.

⁷³ Sredstva za nakup gradiva se npr. v zadnjih nekaj letih, potem ko so že dosegla razmeroma dobro raven zaradi zmanjševanja sredstev kulturnega tolarja (gre za Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi) - državni proračun za leto 2001 je Ministrstvu za kulturo namenil le 30% zakonsko predvidenega obsega sredstev, ki so bila namenjena za področje knjižnic, obnavljanje kulturnih spomenikov, gradnjo ali adaptacijo zavodov na področju kulture in naložbe v infrastrukturo za ljubiteljsko kulturo - hitro zmanjšujejo, kar je v neskladju z izrazitim večanjem obiska in izposoje, pa tudi z naraščanjem založniške proizvodnje. To lahko povzroči nezadovoljstvo uporabnikov v zvezi z dostopnostjo in kakovostjo gradiva, saj knjižnice vse več gradiva pridobijo po drugih poteh, mimo nakupa, pri čemer nimajo vedno odločujočega vpliva na kakovost in uporabnost tako pridobljenega gradiva (npr. posreden nakup starejših naslovov iz zalog založnikov, spodbujen s strani Ministrstva za kulturo zaradi reševanja težav založnikov) (Gazvoda, Analiza stanja, 2002).

⁷⁴ Do konca leta 2001 se je pri financiranju večobčinskih splošnih knjižnic v večini primerov upoštevalo sedežno načelo, zato mnoge nove občine niso prispevale sredstev za pokritje skupnih stroškov delovanja knjižnic, ampak so kritje teh stroškov zagotavljale predvsem občine, kjer ima večobčinska knjižnica svoj sedež. Z novim Zakonom o knjižničarstvu so vse občine vnovič zavezane, da

Teh stroškov in njihovega obsega tudi ni preprosto definirati, še manj pa unificirati, saj so pogoji, v katerih delujejo knjižnice, zelo različni. Nekateri od možnih skupnih stroškov sicer so definirani, njihova višina v vsaki od knjižnic pa je odvisna od več dejavnikov, predvsem od števila zaposlenih in obsega neprogramskih stroškov, ki so odvisni od velikosti in kakovosti stavbe, pa tudi od vrste, kakovosti in obsega storitev. Stroški poslovanja v premajhnih in neustreznih prostorih s premalo zaposlenimi so seveda manjši kot v novih sodobno opremljenih knjižnicah. V skladu z novim Zakonom o knjižničarstvu (Ur. l. RS 96/2002) se bodo morale občine dogovoriti o soustanoviteljstvu knjižnic ali pogodbenem izvajanju dejavnosti, saj so po Zakonu o lokalni samoupravi (Ur. l. RS 51/2002) dolžne za svoje občane organizirati splošno knjižnično dejavnost.

Dejavnost nacionalne knjižnice financira država kot njena ustanoviteljica pretežno iz sredstev Ministrstva za kulturo, dejavnost splošnoizobraževalnih knjižnic pa pretežno občine⁷⁵ (Gazvoda, Analiza stanja, 2002).

5.5 Kulturna društva

Kulturna društva so osnovna organizacijska oblika ljubiteljske kulturne dejavnosti. Ljubiteljska kulturna dejavnost je tista dejavnost, kjer neposredni izvajalci te dejavnosti ne izvajajo kot poklic (praviloma zanjo niso plačani in tudi ne formalno izšolani). Seveda pa na področju ljubiteljstva kot mentorji in strokovni vodje delujejo številni formalno strokovno izobraženi in priučeni strokovnjaki, ki za svoje delo prejemajo plačilo. V vsebinskem pogledu je ljubiteljska dejavnost na področju kulture zelo heterogena, saj se predvsem glede na okolje bolj ali manj približuje tradicionalizmu ljudske kulture, poskuša prevzeti vzorce tako imenovane vrhunske kulture ali pa se izraža kot del te ali one sodobne subkulture. Oblike delovanja so vse od ohranjanja tradicij, predvsem na področjih folklorne, ljudskega petja in podobno, pa vse do najsodobnejših oblik umetniškega izraza na področjih filmske, video in plesne produkcije. Prav zaradi prostorske razpršenosti⁷⁶ in vsebinske raznolikosti je tudi struktura uporabnikov pestra, tako po starosti kot po izobrazbi ali osebnih vrednotah. Po posameznih področjih se društva združujejo tudi v specializirane zveze⁷⁷, ki uresničujejo skupne projekte posameznih zvrsti (npr. Zveza slovenskih godb).

Pomen kulturnih društev je večplasten. Društva so pomembna za socializacijo, kar pomeni, da omogočajo samopotrjevanje tudi tistih družbenih skupin in posameznikov, ki v vsakdanjem delovnem ali družinskem okolju ne dosega osebne zadoščenja in potrditve ali pa so iz bioloških (mladina, starostniki, invalidi), starostnih ali kakšnih drugih razlogov potisnjeni v ozadje. Društva so pomembno področje kulturne ustvarjalnosti in poustvarjalnosti, saj člani neinstitucionalni in nepoklicni status lahko izkoristijo za polno svobodo ustvarjanja in eksperimentiranja (predvsem gledališče in lutkarstvo ter sodobni ples). V okviru klasičnih društvenih pojavov (pevski zbori, pihalni orkestri, folklorne skupine) pa so najboljši dosežki vrhunskih ansamblov

financirajo sorazmerni del javne službe na področju splošnega knjižničarstva (ta obveznost je bila uzakonjena že z Zakonom o lokalni samoupravi (Ur. l. RS 72/1993) in s starim Zakonom o knjižničarstvu (Ur. l. RS 87/2001), vendar pa vse občine plačala teh stroškov niso zagotavljale (Pihler, 2003)).

⁷⁵ V letu 2001 so občine za programe in projekte javnih zavodov in drugih izvajalcev kulturnih programov izplačale dobro polovico (50.4%) za delovanje splošnih knjižnic (Pihler, N., 2003).

⁷⁶ V okviru ljubiteljske dejavnosti se odvija znatni del razvijanja stikov s Slovenci po svetu.

⁷⁷ Zveze kulturnih društev izvajajo skupne projekte društev. Ti projekti izhajajo deloma iz tradicije povezovanja (srečanje skupin občine in podobno) ali pa se oblikujejo za dogovorjene programe. Občinske zveze kulturnih društev se na nacionalni ravni povezujejo v Zvezo kulturnih društev Slovenije, ki je krovna organizacija ljubiteljske kulture (Teršar, Studen, Turk, Analiza stanja, 2002).

enakovredna vzporednica poklicnim ansamblom oziroma ustanovam. Poleg tega so med dejavnostmi kulturnih društev tudi kulturno-izobraževalni in vzgojni programi. Prvotno so bili namenjeni zgolj potrebam članov in strokovnih vodij, v zadnjih obdobjih pa dobivajo pomen neformalnih in dopolnilnih vzgojnih in izobraževalnih programov za najširši krog ljudi. Pred obdobjem elektronskih medijev in v času omejenih možnosti komunikacije (zaradi slabe prometne infrastrukture, nizkega osebnega standarda ali omejene svobode gibanja) so bila društva za svoje okolje edini organizator in posrednik kulturnih dogodkov. Danes pa uresničujejo svojo vlogo na drugi ravni, predvsem s kulturnim posredništvom oziroma vzpostavljanjem neposrednih stikov z živo kulturno ustvarjalnostjo (Teršar, Studen, Turk, Analiza stanja, 2002). Z razvojnega vidika pa so društva pomembna še z enega zornega kota. Predvsem na področjih s posebnimi razvojnimi problemi pogosto povezujejo vitalne dele družbe. Prav aktivni člani društev so pogosto dejavni tudi na drugih področjih in predstavljajo gonilno silo razvoja v svojem okolju.

Število kulturnih društev je od leta 1985 do 1996 padlo za 19.3%, nato pa se v letih 1996–2001 ves čas povečevalo⁷⁸. Leta 2001 se je glede na leto 1996 več kot dvakrat povečalo. Število članov društev je bilo leta 1985 ocenjeno na 100,000. Leta 1986 na 50,000, nato pa je število članov glede na ocene spet raslo. Leta 2001 se je število članov kulturnih društev povzpelo na 79,000 in se je tako glede na leto 1996 povečalo za 58%.

Največ (41%) kulturnih društev se ukvarja z vokalno glasbeno dejavnostjo, ki je za slovenski prostor tradicionalna (Teršar, Studen, Turk, Analiza stanja, 2002) Druge dejavnosti so zastopane precej enakomerno, pri čemer po številu izstopata inštrumentalna glasbena dejavnost (11%) ter gledališka in lutkovna dejavnost (12%). Najmanj društev se ukvarja z intermedijsko dejavnostjo in literarno dejavnostjo, ki pa je že sama na sebi stvar individualnega ustvarjanja in se v okviru društev odvija le posvetovalno in predstavno delo.

Za skladen razvoj ljubiteljske kulture na celotnem slovenskem ozemlju s svojimi 57 izpostavami skrbi Sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti⁷⁹. Med drugim Sklad opravlja tudi kulturno posredništvo, organizacijo glasbenih in gledaliških abonmajev, koncertnih ciklov in gostovanj poklicnih ansamblov po Sloveniji. Kljub delovanju Sklada pa so ljubiteljske skupine in združenja na področju kulture v veliki meri odvisna od materialnih razmer v okolju svojega delovanja. Prostorski pogoji, oprema in informacijska odprtost in povezanost v bistveni meri določajo obseg, uspeh in učinke njihove dejavnosti. Prostorski in materialni pogoji so nezadovoljivi tako v večjih središčih kot na obrobjih. V mestih se v prostorskem smislu kulturna

⁷⁸ Najbolj očitni razlogi za povečevanje števila društev so bili naslednji: spremenjena zakonodaja na področju lokalne samouprave je zlasti v novih občinah vplivala na bistveno večjo finančno podporo zlasti (za lokalne oblasti) reprezentativnih dejavnosti (pevske zbori, pihalni orkestri); postopoma so se kot društva registrirale tudi kulturne skupine, ki so delovale predvsem v okviru katoliške cerkve in so doslej delovale neformalno ali pa so isti člani sestavljali posvetno in cerkveno skupino (zlasti pevske zbori); povečanju števila društev so botrovale spremembe v načinu mišljenja in delovanja - v preteklosti je v okviru registriranega društva delovalo več sekcij, sedaj pa so se kot društvo registrirale samostojne kulturne skupine; urejanje statusa na podlagi Zakona o društvih (Ur. l. RS 49/1998) je iz različnih razlogov zelo ugodno za marsikatero profesionalno skupino, ki deluje na področju kulture (Teršar, Studen, Turk, Analiza stanja, 2002).

⁷⁹ Z novo zakonodajo na področju lokalne samouprave in prepuščenostjo ljubiteljske kulture občinskemu financiranju bi lahko prišlo do nevarnosti, da postavljena mreža približno šestdeset zvez kulturnih organizacij razpade in da se ljubiteljska kultura s tem povsem razdrobi, izgubi svojo obliko in mesto v nacionalni kulturni politiki. Zato je država decembra leta 1995 sprejela Zakon o Skladu Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti (Ur. l. RS 1-6/1996), da bi z njim zagotovila skladen in uravnotežen kulturni razvoj na celotnem ozemlju Slovenije. Po sprejemu Zakona o javnih skladih (Ur. l. RS 22/2000) se je omenjeni Sklad jeseni leta 2000 preoblikoval in preimenoval v Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Vlada kot ustanoviteljica sklada je s tem, ko je v imenu izpustila pridevnik ljubiteljski, opozorila na to, da se vloga sklada širi. Poleg skrbi za ljubiteljska kulturna društva in njihove zveze poslej Sklad opravlja tudi kulturno-posredniške, organizacijske in administrativne naloge za lokalne skupnosti in je torej marsikje že glavni nosilec kulturne politike.

društva srečujejo s pritiski in konkurenco ekonomsko močnejšega proizvodnega in storitvenega sektorja, ki zasedata potencialne prostore ljubiteljskega kulturnega udejstvovanja ali pa dvigata ceno morebitnih najemnin. Na podeželju so prostori zaradi kroničnega pomanjkanja finančnih sredstev velikokrat nefunkcionalni že zaradi narave prostorov samih ali pa zaradi nefunkcionalnega vzdrževanja⁸⁰.

Zadnje Statistične informacije SURS, ki obravnavajo kulturna društva⁸¹, analizirajo kulturno sezono 1995/96. V tej kulturni sezoni je v Sloveniji delovalo 1.024 kulturnih društev. Polovica teh društev (49.8%) je imela le eno sekcijo. Največ društev je imelo dramsko sekcijo (14.2%) ter mešani pevski zbor (13.6%). V društvih je tedaj delovalo 49,514 članov, od tega je bilo 88.1% aktivnih članov - izvajalcev, 3.4% mentorjev ter 8.5% drugih članov ljubiteljev (ti urejajo organizacijske, administrativne in finančne zadeve). Med aktivnimi člani izvajalci je bilo 47,1% žensk. Polovica (50.8%) aktivnih članov izvajalcev je bila odraslih, 32.5% je bilo mladih do 26. leta starosti, 16.7% pa je bilo učencev do 14. leta starosti. Največ aktivnih članov izvajalcev (20.1%) je bilo v mešanih pevskih zborih, po številu so jim sledili člani dramskih sekcij (12.7%). Ljubitelji so izvedli 16.681 prireditev, od tega 54.3% v krajih sedežev društev, 40.1% na gostovanjih po Sloveniji ter 5.6% na gostovanjih v tujini. Največ prireditev (35.8%) je bilo vokalnih koncertov. Vse prireditve si je v sezoni 1995/96 ogledalo 3,885,865 obiskovalcev. Ljubiteljska kultura je stalno prisotna tudi v masovnih medijih. V sezoni 1995/96 so radijske organizacije neposredno prenašale 172 ljubiteljskih kulturnih prireditev, TV-organizacije pa 207 teh prireditev. V obravnavani kulturni sezoni je 20 društev na zgoščenkah izdalo 167 del, na kasetah pa je 68 društev izdalo 376 del (Statistične informacije SURS, št. 59, 1998).

5.6 Kinematografija

Kinematografija je del avdiovizualne dejavnosti. Kinematografi v Sloveniji delujejo v okviru podjetij, v sestavi društev ali v okviru zavodov za kulturo.

Od leta 1995 pa vse do pojava prvega od načrtovanih multikinov v Sloveniji, multikina v Ljubljani, je število kinematografov v Sloveniji padalo. Kinematografi so bili po letu 1990 prepuščeni trgu in ob zmanjševanju gledalcev niso zmogli pokriti stroškov obratovanja. Leta 1986 je bilo v Sloveniji registriranih 175 kinematografskih dvoran z 257 zaposlenimi, leta 1999 le še 85 dvoran s 140 zaposlenimi⁸², leta 2000 pa jih je bilo le še 78⁸³. S pojavom multikina se je leta 2001 število kinodvoran povzpelo spet na 90. To pomeni, da na 1 kinematograf gravitira 22,222 prebivalcev Slovenije (V Avstriji 39,408, na Madžarskem 22,321) (Frelj, Analiza stanja, 2002).

Izdatki za obiskovanje kinematografov so se med letoma 1999 in 2000 zelo zmanjšali. V letu 1994 so porabljeni sredstva za kinematografske vstopnice dosegla še 1.36 milijarde SIT (4.6% delež izdatkov gospodinjstev za posamezne kulturne dobrine), v letu 2000 pa 640 milijonov SIT (1.1% delež) (Pihler, 2003).

⁸⁰ Ocena realizacije Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe v kulturi, Ministrstvo za kulturo.

⁸¹ SURS je upošteval le tista društva, ki so se ukvarjala z eno ali več panogami kulturne ali umetniške dejavnosti. Društev, katerih vsebina dela ni bila izključno kulturnega ali umetniškega značaja (na primer društvo esperantistov), SURS ni upošteval.

⁸² Državni razvojni program 2001–2006.

⁸³ Število kinematografov v Evropi raste. Leta 1997 jih je bilo 24,942, leta 2001 pa 29,489 (18.2% rast). Skladno z rastjo števila kinematografov se je povečalo tudi število obiskovalcev kinematografov. Leta 1997 je bilo v Evropi 863,865,000 obiskovalcev kinematografov, leta 2001 pa že 1,032,978,000 (19.5% rast). V "evropskih" podatkih nista upoštevani Rusija in Ukrajina, ker podatki za ti državi niso dosegljivi (Frelj, Analiza stanja, 2002). V skladu z ugotovitvami Eurobarometra (7. maj, 2002) je kino v Evropski uniji najbolj popularna kulturna dejavnost.

Skladno z manjšanjem števila kinematografov se je manjšalo tudi število filmskih predstav. V skladu s podatki, objavljenimi v Analizi stanja na področju kulture (Frelih, Analiza stanja, 2002), se je število predstav od leta 1995 do leta 2000 zmanjšalo s 37,959 na 31,796 (16.2% zmanjšanje števila predstav). Vzporedno z manjšanjem števila predstav se je do leta 1999 manjšalo tudi število obiskovalcev. Od skoraj 3 milijonov v letu 1995 na 1.96 milijona v letu 1999 (32.8% zmanjšanje). Leta 2000 pa je število obiskovalcev kinematografov spet zraslo (2.2 milijona)⁸⁴.

Zelo razveseljivi so podatki, prav tako objavljeni v zgoraj navedeni Analizi stanja, povezani s projekcijo slovenskih filmov. Leta 1995 je SURS zabeležil 450 projekcij slovenskih filmov, leta 2000 pa že 1,642, kar pomeni, da se je število projekcij slovenskih filmov povečalo za 3.6-krat. Še razveseljivejši je podatek o številu gledalcev slovenskih filmov. Le-teh je bilo leta 1995 23,551, leta 2000 pa 134,557. Njihovo število se je povečalo kar za 5.7-krat in je torej raslo hitreje od rasti števila projekcij slovenskih filmov.

Leta 2000 so imeli kinematografi v Ljubljani s 1.087.060 gledalci več kot polovico gledalcev (52.3%). Na drugem mestu je bil Maribor z 220.639 gledalci (10.6%) in na tretjem Kranj s 194.131 gledalci (9.3%). Drugi slovenski kinematografi so zbrali samo 27.7% vseh gledalcev. Ljubljančan je šel letno v kinematograf 3.6-krat, Mariborčan 2.1-krat in Kranjčan 5.5-krat (Frelih, Analiza stanja, 2002).

Zadnje objavljene Statistične informacije SURS, katerih tema je kinematografija, obravnavajo leto 1999. Zajemajo vse kinematografe, filmske producente in distributerje, ki so v Sloveniji delovali leta 1999. Tedaj je v Sloveniji delovalo 85 kinematografov. Od tega jih je bilo 5 organizacijsko samostojnih, 30 v sestavi kinopodjetij, 16 v sestavi zavodov za kulturo, 9 v sestavi društev, 9 v sestavi področnih zvez kulturnih društev, 16 kinematografov pa je delovalo v sestavi podjetij in drugih poslovnih subjektov. Večina kinoprojektorjev je bila iz 70-ih let. Leta 1999 je bilo v kinematografih v Sloveniji 33.138 predstav, ki si jih je ogledalo 1,965,243 gledalcev. Dvorane so bile pri predstavah domačih filmov bolj zasedene (22.5-odstotno) kot pri predstavah tujih filmov (20.4-odstotno) (Statistične informacije SURS, št. 18, 2001).

5.7 Radiotelevizija

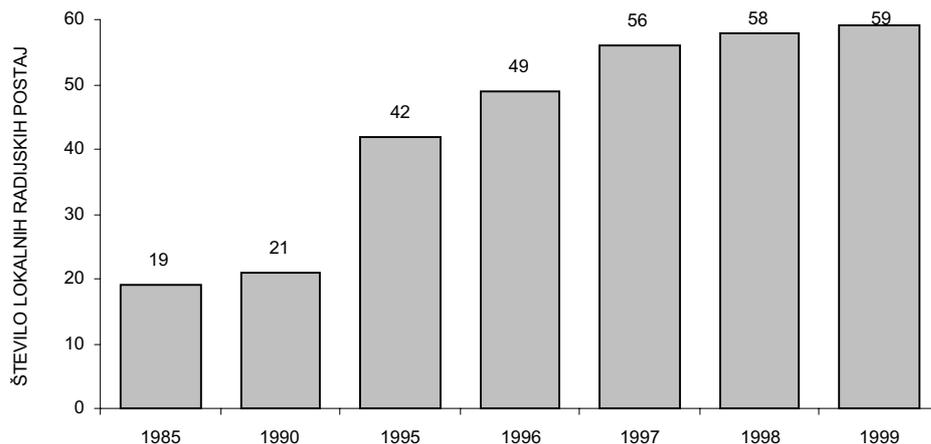
Radijske in TV-organizacije so masovni mediji⁸⁵, ki proizvajajo in predvajajo radijski oziroma TV-program za javnost. Lahko delujejo kot samostojne organizacije ali v sestavi drugih poslovnih subjektov. RTV Slovenija ima nacionalni oziroma matični pomen, pomen drugih RTV-organizacij je lokalni. V strukturi izdatkov, ki jih slovenska gospodinjstva namenjajo kulturi, dosega RTV-naročnina nekaj manj kot tretjinski delež (v letu 1994 31.7%, v letu 2000 pa 31.1%) (Pihler, 2003).

Leta 1985 je SURS zabeležil 19 lokalnih radijskih postaj, leta 1999 pa se je njihovo število za več kot trikrat povečalo (na 59) (Slika 13). Število ur predvajanega programa se je od leta 1985, ko so lokalne radijske organizacije v eter oddale 28,835 ur programa, do leta 1999 povečalo za več kot 13-krat (383,632 ur programa) (Slika 14). Število ur predvajanega programa se je od leta 1985 do 1999 povečevalo

⁸⁴ To pomeni, da si je leta 2000 eno filmsko predstavo ogledal 1.1 prebivalec Slovenije (v Avstriji, kjer je bilo leta 2000 skupno 16,298,000 gledalcev, 2.01 prebivalca; na Madžarskem s 14,300,000 gledalci pa 1.4 prebivalca) (Frelih, Analiza stanja, 2002).

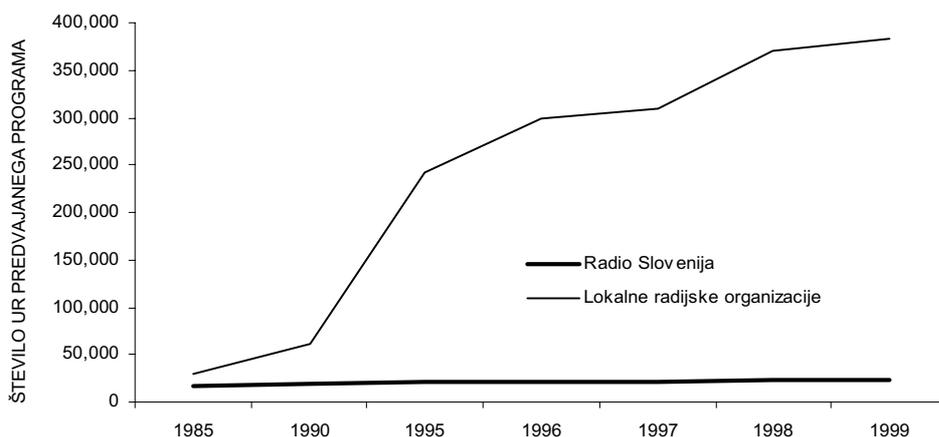
⁸⁵ Raziskava, ki jo je avgusta in septembra 2001 izvedel Eurostat, je pokazala, da skoraj 60% prebivalcev EU posluša radio vsak dan in da skoraj vsi Evropejci (97.6%) gledajo televizijo. Kar 99% jih ima doma vsaj en TV-sprejemnik (Europeans' participation in cultural activities, 2002).

Slika 13: Število lokalnih radijskih organizacij, 1985–1999

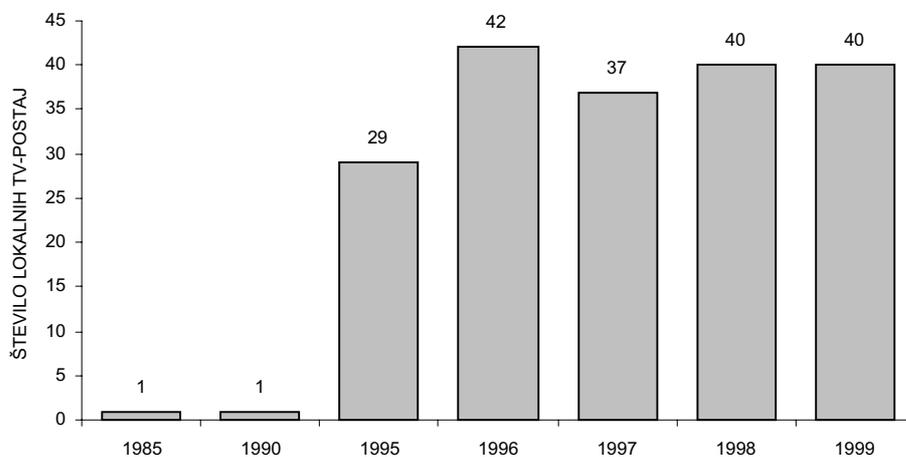
Vir: SURS, 2001, lastni izračuni

Slika 14: Število ur predvajanega programa lokalnih radijskih organizacij in število ur predvajanega programa Radia Slovenija, 1985–1999

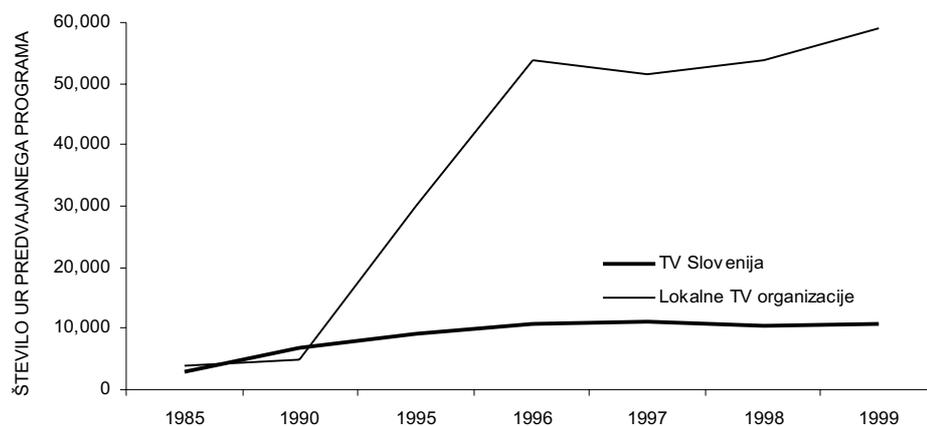
Vir: SURS, 2001, lastni izračuni

Slika 15: Število lokalnih TV-organizacij, 1985–1999

Vir: SURS, 2001, lastni izračuni

Slika 16: Število ur predvajanega programa* lokalnih TV-organizacij in število ur predvajanega programa TV-Slovenija, 1985–1999

Vir: SURS, 2001, lastni izračuni

Opomba: Predvajani program brez oglasov, TV-prodaje, napovedi in predstavitev programa ter videostrani (neplačana obvestila).

tudi na Radiu Slovenija, in sicer za slabih 40%. Še hitrejšo rast so zabeležile televizijske organizacije⁸⁶. Leta 1990 je statistična raziskava SURS zajela zgolj 1 TV-organizacijo, šest let kasneje pa že 42. V letih 1998 in 1999 je statistična raziskava zajela 40 televizijskih organizacij (Slika 15). Rast števila ur predvajanega programa lokalnih TV-organizacij prikazuje Slika 16. Od leta 1985 do 1999 se je število predvajanih ur lokalnih TV-organizacij povečalo za 15-krat, število predvajanih ur TV-Slovenija pa se je povečalo 3,4-krat (Statistični letopis, 2001).

V letu 2000 so zabeležili 58 radijskih in 34 televizijskih organizacij. Od radijskih jih je bilo 34 komercialnih⁸⁷ in 24 nekomercialnih. Od 34 televizijskih organizacij je bilo v letu 2000 25 komercialnih in 9 nekomercialnih, število vseh pa se je v primerjavi z letom 1999 zmanjšalo za 15%. Večina TV-organizacij je lokalnih (76%), 20% jih je nacionalnih, 1 TV-organizacija pa je regionalna.

Radio Slovenija je v letu 2000 predvajal 14.528 ur radijskega programa. V primerjavi s prejšnjim letom se je število ur predvajanega programa povečalo za 3%. Od predvajanega programa je bilo po programskih zvrsteh največ glasbe (64%). Druge radijske organizacije so v letu 2000 skupaj predvajale 446,639 ur programa. V primerjavi z letom 1999 se je število predvajanih ur povečalo za 1,6%, glasbenega programa pa je bilo tu še več (70%) kot na Radiu Slovenija.

Televizijske organizacije so v letu 2000 predvajale skupaj 194,508 ur televizijskega programa. Glede na leto 1999 se je število ur zmanjšalo za 13,5%. Največ je bilo videostrani (39%) in igranega programa (31,6%) (Statistične informacije SURS, št. 56, 2002).

⁸⁶ Raziskava je zajela TV-organizacije, ki predvajajo TV-program, tistih, ki prikazujejo le videostrani in reklame, pa ne.

⁸⁷ Komercialne RTV-organizacije so tiste, ki predvajajo več kot 60% komercialnega programa in imajo več kot 15% komercialnih vsebin v celotnem dnevnem programskem času (Statistične informacije SURS, št. 56, 2002).

6 Nekatera področja kulture, obravnavana na ravni statističnih regij

Posamezna področja kulture, ki smo jih obravnavali v Sloveniji kot celoti, v nadaljevanju obravnavamo po statističnih regijah. Namen regijske analize je na osnovi podatkov, ki so na voljo, ugotoviti regionalno razprostranjenost kulturne ponudbe in povpraševanja na nekaterih področjih kulture.

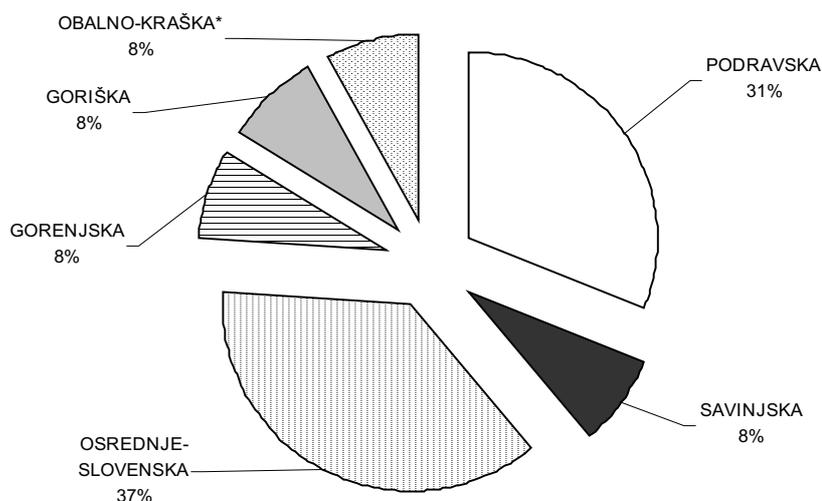
6.1 Poklicna dramska in lutkovna gledališča

Zaradi pomanjkanja podatkov o nevladnih in drugih organizacijah s področja uprizoritvenih umetnosti na tem mestu prikazujemo le regionalno porazdelitev poklicnih dramskih in lutkovnih gledališč⁸⁸, zavedajoč se, da bi bila za prikaz realne slike področja vključitev navedenih organizacij nujna.

V Skladu s podatki, ki jih podaja Analiza stanja na področjih kulture (Korenčan, Analiza stanja, 2002), ima kar 37% javnih zavodov s področja uprizoritvenih umetnosti sedež v Osrednjeslovenski regiji, natančneje v Ljubljani, naslednjih 31% jih je v Podravski regiji (v Mariboru). Več kot dve tretjini tovrstnih zavodov imata torej sedež v obeh slovenskih največjih mestih (Slika 17).

V skladu s podatki, objavljenimi v Statističnih informacijah SURS (Tabela 13 v Prilogi), je bilo v sezoni 1998/99 v stalnih dvoranah gledališč v Ljubljani in Mariboru izvedenih 83% vseh predstav v stalnih dvoranah gledališč v Sloveniji (od tega v Ljubljani kar 60%). Delež obiskovalcev v stalni dvorani glede na število prebivalcev je bil v Osrednjeslovenski regiji 40-odstoten, v Podravski regiji 23.4-odstoten, v Goriški regiji pa 16.5-odstoten. Daleč največ predstav so v gledališki sezoni 1998/

Slika 17: Deleži poklicnih dramskih in lutkovnih gledališč po statističnih regijah Republike Slovenije

Vir: Korenčan, Analiza stanja, 2002, lastni izračuni

⁸⁸ Poleg javnih zavodov, katerih dejavnost je prvenstveno ustvarjanje in prikazovanje gledaliških predstav, in množice nevladnih organizacij so za razvoj uprizoritvenih umetnosti v Sloveniji bistvenega pomena tudi ustanove, kot so Cankarjev dom in Kulturni dom Španski borci v Ljubljani ali pa Narodni dom v Mariboru.

99 v stalni dvorani izvedla poklicna gledališča Osrednjeslovenske regije (59.7%), 23.6% so jih pripravila gledališča Podravske regije, gledališča Savinjske, Gorenjske in Goriške regije pa so v stalni dvorani izvedla le po 5% oziroma 6% vseh gledaliških predstav poklicnih gledališč v Sloveniji. Povpraševanje po gledališki umetnosti je bilo v Osrednjeslovenski regiji visoko, saj so tu uprizoritve doživele največ ponovitev v stalni dvorani od vseh obravnavanih regij.

Če poklicnim dramskim in lutkovnim gledališčem, ki jih obravnava statistična raziskava SURS⁸⁹, prištejemo še Gledališče Koper (tega navedena statistična raziskava ne vključuje), vidimo, da je glede na število prebivalcev s ponudbo poklicnih dramskih gledališč najboljše pokrita Obalno-kraška regija. Tamkajšnji prebivalci poleg Gledališča Koper lahko obiskujejo tudi gledališke predstave v Italiji, v bližnjem Slovenskem stalnem gledališču Trst. Gledališka infrastruktura je glede na razmerje med številom prebivalcev in številom dramskih repertoarnih gledališč nadpovprečno zastopana še v Podravski, Goriški in Osrednjeslovenski regiji.

Če lahko v primeru javnih zavodov na področju uprizoritvenih umetnosti govorimo o mreži institucij, pa tega ni mogoče reči za nevladne organizacije. Zanje zaradi dosedanjega projektnega financiranja natančnejši podatki sicer še niso na voljo, veliko pa pove podatek, da ima 84% programsko sofinanciranih izvajalcev⁹⁰ (Korenčan, Analiza stanja, 2002) s področja uprizoritvenih umetnosti sedež v Ljubljani. Najslabše pokrita območja z izvajalci s področja uprizoritvenih umetnosti so Bela krajina, Posočje in Notranjska.

6.2 Razstavna dejavnost galerij - razstavišč

Leta 2000 je bila v skladu s podatki SURS⁹¹ (Tabela 14 v Prilogi) več kot tretjina (35%) vseh slovenskih galerij v Osrednjeslovenski regiji (Slika 18). Sledila ji je Podravska z dobro desetino (12%) galerij, medtem ko je imela npr. Notranjsko-kraška regija le 1%.

Če število galerij obravnavamo glede na število prebivalcev v posamezni regiji, Osrednjeslovenska regija ostaja visoko nad vseslovenskim povprečjem (Slika 19).

Bližina oziroma oddaljenost galerije je pomemben dejavnik pri odločanju o obisku. To je pokazala tudi anketa Inštituta za civilizacijo in kulturo. Prav ta anketa je pokazala tudi, da so galerije med obiskovalci manj priljubljene kot muzeji. Galerije obiskuje 10% manj ljudi kot muzeje (Pagon, 2001).

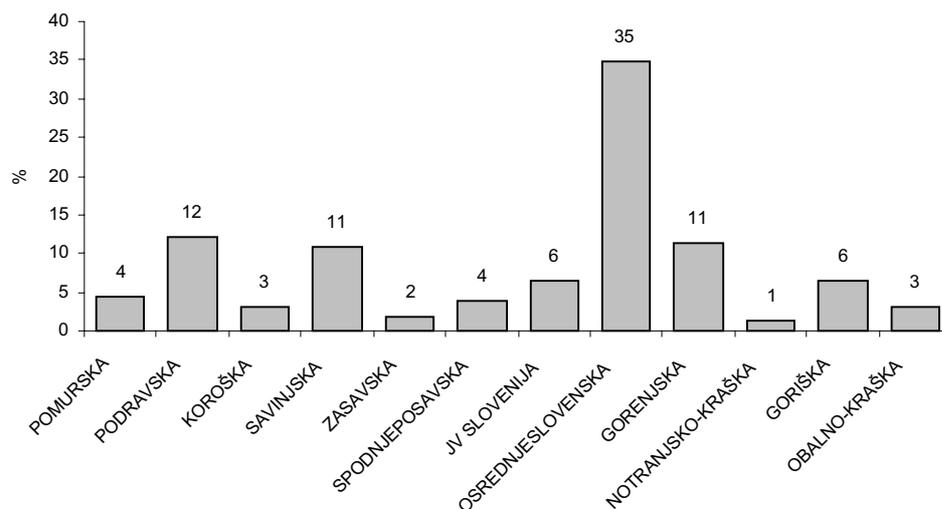
Glede na podatke SURS so bile leta 2000 povprečno najbolj obiskane galerije v Obalno-kraški, Osrednjeslovenski in Zasavski regiji (Slika 20). Da imata v Osrednjeslovenski regiji svoj sedež obe osrednji slovenski galeriji, Narodna in Moderna, ki beležita največji obisk (Tabela 15 v Prilogi), je vidno iz deleža obiskovalcev galerij, ki ga je v letu 2000 zavzemala Osrednjeslovenska regija. Leta 2000 je Osrednjeslovenska regija prikazala največje število občasnih razstav

⁸⁹ Statistične informacije SURS, št. 216, 2000

⁹⁰ Programsko sofinanciranje je novost, ki jo je uvedlo Ministrstvo za kulturo RS. Za izvajalce s področja nevladnih organizacij prinaša številne prednosti v smislu bolj gotovega načina načrtovanja - dolgoročno odpira možnosti drugačnih produkcijskih oblik. Prednost tovrstnega sofinanciranja pa bo tudi ta, da bo preko programskih poročil, ki bodo bolj celostna, omogočen boljši pregled nad kulturno produkcijo.

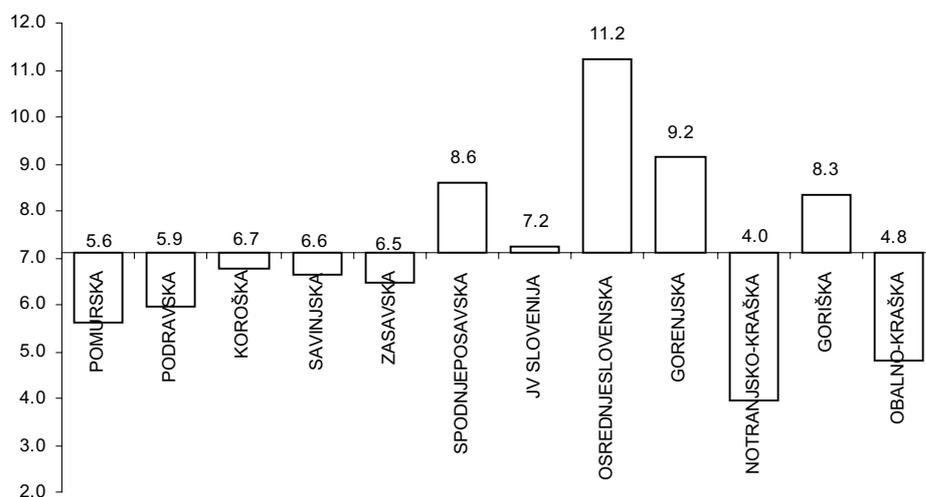
⁹¹ Statistične informacije SURS, št.295/2, 2002. V statistični raziskavi so obravnavane galerije-razstavišča, ki so v letu 2000 pripravljale občasne razstave.

Slika 18: Število galerij - razstavišč, 2000, SLO = 100%

Vir: SURS, 2002; lastni izračuni

Slika 19: Število galerij - razstavišč na 100,000 prebivalcev glede na slovensko povprečje v letu 2000

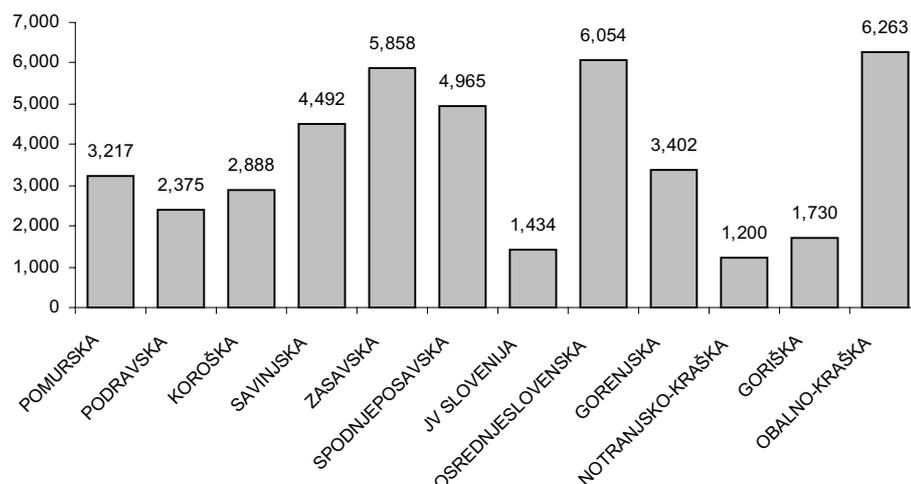

Vir: SURS, 2002; lastni izračuni

(39%) in dosegla kar polovico vsega obiska (50%). Prva regija, ki ji je sledila glede na obisk, je bila Savinjska z dobro desetino obiskovalcev (11%). Po številu občasnih razstav in številu obiskovalcev sta ji sledili Podravska in Gorenjska regija. Glede na število galerij - razstavišč v regiji, število občasnih razstav v njih in število obiskovalcev pa se je kazala najslabša slika v Notranjsko-kraški regiji (kjer so se vsi trije kazalniki - delež obiskovalcev galerij, število občasnih razstav, število galerij - razstavišč - gibali okoli 1%), v Koroški in Zasavski regiji pa med 2 in 3%⁹².

⁹² Analiza je izvedena na podlagi podatkov SURS (Statistične informacije SURS, št. 295/2, 2002). Ugotovitve, podane na podlagi podatkov, se delno razlikujejo od tistih, ki jih podajata Državni razvojni program 2001–2006 in Analiza stanja na področjih kulture (Analiza stanja, 2002). Oba dokumenta za področji muzejev in galerij navajata, da je stanje na območju severovzhodne Slovenije dobro (Maribor, Slovenj Gradec, Murska Sobota, deloma še Celje in Ravne na Koroškem), medtem ko je slabše na Gorenjskem in na severnem Primorskem (severno od Nove Gorice), kjer gre za relativno občutljiva območja (Koroška, Rezija, Furlanija). Z navedenim se strinja tudi avtorica pričujočega delovnega zvezka. Da bi preverili rezultate, dobljene s pomočjo analize statističnih podatkov SURS, smo podatke za leto 2000 (Tabela 14 v Prilogi) primerjali s tistimi za leto 1999 (Tabela 16 v Prilogi), vendar so podatki, pridobljeni v skladu z metodologijo Statističnega urada RS, dali podobno sliko, kot je tista za leto 2000.

Slika 20: Povprečno število obiskovalcev na galerijo - razstavišče v letu 2000

Vir: SURS, 2002, lastni izračuni

6.3 Muzeji

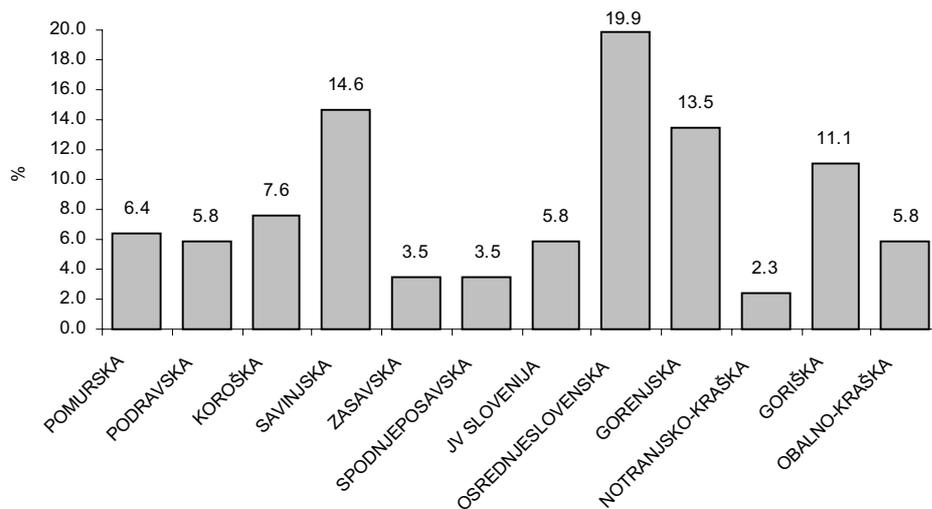
Slika stanja na muzejskem področju, ki jo prikazujemo s pomočjo podatkov SURS (Statistične informacije SURS, št. 295/2, 2002), deloma odstopa od dejanskega stanja⁹³. Ne glede na to bomo obravnavali podatke, ki so na voljo (Tabela 18 v Prilogi).

Tudi v primeru števila muzejev je v letu 1996 največji delež (20%) pripadel Osrednji Sloveniji (Slika 21), s 15% ji je sledila Savinjska regija, s 14% pa Gorenjska. Najmanj muzejev oziroma muzejskih zbirk je prikazala Notranjsko-kraška regija (le 2% vseh). Tudi po številu obiskovalcev muzejev (Slika 22) je izkazovala največji obisk Osrednjeslovenska regija (22.2% vseh obiskovalcev), glede na obisk ji je sledila Goriška regija (17.4% vseh obiskovalcev) z Mestnim muzejem Idrija in njegovimi dislociranimi enotami. Najslabši obisk muzejev so prikazali v Zasavski regiji (0.3% vseh obiskovalcev), relativno slab obisk pa so zabeležili še v Pomurski, Obalno-kraški in Koroški regiji (1.5%; 2.7%; in 2.8% vseh obiskovalcev). Glede na podatke iz raziskave SURS za leto 1996 so prebivalci Osrednje Slovenije muzej ali muzejsko zbirko povprečno obiskali manj kot enkrat na leto⁹⁴, prebivalci Notranjsko-kraške regije skoraj dvakrat, prebivalci Goriške regije pa celo skoraj trikrat na leto. Najmanj zanimanja za muzeje so v skladu s podatki, podanimi v statistični raziskavi SURS, v letu 1996 pokazali prebivalci Zasavske regije (delež obiskovalcev glede na število prebivalcev v regiji je znašal le 12%), in to kljub temu, da je prav tu kazalnik števila muzejev na 100 km² kazal najugodnejšo sliko. Da je bil obisk res slab, kaže kazalnik povprečne obiskanosti muzeja oziroma muzejske zbirke. V Zasavski regiji so tako muzeji oziroma muzejske zbirke našli povprečno le 925 obiskovalcev na muzej, (v Notranjsko-kraški regiji pa kar 23,515 obiskovalcev na muzej). Tudi v Pomurski regiji si je muzej oziroma muzejsko zbirko ogledal le vsak četrti prebivalec, pa tudi obisk na muzej je bil podpovprečen (2,771 obiskovalcev na muzej oziroma muzejsko zbirko; povprečno število obiskovalcev je znašalo 11,172 obiskovalcev na muzej).

⁹³ Prim. tudi opombo številka 93.

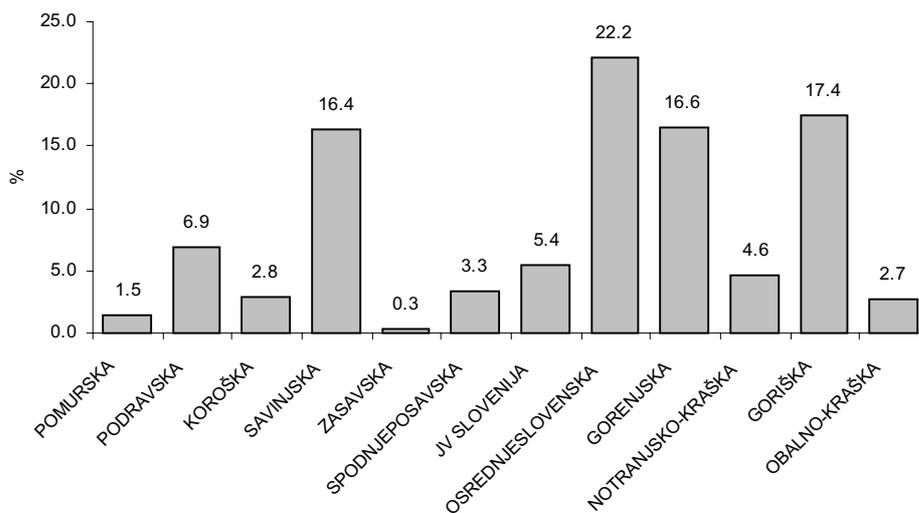
⁹⁴ Žal podatki koliko obiskovalcev je imelo stalno prebivališče v Osrednjesloveski regiji, koliko v drugih regijah in v koliko tujih državah, niso na voljo.

Slika 21: Število muzejev oziroma muzejskih zbirk v letu 1996, SLO = 100%

Vir: SURS, 1998; lastni izračuni

Slika 22: Število obiskovalcev muzejev v letu 1996, SLO = 100%

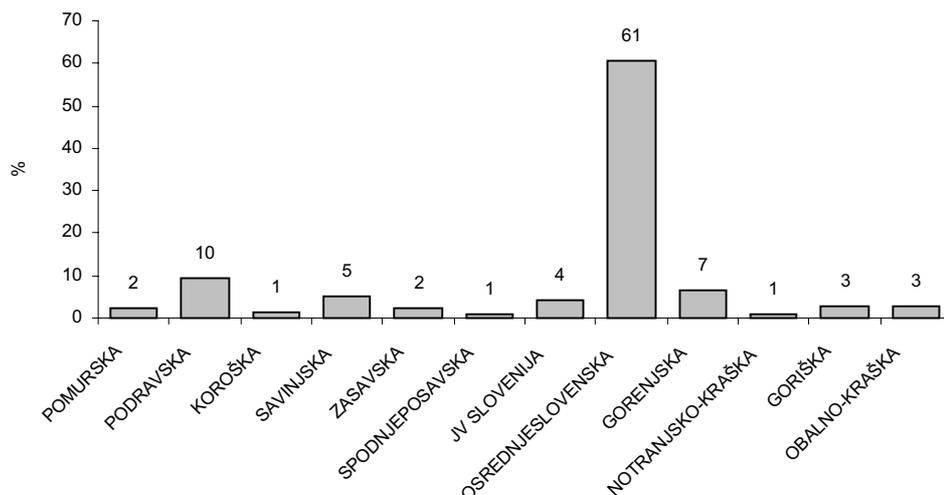
Vir: SURS, 1998; lastni izračuni

6.4 Knjižnice

Statistične informacije SURS, posvečene knjižnični dejavnosti, obravnavajo le šolske knjižnice. Ker bi težko prikazali oris kulturnega razvoja Slovenije brez tako bistvene sestavine, kot so knjižnice, predvsem splošnoizobraževalne knjižnice, smo za oris tega področja uporabili gradivo Narodne in univerzitetne knjižnice in podatke, ki jih je v svojih dokumentih posredovalo Ministrstvo za kulturo. Nekatero podatke za leto 1999 o specialnih in splošnoizobraževalnih knjižnicah v Sloveniji, razvrščene po statističnih regijah, podajamo v Tabeli 19 v Prilogi.

Osrednjeslovenska statistična regija je v letu 1999 kot sedež velikega dela kulturnih in drugih ustanov gostila več kot 60% vseh specialnih knjižnic (Slika 24), Podravska

Slika 23: Število specialnih knjižnic, 1999, SLO = 100%

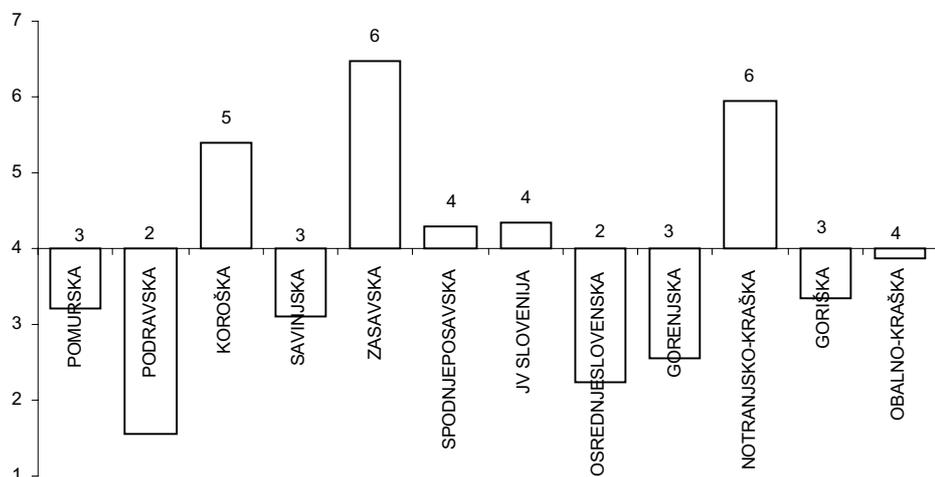

Vir: NUK, 2002; lastni izračuni

regija s kulturnim središčem Mariborom se je morala zadovoljiti z 10% vseh specialnih knjižnic, medtem ko so imele Koroška, Spodnjeposavska in Notranjsko-kraška regija po 1% vseh specialnih knjižnic v Sloveniji. Medtem ko je Spodnjeposavska regija leta 1999 premogla le eno specialno knjižnico na 100,000 prebivalcev, jih je imela Osrednjeslovenska 17 na 100,000, Podravska z Mariborom pa 4 na 100,000 prebivalcev. Specialnih knjižnic je bilo v Osrednjeslovenski regiji 3.2 na 100 km², v Spodnjeposavski in Notranjsko-kraški regiji pa le po 0.1 na 100 km².

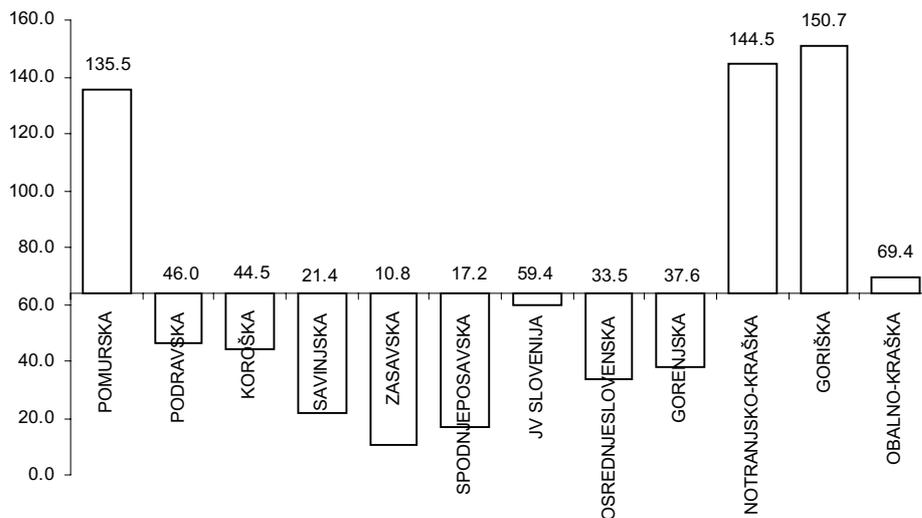
Za lokalno raven še bolj pomembna je pokritost ozemlja s splošnoizobraževalnimi knjižnicami. V Tabeli 19 v Prilogi je prikazano njihovo število po posameznih regijah, pri čemer pa je prava slika iz navedene tabele zelo težko vidna, saj posamezne splošnoizobraževalne knjižnice razpolagajo z različnim številom, vrsto in obsegom izposojevališč, za čim boljšo pokritost vsega ozemlja s knjižnično mrežo pa skrbijo tudi bibliobusi. Če število splošnoizobraževalnih knjižnic primerjamo s številom prebivalcev v regijah (Slika 24), Osrednjeslovenska regija zdrсне pod vseslovensko

Slika 24: Število splošnoizobraževalnih knjižnic na 100,000 prebivalcev glede na slovensko povprečje, 1999

Vir: NUK, 2002; lastni izračuni

Slika 25: Število izposojevalnih mest splošnoizobraževalnih knjižnic v posameznih statističnih regijah na 100,000 prebivalcev glede na slovensko povprečje, 2000

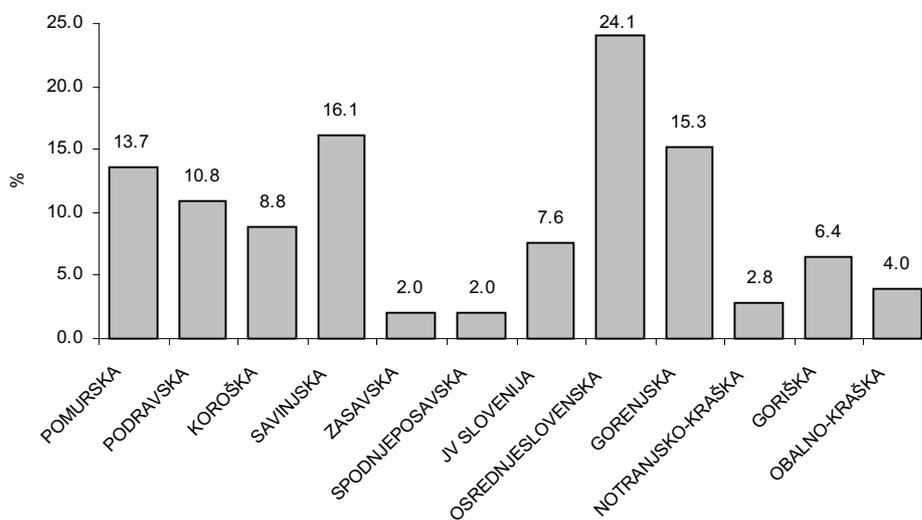

Vir: Pihler, 2003; lastni izračuni

povprečje. Da središče Slovenije s prestolnico na čelu, kar se knjižničnih dejavnosti tiče, vseeno ni v slabšem položaju kot večina drugih regij, bomo prikazali v nadaljevanju, ko bomo obravnavali število stalnih izposojevalnih mest splošnoizobraževalnih knjižnic. Poleg tega pa je pomembno tudi, da je v prestolnici sedež Narodne in univerzitetne knjižnice kot osrednje državne knjižnice in da je bilo v Ljubljani leta 2000 79% vseh visokošolskih knjižnic v državi (15% teh knjižnic je bilo v Podravski regiji, 4% v Obalno-kraški in 2% v Goriški statistični regiji).

Realnejšo sliko o pokritosti slovenskih statističnih regij s storitvami, ki jih nudijo splošnoizobraževalne knjižnice, prikazujejo podatki o številu in vrsti izposojevalnih mest (Tabela 20 in Tabela 21 v Prilogi). Izposojevalna mesta splošnoizobraževalnih knjižnic so stalna izposojevališča, izposojevalna mesta premičnih zbirk ali postajališča bibliobusa. Tako v letu 1997 kot v letu 2000 so imele največje število vseh

Slika 26: Deleži stalnih izposojevalnih mest splošnoizobraževalnih knjižnic po statističnih regijah, 2000, SLO = 100%

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

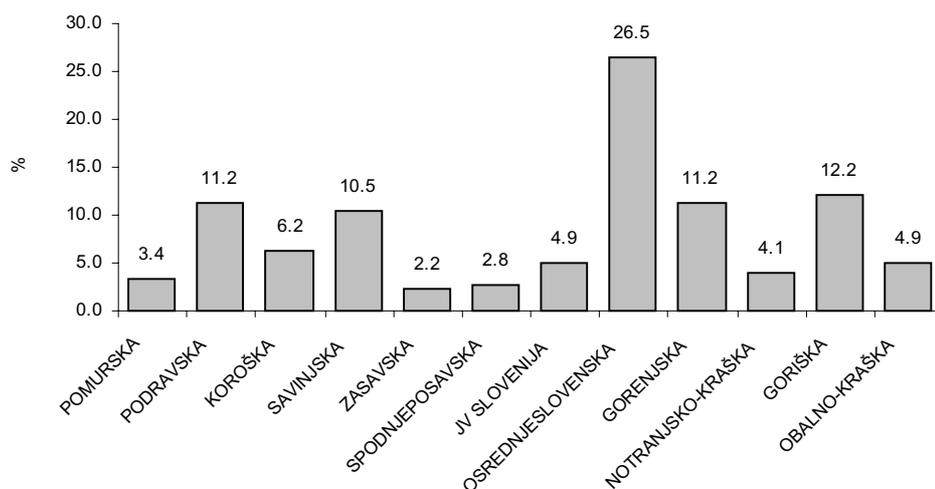
izposojevalnih mest Goriška, Pomurska in Osrednjeslovenska regija (leta 2000: 181, 169 in 164 izposojevalnih mest), medtem ko jih je imela daleč najmanj Zasavska regija (leta 2000: 5), kar je glede na to, da je ta regija od vseh najmanjša, razumljivo. Število vseh izposojevalnih mest splošnoizobraževalnih knjižnic na 100,000 prebivalcev (Slika 25) je bilo v letu 2000 največje v Pomurski, Notranjsko-kraški in Goriški regiji, pri čemer pa je treba poudariti, da gre za seštevek vseh izposojevalnih mest skupaj. Kar 71,6% izposojevalnih mest v Pomurski regiji so bila postajališča biliobusa, v Notranjsko-kraški regiji je bilo teh postajališč 89% vseh izposojevalnih mest in v Goriški regiji 90%.

V letu 2000 je bilo največ stalnih izposojevalnih mest (Slika 26) v Osrednjeslovenski regiji (24.1%). S 16,1% oziroma 15.3% sta ji sledili Savinjska in Gorenjska regija. Če primerjamo število stalnih izposojevalnih mest na 100,000 prebivalcev, Pomurska regija s 27 stalnimi izposojevalnimi mesti na 100,000 prebivalcev ostaja visoko nadpovprečna, prav tako Koroška regija (30 izposojevalnih mest na 100,000 prebivalcev), medtem ko Osrednjeslovenska regija ostaja pod vseslovenskim povprečjem (12 izposojevalnih mest na 100,000 prebivalcev), najmanj stalnih izposojevalnih mest splošnoizobraževalnih knjižnic na 100,000 prebivalcev, le 7, pa je v letu 2000 izkazala Spodnjeposavska regija.

Glede na oceno zaposlenih v knjižnicah največ izposojevališč manjka v Podravski regiji (glede na oceno iz leta 2000 kar 34% vseh v Sloveniji), najbolj pa je po mnenju zaposlenih v knjižnicah pokrita JV Slovenija.

Kljub temu da je mreža izposojevalnih mest splošnoizobraževalnih knjižnic v regionalnem smislu zelo dobro razvejena in v resnici pomeni steber narodne in kulturne zavesti, pa se tudi tu čutijo prednosti, ki jih uživa Osrednjeslovenska regija. Če primerjamo nekatere kazalnike, ki kažejo računalniško opremljenost splošnoizobraževalnih knjižnic⁹⁵ (Tabela 22 v Prilogi), vidimo, da ima dobro četrtno

Slika 27: Opremljenost splošnoizobraževalnih knjižnic z osebnimi računalniki po statističnih regijah, 2000, SLO = 100%

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

⁹⁵ Povprečno število računalnikov, namenjenih samo uporabnikom, je v zadnjem letu precej naraslo, deloma po zaslugi zgoraj omenjenih investicij, deloma pa kot posledica večjega nakupa te opreme v vseh knjižnicah. Povprečje na prebivalca je tako z 0.15 računalnika na 1,000 prebivalcev v letu 1999 naraslo na 0.22 v letu 2000, kar pa je še vedno globoko pod predlogom standarda, ki določa 1 računalnik na 1,000 prebivalcev. Podatki za leto 2001 in 2002 še niso dosegljivi, vendar obstaja precejšnja gotovost, da se je povprečje dvignilo nad 0.30 (Gazvoda, Analiza stanja, 2002).

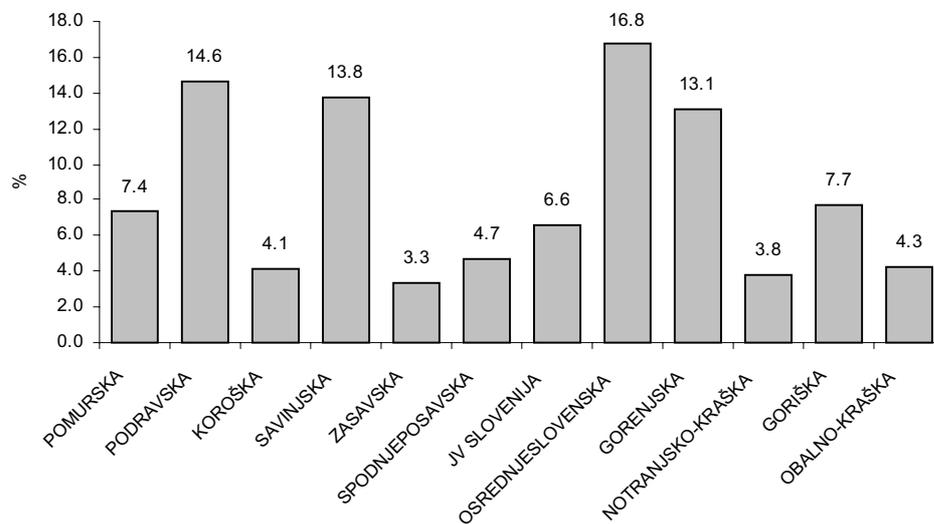
(26.5%) vseh osebnih računalnikov (z internetom ali brez njega) v obravnavanih knjižnicah Osrednjeslovenska regija (Slika 27), medtem ko jih ima JV Slovenija kot največja slovenska regija le slabih 5%, Pomurska regija, ki bi kot regija z največ razvojnimi problemi potrebovala največje razvojne spodbude, pa ima v splošnoizobraževalnih knjižnicah le 3.4% od skupnega števila osebnih računalnikov. Če to sliko primerjamo s številom računalniških mest za uporabnike, ki imajo dostop do interneta, so razmerja med regijami precej podobna (Osrednjeslovenska regija 23.7%, Pomurska regija 3%, Spodnjeposavska regija 1.7%, Podravska regija z Mariborom pa 15.1%). Primerjava računalniške opremljenosti slovenskih splošnoizobraževalnih knjižnic s številom prebivalcev v posamezni statistični regiji pokaže, da je vzhodni del Slovenije, ki ga pesti več razvojnih problemov, slabše opremljen kot zahodni del.

6.5 Kulturna društva

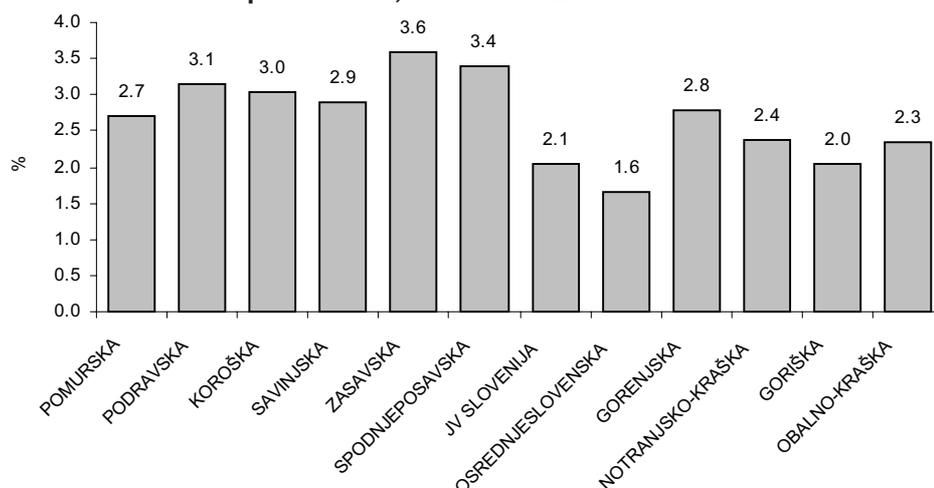
V sezoni 1995/96 je imela v skladu s podatki SURS (Statistične informacije SURS, št. 59, 1998) (Tabela 23 v Prilogi) največje število kulturnih društev Osrednjeslovenska regija (16.8%), s 14.6% ji je sledila Podravska regija. Najmanj društev je bilo registriranih v Zasavski regiji (3.3%), kar je glede na to, da je to najmanjša regija v državi, razumljivo (Slika 28). Kazalnik, število društev na 100 km², pokaže, da je imela Zasavska regija celo največje število kulturnih društev, tj. 12.9 na 100 km²; Osrednjeslovenska regija jih je imela za polovico manj (6.8 na 100 km²), JV Slovenija pa le 2.5 na 100 km². Povprečno je bilo v kulturnih društvih aktivnih 90% članov; povprečno društvo pa je štel približno 50 ljudi.

Največje število članov kulturnih društev je v sezoni 1995/96 imela Podravska regija (kar petino vseh), najmanj pa Notranjsko-kraška, ki je bila tudi glede na število članov kulturnih društev na 100 km² na predzadnjem mestu. Če število članov primerjamo s številom prebivalcev v regiji, je bila na prvem mestu Zasavska regija, kjer je bilo članov različnih kulturnih društev 3,593 na 100,000 prebivalcev. Sledila ji je Spodnjeposavska regija s članstvom 3,403 na 100,000 prebivalcev.

Slika 28: Delež kulturnih društev po statističnih regijah, kulturna sezona 1995/96

Slika 29: Deleži včlanjenih v kulturna društva po statističnih regijah glede na število prebivalcev, kulturna sezona 1995/96

Vir: SURS, 1998, lastni izračuni

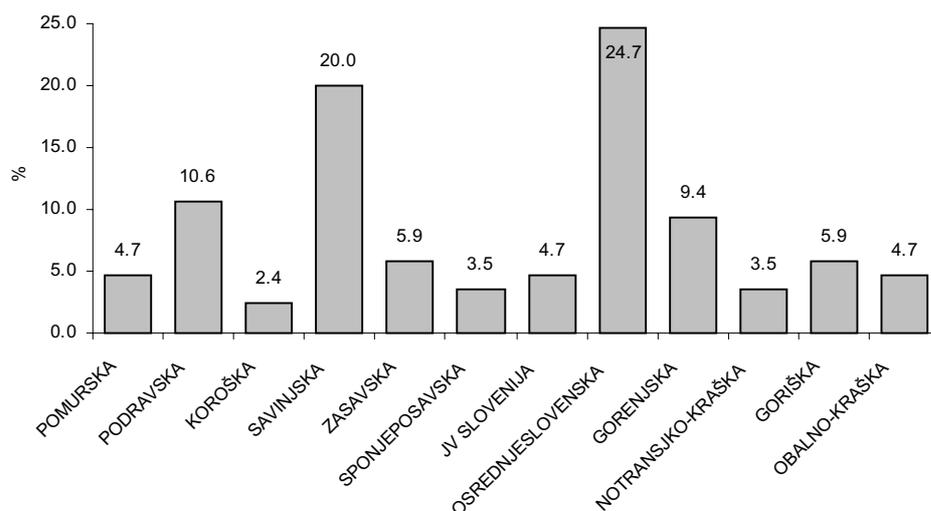
Glede na odstotek včlanjenih v kulturna društva v sezoni 1995/96 je opazna vidna razlika med vzhodno in zahodno Slovenijo. Tako so si vseh pet prvih mest glede na včlanjenost v društva delile vzhodnoslovenske regije. Rahla izjema je bila le Pomurska regija, ki se je z 2.7% včlanjenih v društva uvrstila za Gorenjsko regijo (2.8%). V Osrednjeslovenski regiji je bilo glede na število prebivalcev v kulturna društva včlanjenih več kot dvakrat manj ljudi kot v Zasavski regiji (Slika 29).

6.6 Kinematografija

Podatki SURS (Statistične informacije SURS, št. 18, 2001) o slovenskih kinematografih v letu 1999, preračunani na raven statističnih regij (Tabela 24 v Prilogi), kažejo, da je imela leta 1999 Osrednjeslovenska regija kar četrtno vseh slovenskih kinematografov (Slika 30) in da je zabeležila kar polovico vseh obiskovalcev kina v državi (imela jih je skoraj milijon) (Slika 31). Prva regija, ki ji je sledila glede na število obiskovalcev kinematografov, je bila Podravska regija s slabimi 12%. Če pa upoštevamo odprtje multikina v Ljubljani⁹⁶, se bo v naslednjih analizah razmerje še bolj prevesilo v prid Osrednjeslovenski regiji. Medtem ko je v Osrednjeslovenski regiji leta 1999 vsak prebivalec povprečno dvakrat na leto obiskal kinematograf, si je tovrstno zabavo v Pomurski regiji povprečno enkrat na leto privoščil le vsak četrti prebivalec. Relativno visok obisk kinematografov je zabeležila Gorenjska regija, kjer je v letu 1999 v povprečju vsak prebivalec enkrat obiskal kinematograf, visok obisk pa je zabeležila tudi Savinjska regija. Le-ta je imela kar petino vseh slovenskih kinematografov (po velikosti sicer manjših), delež obiskovalcev glede na število prebivalcev pa je znašal 89%. Poleg Pomurske regije, ki je zabeležila kar šestkrat nižji obisk na kinematograf od Osrednjeslovenske regije, je relativno slab obisk kinematografov prikazala tudi Koroška regija (4.5-krat slabši od Osrednjeslovenske). V dvoranah s povprečno najmanjšim številom sedežev je zabeležila le 1% vseh obiskovalcev slovenskih kinematografov, obisk glede na število prebivalcev v regiji pa je bil le 28-odstoten. Največ kinematografov je leta 1999 imela naša najmanjša regija (Zasavska), tj. 11 na 100,000 prebivalcev, nadpovprečno število kinematografov pa je imela še Savinjska regija, ki jih je imela 7 na 100,000 prebivalcev.

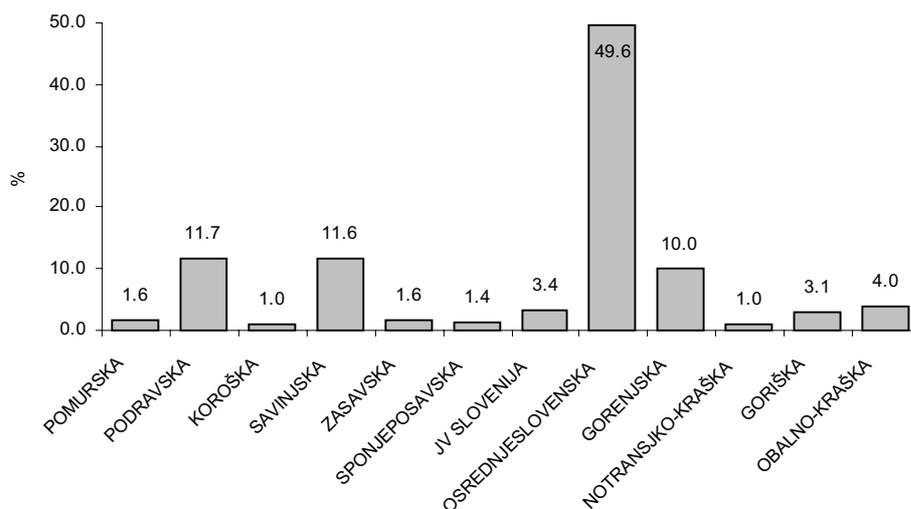
⁹⁶ Dobila ga je tudi Obalno-kraška regija.

Slika 30: Število kinematografov v statističnih regijah, 1999, SLO = 100%

Vir: SURS, 2001; lastni izračuni

Slika 31: Deleži obiskovalcev kinematografov glede na vse obiskovalce kinematografov v Sloveniji po statističnih regijah, 1999

Vir: SURS, 2001; lastni izračuni

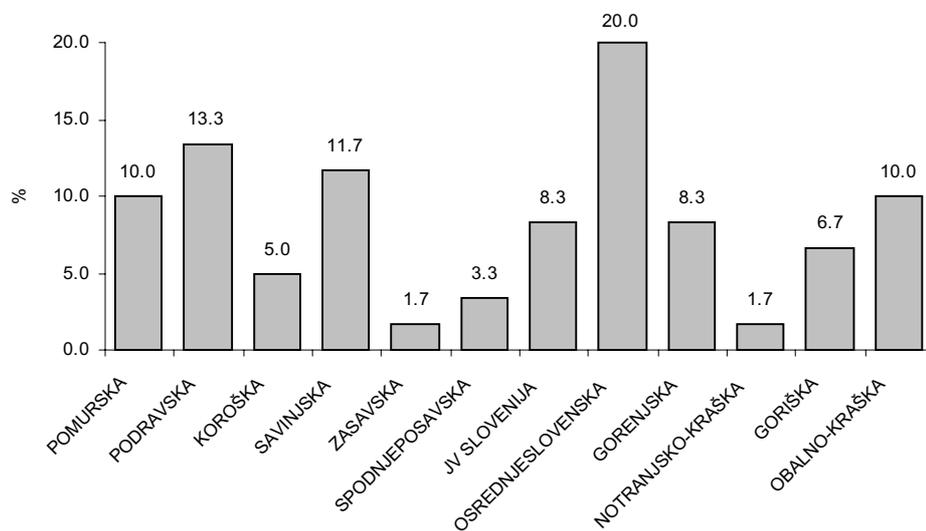
6.7 Radiotelevizija

Podatki SURS (Statistični letopis 2001, 2001) o številu lokalnih radijskih in televizijskih organizacij ter številu predvajanih ur programa v letu 1999 (Tabela 25 in Tabela 26 v Prilogi) kažejo, da je glede na število radijskih in televizijskih organizacij spet prevladovala Osrednjeslovenska regija (Slika 32, Slika 33). Kar petina (20%) vseh lokalnih radijskih postaj je imela svoj sedež v Osrednjeslovenski regiji, v Podravski, ki ji je prva sledila, jih je bilo 13.3%. V Zasavski in Notranjsko-kraški regiji jih ni bilo niti 2%. Delež lokalnih televizijskih organizacij v Osrednjeslovenski regiji je bil še večji⁹⁷, 27.5%. V Podravski regiji je bilo 15% vseh lokalnih TV-organizacij, medtem ko Spodnjeposavska regija ni gostila niti ene TV-organizacije.

⁹⁷ Med njimi so zelo gledani kanali (npr. Kanal A, POP TV) poleg tega ima v Ljubljani sedež tudi nacionalna televizija.

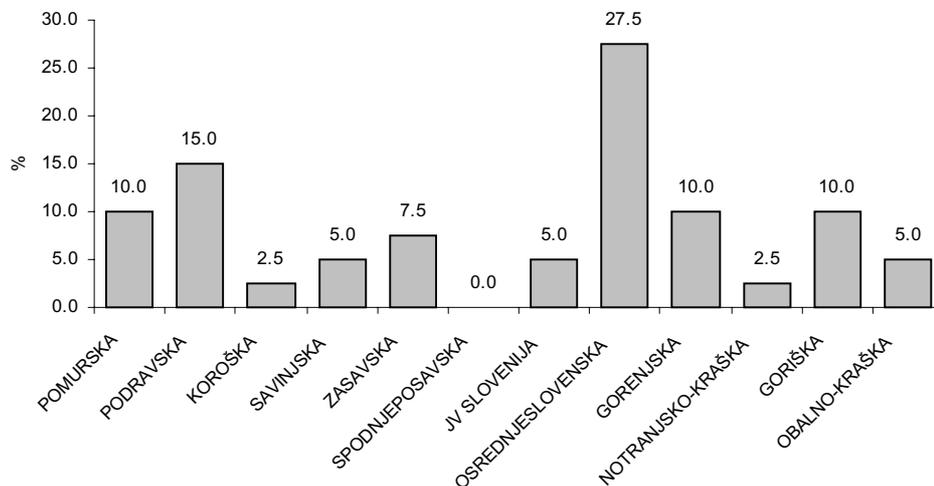
Če število lokalnih radijskih in televizijskih organizacij v regijah in število predvajanih ur programa iz teh postaj primerjamo z velikostjo regij, se izkaže, da je bila leta 1999 z radijskimi organizacijami glede na velikost regije najbolj pokrita Obalno-kraška regija, kjer je bilo tudi razmerje med številom ur predvajanega radijskega programa in številom prebivalcev najugodnejše (0.5 ure). Osrednjeslovenska regija se je sicer glede na število lokalnih radijskih organizacij na 100 km² izkazala za nadpovprečno pokrito (0.5 radijske organizacije na 100 km²), te organizacije pa so skupaj v eter oddale podpovprečno število ur programa glede na število prebivalcev v regiji. Glede na pokritost regije z lokalnimi radijskimi organizacijami so se za nadpovprečne izkazale še Pomurska, Podravska in Zasavska regija, glede na število predvajanih ur na prebivalca pa JV Slovenija. Tako kot na področju pokritosti z lokalnimi televizijskimi organizacijami pa je bila tudi z lokalnimi radijskimi organizacijami slabo pokrita Spodnjeposavska regija, ki je glede na število predvajanih ur na prebivalca izkazala celo najslabši položaj od vseh regij.

Slika 32: Deleži lokalnih radijskih organizacij po statističnih regijah, 1999

Vir: SURS, 2001; lastni izračuni

Slika 33: Deleži lokalnih TV-organizacij po statističnih regijah, 1999

Vir: SURS, 2001; lastni izračuni

7 Zaključek

Kultura v Sloveniji se v zadnjih letih spopada s številnimi problemi in pritiski, kljub temu pa na nekaterih področjih beleži zelo visoko kakovostno raven. Glede na države Evropske unije kultura v Sloveniji izkazuje relativno visoko stopnjo centralizacije. Poseben problem je tudi v splošnem slabo razvit in nepovezan nevladni sektor, ki na področju kulture ni sposoben služiti kot dopolnilo in korektiv politike lokalnih in državnih oblasti.

Večina kazalnikov, analiziranih v delovnem zvezku, izkazuje izrazito vlogo države in prednostni položaj prestolnice in Osrednjeslovenske regije, kamor prestolnica Ljubljana spada. Nekateri kazalniki kulturnega razvoja kažejo tudi na razlike med vzhodnimi in zahodnimi statističnimi regijami in izkazujejo prednosti na strani zahodnoslovenskih regij.

Vprašanje centralizacije oziroma decentralizacije kulture je vedno težko vprašanje, odgovori nanj pa so navadno dvorezni meči. Slovenija po dolgih prizadevanjih vstopa v Evropsko unijo in se neposredno sooča s prednostmi in nevarnostmi priključitve. Ena glavnih pridobitev EU na kulturnem področju je še tesnejše prepletanje in oplajanje evropskih kultur. Pred državo Slovenijo pa zdaj stoji naloga, da bo to priložnost izkoristila za še večji razcvet kulture in jezika kot njene identifikacijske lastnosti. Slovenija se tako sooča s težko dilemo:

Na eni strani s potrebo po gradnji in razvoju močnih regionalnih kulturnih središč, ki bodo hrbtenice in srca regionalnega in lokalnega kulturnega razvoja. Središča, ki bodo preprečevala, da bi nekatera slovenska ozemlja začela v "Evropi brez meja" kulturno gravitirati v središča zunaj slovenskega nacionalnega ozemlja. Uresničitev tega cilja pomeni zahtevo po večji decentralizaciji.

Po drugi strani pa slovenska kultura v svetu nikakor ne more konkurirati s količino svojih kulturnih produktov. Konkurira lahko le in edinole s kakovostjo. In tudi ohrani jo na zemljevidu svetovnih kultur lahko le kakovost. Potreba po podpori kakovosti pa nujno zahteva določeno stopnjo centralizacije.

Del rešitve te dileme je kakovostno delo osrednjih kulturnih ustanov, ki s svojim delom pokrivajo celotno kulturno ozemlje. Za to si tudi prizadeva obstoječa kulturna politika. Kakšni so drugi deli odgovora na vprašanje, pa bo treba še ugotoviti. Eden od njih bo brez dvoma večje vključevanje kulture v strateško načrtovanje na vseh ravneh državne in lokalne in tudi prihodnje regionalne uprave ter resnično zavedanje globokega in pomembnega vpliva kulture na rast blaginje. In tako resnično vključevanje kulture kot prvinske in neodtujljive komponente naše biti v gradnjo trajnostnega razvoja Slovenije in Evropske unije.

*

Analiza nekaterih kazalnikov kulturnega razvoja v Sloveniji, tistih ki jih je bilo mogoče prevesti na raven statističnih regij, je bila pripravljena kot prispevek k razvoju metodologije ugotavljanja položaja na področju kulturnega razvoja v slovenskih regijah. Nekateri podatki, ki so bili podlaga za analizo, so že nekoliko zastareli ali pa celo delno odstopajo od realnega stanja. Kljub temu smo jih uporabili, saj drugi niso na voljo. Seveda pa je opravljeno delo šele začetek in ima kot tako številne pomanjkljivosti. Ena od njih je, če navedemo le primer, pomanjkanje analize mehkih, kvalitativnih kazalnikov. Obravnavanje slednjih bi bilo na področju kulture

nujno. Žal pa se sistem statističnega spremljanja kulture na Slovenskem še reorganizira in bo do tedaj, ko bodo dostopni relevantni tovrstni podatki v dovolj dolgih časovnih vrstah, preteklo še veliko časa.

Pričujoče besedilo torej predajamo v želji, da bi spodbudilo nadaljnje statistično spremljanje kulturnega razvoja v slovenskih regijah in tako pripomoglo k našemu skupnemu cilju, nadaljnjemu razvoju in razcvetu slovenske kulture.

Viri in literatura

1. Analiza stanja na področjih kulture, Predlog prednostnih ciljev, urednik Grilc, U., Ministrstvo za kulturo, Ljubljana 2002.
2. Bevc, M., Znanje in izobraževanje v Sloveniji v luči priključitve EU, Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana 2001.
3. Claxton, M., Culture and development: A symbiotic relationship, Culture plus, 1996, št. 12-13.
4. Cohesion Policy and Culture, A Contribution to Employment, Communication from the Commission, To the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Bruselj, 20. 11. 1996.
5. Cultural Policies in Europe - A Compendium of Basic Facts and Trends, Council of Europe, Bonn, 2000.
6. Cultural Statistics in the EU. Final report of the LEG. Eurostat Working papers: European Commission 2000, Luxembourg 2000.
7. Culture and territorial development: a challenge to the future, The Article 10 pilot projects presentation, Directorate General for Regional policy and Cohesion http://europa.eu.int/comm/regional_policy/innovation/innovating/download/avr99/en_cult.pdf.
8. Državni razvojni program 2001-2006; Predlog; Poročevalec Državnega zbora 6/I, Ljubljana, 19.1.2002.
9. Economic Transformation. Enlargement Futures Report Series 01. European Commission. Report EUR 20116. European Communities, 2001.
10. Erjavec, E., Uvod v kmetijsko politiko in skupna kmetijska politika EU. Študijsko gradivo pri predmetu Kmetijska politika in ruralna sociologija magistrskega študija agrarne ekonomike. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Katedra za agrarno ekonomiko, politiko in pravo, 2003.
11. Europeans' participation in cultural activities, A Eurobarometer Survey Carried out at the Request of the European Commission, Eurostat, april 2002
12. Exploitation and development of the job potential in the cultural sector in the age of digitalization, European Commission, junij 2001.
13. Horvat, A., Kako do dobrih kadrov? Z denarjem! Ljubljana, 2000.
14. Human Development Report 1998, United Nations Development Programme, New York, 1998.
15. Jančič, Z., Nevidna povezava ugleda države in podjetij, Teorija in praksa, Družboslovna revija, letnik XXXV, št. 6, Ljubljana 1988.
16. Katalog regionalnih delitev Slovenije 2001, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, 2001.
17. Kultura 2001, Letno poročilo 2001, Ministrstvo za kulturo, Ljubljana 2002
18. Kultura v srcu, Prispevek k razmišljanjem o kulturi in razvoju v Evropi (In from the margins), Svet Evrope, Strasbourg 2000.
19. Kulturna politika v Sloveniji, Simpozij, urednika Vesna Čopič, Gregor Tomc, Ljubljana, 1998.
20. Kulturo bi marsikdo kupil; prodajmo jo, Delo, str. 3, 21. 6. 2001, št. 141:
21. Lebe, S. S., Trženje slovenske kulturne ponudbe v Evropi, Evrobilten št. 20, julij 2000.
22. Letno poročilo 2000, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, Ljubljana 2001.
23. Lipovšek, B., Konkurenčnost države - socialna povezanost po IMD, Ekonomsko ogledalo, Socialni razvoj, št. 9, Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana 2001.
24. Lisbon European Council, 23 and 24 March 2000. Presidency Conclusions
25. Mercouris, P., Structural Funds, Enlargement and the Culture Sector, Konferenca EFAH, Ljubljana 2002.
26. Mulej, M., The support and Acceptance of Innovation in Underdeveloped Regions, Maribor 1993.
27. Naselja po občinah Republike Slovenije, Stanje 1. 1. 1999, SURS, Metodološko gradivo SURS, številka 6, Ljubljana 1999.
28. Pagon, N., Odnos javnosti do kulturne problematike, Intrepretacija rezultatov, Inštitut za civilizacijo in kulturo, 2001.
29. Pečar, J., Farič, M., Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1999, Delovni zvezki UMAR, št. 8, letnik IX, Ljubljana 2000.
30. Pečar, J., Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2000), Delovni zvezki UMAR, št. 6, letnik X, Ljubljana 2001.
31. Pečar, J., Regionalni vidiki razvoja Slovenije (v poslovanje gospodarskih družb v letu 2001), Delovni zvezki UMAR, št. 7, letnik XI, Ljubljana 2002.
32. Pihler, N., Zagotavljanje pogojev za kulturni razvoj Slovenije (Izbor kazalnikov), gradivo Ministrstva za kulturo, Ljubljana, 2003.
33. Poročilo Evropske komisije o napredku za leto 2001, Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije, 10. januar, Letnik XXVIII, št. 2, Ljubljana 2002.

34. Poročilo o (so)financiranju kulturnih programov in projektov v letu 1999, Ministrstvo za kulturo, Ljubljana 2000.
35. Poročilo o razvoju, Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, april 2002.
36. Redling, V., The European Community and Cultural Heritage, Article culture Reding, Europa Nostra.
37. Selected instruments taken from the Treaties (<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre544.html>).
38. Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU. Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001-2006. Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana 2001.
39. Slovenski nacionalni kulturni program. Predlog, Nova revija, Ljubljana 2000.
40. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Razstavna dejavnost galerij razstavišč, Maletin, M, Slovenija, 1998, št.224, SURS, Ljubljana 2000.
41. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Gledališka in glasbena dejavnost, Maletin, M., Slovenija, 1998/99, št. 216, SURS, Ljubljana 2000.
42. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Muzeji in muzejske zbirke, Maletin, M., Slovenija, 1996, št. 272, SURS, Ljubljana 1998.
43. Statistične informacije SURS. 10 Kultura in šport, Šolske knjižnice, Maletin, M., Slovenija 1996; št. 149, SURS, Ljubljana 2001.
44. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Založništvo, Maletin, M., Slovenija 1999, št. 72, SURS, Ljubljana 2001.
45. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Kulturna društva, Maletin, M.: Slovenija, 1995/96; št. 59, SURS, Ljubljana 1998.
46. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Kinematografija, Maletin, M.: Slovenija 1999, št. 18, SURS, Ljubljana 2001.
47. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Radiotelevizija, Svetlin, N., Slovenija 2000, št. 56, SURS, Ljubljana 2002.
48. Statistične informacije SURS, 10 Kultura in šport, Razstavna dejavnost galerij-razstavišč, Svetlin, N., Slovenija, 2000, SURS, Ljubljana 2002.
49. Statistični letopis 2001, SURS, Letnik XL, Ljubljana 2001.
50. Strategija regionalnega razvoja Slovenije, Ministrstvo za gospodarstvo, Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana 2001.
51. Tanja Černe, 29. 7. 2002, e-pismo.
52. Ustava Republike Slovenije, Gospodarski vestnik, Ljubljana 1992.
53. Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Ur. l. RS, 96/2002.
54. Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije (Ur. l. RS 24/1998).
55. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o financiranju občin (Ur. l. RS 56/1998).
56. Zakon o lokalni samoupravi (Ur. l. RS št. 72/1993).
57. Zakon o knjižničarstvu (Ur. l. RS 87/2001, 96/2002).
58. Zakon o skladu Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti (Ur. l. RS 1-6/1996).

<http://europa.eu.int/comm/>

<http://www.budobs.org/>

<http://www.sigov.si/mk/slo/>

<http://www.a-blast.org/www.nga.org/center/divisions/>

<http://www.nuk.uni-lj.si/vstop.cgi>

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_STRA3.html

<http://sigov1.sigov.si/arr/2regije/1r-3.html>

<http://evropa.gov.si/publikacije/evrobilten/evrobilten-20-06/>

<http://www.wgcd.org/policy/>

<http://www.boekman.nl/engindex.html>

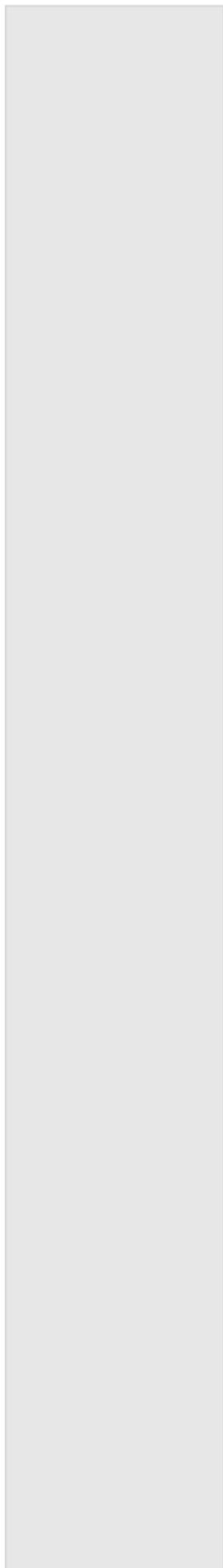
<http://www.culturalsurvival.org/home/index.cfm>

http://www.unesco.org/culture/worldreport/html_eng/tables2.shtml

<http://www.culturalpolicies.net/>

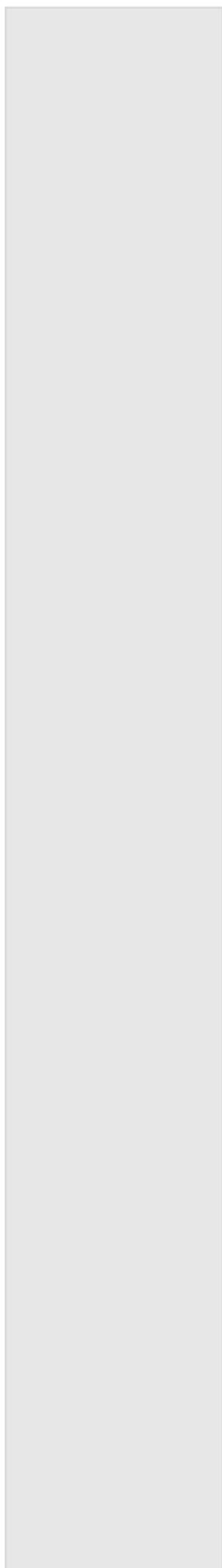
Podatkovna priloga

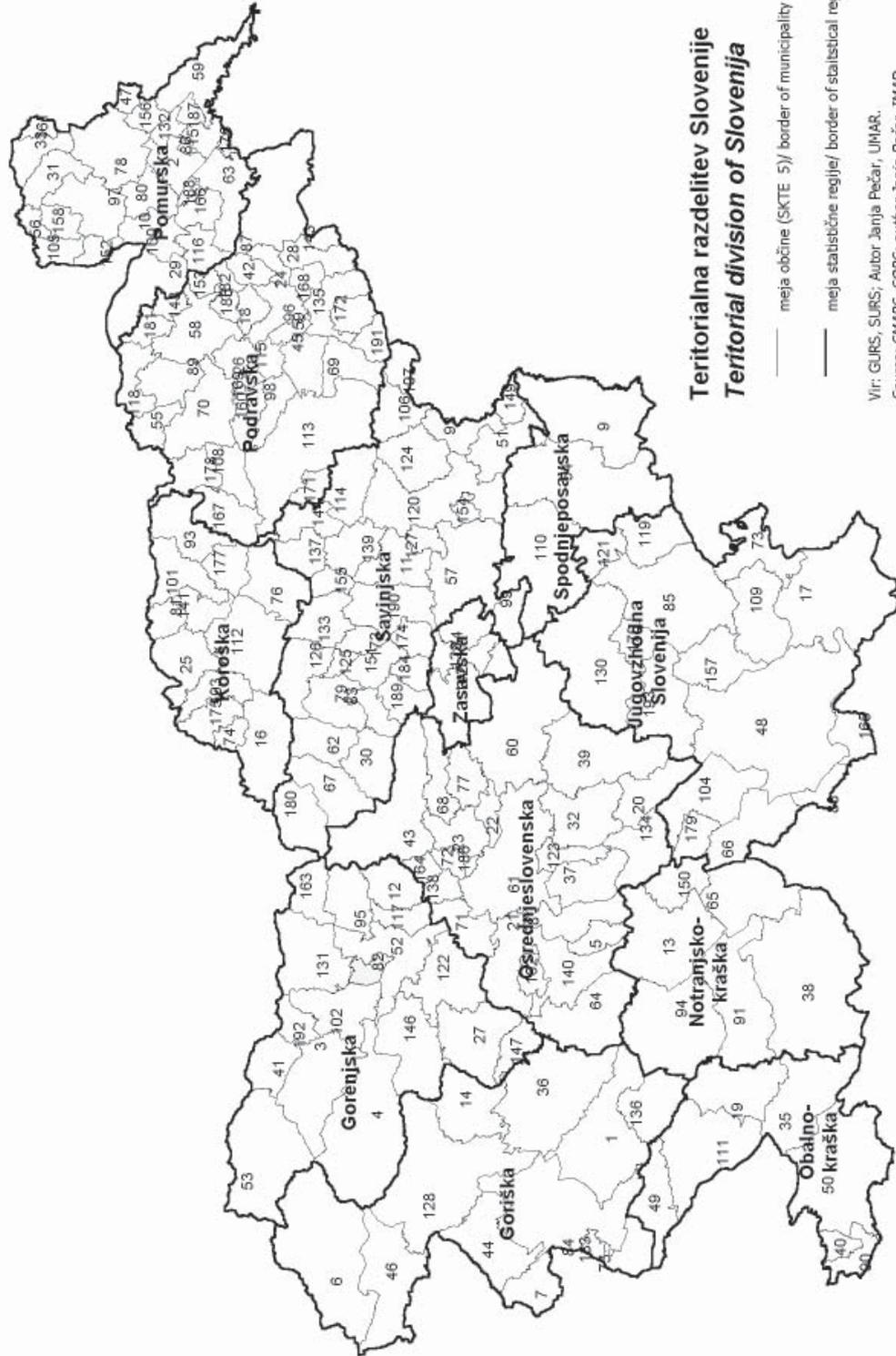

Kazalo tabel

Tabela 1:	Nekateri socio-ekonomski kazalci razvitosti statističnih regij Republike Slovenije	71
Tabela 2:	Državni razvojni program 2001–2006, ciljni razvojni scenarij, razvoj kulture in ohranjanje naravne in kulturne dediščine v okviru finančne opredelitve programa razvojne prednostne naloge “Krepitev skladnega regionalnega razvoja”	72
Tabela 3:	Nacionalni odhodki za kulturo	72
Tabela 4:	Delež javnofinančnih odhodkov za kulturo v proračunskih odhodkih države in občin	72
Tabela 5:	Javnofinančni odhodki za kulturo države in občin v primerjavi z BDP (v %)	73
Tabela 6:	Struktura odhodkov države in občin v skupnih javnofinančnih odhodkih za kulturo	73
Tabela 7:	Javnofinančni odhodki za kulturo države in občin po statističnih regijah, 2001	74
Tabela 8:	Delež regij glede na izplačana proračunska sredstva občin za kulturo ter izplačana proračunska sredstva občin za kulturo na prebivalca po regijah, 1996 in 2001	74
Tabela 9:	Izplačana proračunska sredstva občin za kulturne dejavnosti na prebivalca po statističnih regijah glede na slovensko povprečje (SLO = 100), 1996 in 2001	75
Tabela 10:	Delovno aktivni v kulturi 1997–2001	75
Tabela 11:	Delovno aktivni v kulturi (oddelek 92 - kultura in šport) 1997–2001 v EU-15	75
Tabela 12:	Delovno aktivni v kulturi po statističnih regijah, 2001	76
Tabela 13:	Dramska in lutkovna gledališča v gledališki sezoni 1998/99	76
Tabela 14:	Razstavna dejavnost galerij - razstavišč v letu 2000	77
Tabela 15:	Število razstav, število obiskovalcev, število prodanih vstopnic in cena vstopnic nekaterih slovenskih galerij v letih 2000 in 2001	78
Tabela 16:	Razstavna dejavnost galerij - razstavišč v letu 1999	79
Tabela 17:	Število obiskovalcev v nekaterih muzejih in njihovih dislociranih enotah v letih 2000 in 2001	80
Tabela 18:	Dejavnost muzejev in muzejskih zbirk v letu 1996	81
Tabela 19:	Specialne in slošnoizobraževalne knjižnice, 1999	82
Tabela 20:	Izposojevalna mesta splošnoizobraževalnih knjižnic v letu 2000 po statistični regijah	83
Tabela 21:	Izposojevalna mesta splošnoizobraževalnih knjižnic v letih 1997 in 2000 po statističnih regijah	84
Tabela 22:	Računalniška opremljenost splošnoizobraževalnih knjižnic po statističnih regijah v letu 2000	85
Tabela 23:	Kulturna društva v sezoni 1995/96	86
Tabela 24:	Kinematografija v letu 1999	87
Tabela 25:	Lokalne radijske organizacije, 1999	88
Tabela 26:	Lokalne televizijske organizacije, 1999	89

Seznam statističnih regij in občin The List of Statistical Regions and Municipalities

Šifra stat. regije, občine/ Code of stat. region, municipality	Statistična regija, občina/ Statistical Region, municipality	Šifra stat. regije, občine/ Code of stat. region, municipality	Statistična regija, občina/ Statistical Region, municipality	Šifra stat. regije, občine/ Code of stat. region, municipality	Statistična regija, občina/ Statistical Region, municipality
8	OSREDNJE-SLOVENSKA	4	SAVINJSKA	2	PODRAVSKA
23	Domžale	11	Celje	58	Lenart
186	Trzin	127	Štore	148	Benedikt
68	Lukovica	139	Vojnik	181	Sveta Ana
72	Mengeš	155	Dobrna	153	Cerkvenjak
77	Moravče	57	Laško	87	Ormož
32	Grosuplje	99	Radeče	96	Ptuj
39	Ivančna gorica	79	Mozirje	159	Hajdina
20	Dobrepolje	62	Ljubno	168	Markovci
43	Kamnik	30	Gornji Grad	28	Gorišnica
164	Komenda	67	Luče	45	Kidričevo
60	Litija	180	Solčava	69	Majšperk
194	Šmartno pri Litiji*	83	Nazarje	191	Žetale
64	Logatec	114	Slovenske Konjice	143	Zavrč
61	Ljubljana	144	Zreče	42	Juršinci
162	Horjul	137	Vitanje	24	Dornava
21	Dobrova-Polhov Gradec	120	Šentjur pri Celju	18	Destričnik
22	Dol pri Ljubljani	154	Dobje	185	Trnovska vas
37	Ig	124	Šmarje pri Jelšah	182	Sv. Andraž v Slo. goricah
8	Brezovica	92	Podčetrtek	135	Videm
71	Medvode	149	Bistrica ob Sotli	172	Podlehnik
123	Škofljica	106	Rogaška Slatina	113	Slovenska Bistrica
134	Velike Lašče	51	Kozje	171	Oplotnica
138	Vodice	107	Rogatec	89	Pesnica
140	Vrhnika	133	Velenje	55	Kungota
5	Borovnica	126	Šoštanj	118	Šentilj
		125	Šmartno ob Paki	70	Maribor
12	OBALNO-KRAŠKA	190	Žalec	160	Hoče - Slivnica
40	Izola	151	Braslovče	169	Miklavž na Dravsk. polju
50	Koper	173	Polzela	26	Duplek
90	Piran	174	Prebold	98	Rače - Fram
111	Sežana	184	Tabor	115	Starše
35	Hrpelje - Kozina	189	Vransko	108	Ruše
49	Komen			167	Lovrenc na Pohorju
19	Divača	3	KOROŠKA	178	Selnica ob Dravi
		25	Dravograd		
11	GORIŠKA	101	Radlje ob Dravi	5	ZASAVSKA
1	Ajdovščina	93	Podvelka	34	Hrastnik
136	Vipava	177	Ribnica na Pohorju	129	Trbovlje
36	Idrija	81	Muta	142	Zagorje ob Savi
14	Cerkno	141	Vuzenica		
84	Nova Gorica	103	Ravne na Koroškem		
183	Šempeter - Vrtojba	175	Prevalje		
44	Kanal	74	Mežica		
75	Miren - Kostanjevica	16	Črna na Koroškem		
7	Brdca	112	Slovenj Gradec		
128	Tolmin	76	Mislinja		
46	Kobarid				
6	Bovec				

Nadaljevanje na naslednji strani/cont. on next page.

Seznam statističnih regij in občin The List of Statistical Regions and Municipalities

Šifra stat. regije, občine/ Code of stat. region, municipality	Statistična regija, občina/ Statistical Region, municipality	Šifra stat. regije, občine/ Code of stat. region, municipality	Statistična regija, občina/ Statistical Region, municipality	Šifra stat. regije, občine/ Code of stat. region, municipality	Statistična regija, občina/ Statistical Region, municipality
1	POMURSKA	9	GORENJSKA	7	JUGOVZHODNA SLOVENIJA
29	Gornja Radgona	41	Jesenice	17	Črnomelj
100	Radenci	192	Žirovnica	109	Semič
116	Sveti Jurij	53	Kranjska Gora	73	Metlika
59	Lendava	52	Kranj	85	Novo mesto
156	Dobrovnik	12	Cerklje na Gorenjskem	157	Dolenjske Toplice
132	Turnišče	82	Naklo	170	Mima Peč
86	Odranci	95	Preddvor	193	Žužemberk
15	Črešnovci	163	Jezerško	119	Šentjernej
187	Velika Polana	117	Šenčur	121	Škocjan
47	Kobilje	102	Radovljica	130	Trebnje
63	Ljutomer	4	Bohinj	48	Kočevje
166	Križevci	3	Bled	165	Kostel
176	Razkrižje	122	Škofja Loka	88	Osilnica
188	Veržej	27	Gorenja vas - Poljane	104	Ribnica
80	Murska Sobota	146	Železniki	179	Sodraica
152	Cankova	147	Žiri	66	Loški Potok
10	Tišina	131	Tržič		
31	Gornji Petrovci			10	NOTRANJSKOKRAŠKA
56	Kuzma	6	SPODNJEPOSAVSKA	13	Cerkljica
158	Grad	9	Brežice	65	Loška dolina
78	Moravske Toplice	54	Krško	150	Bloke
161	Hodoš	110	Sevnica	38	Ilirska Bistrica
33	Šalovci			94	Postojna
97	Puconci			91	Pivka
105	Rogašovci				
2	Beltinci				

Vir: Pečar J., 2002, Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001), UMAR, Delovni zvezek 2002 (XI) 7, Ljubljana.

Opomba: *Občina je bila ustanovljena sredi leta 2002 (nastala z odcepitvijo od občine Litija). V podatkovni prilogi ni upoštevana, ker zanjo še ni bilo na voljo podatkov.

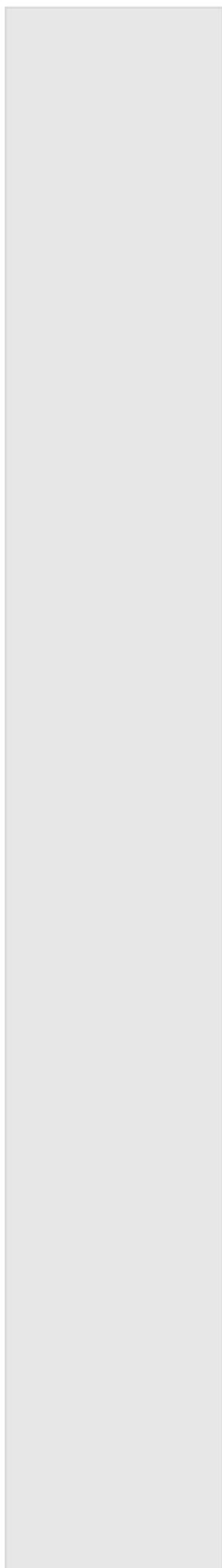

Tabela 1: Nekateri socio-ekonomski kazalci razvitosti statističnih regij Republike Slovenije

	ŠT. PREBIVALCEV			POVRŠINA		GOSTOTA POSELJEN- OSTI preb./km2	INDEKS STARANJA PREBIVAL. (SLO = 100)	REGIS. ST. BREZPO- SEL., v %
	2000	2001	2001, SLO = 100 %	v km ²	SLO = 100 %			
POMURSKA	124,761	124,081	6.2	1,338	6.6	93	109.3	17.0
PODRAVSKA	319,694	319,907	16.1	2,170	10.7	147	108.0	18.1
KOROŠKA	74,077	74,016	3.7	1,041	5.1	71	85.3	10.1
SAVINJSKA	256,834	256,976	12.9	2,384	11.8	108	90.6	13.3
ZASAVSKA	46,365	46,203	2.3	246	1.3	175	113.8	14.8
SPODNJEPOSAVSKA	69,831	69,807	3.5	885	4.4	79	105.4	14.6
JV SLOVENIJA	137,954	138,177	6.9	2,675	13.2	52	85.3	10.0
OSREDNJSLOVENSKA	489,676	490,956	24.6	2,555	12.6	192	96.8	8.5
GORENJSKA	196,716	197,102	9.9	2,137	10.5	92	90.8	9.3
NOTRANJSKO-KRAŠKA	50,517	50,715	2.5	1,456	7.2	35	112.0	9.9
GORIŠKA	120,145	120,222	6.0	2,325	11.5	52	117.7	5.8
OBALNO-KRAŠKA	103,702	103,873	5.2	1,044	5.2	99	126.4	9.2
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	1,992,035	1,992,035	100.0	20,273	100.0	98	100.0	11.7
	REGISTRI- RANA ST. BREZPOSE- LNOTI	ST. AKTIVNOSTI PREBIVAL. PO REGIJAH	INDEKS RAZVOJNE OGRO- ŽENOSTI	BDP NA PREB. 1997/99	BRUTO OSNOVA ZA DOHODNINO NA PREB.	POVPR. ŠT. LET ŠOLANJA, POPIS 1991	POVPR. ŠT. LET ŠOLANJA, ANKETA 1998	DELEŽ VISOKO IN VIŠJE IZOBRA- ŽENIH PREBIV. REGIJE, v %
	I-IV 2001, SLO = 100, INDEKS			SLO = 100, INDEKS				
POMURSKA	145.6	101.7	1	77	75.2	9.3	9.7	5.7
PODRAVSKA	154.4	97.6	0.816	83	84.6	9.9	10.6	11.6
KOROŠKA	85.9	96.9	0.654	87	86.1	9.8	10.3	11.0
SAVINJSKA	113.8	101.0	0.704	92	89.6	9.8	10.3	12.1
ZASAVSKA	126.2	99.1	0.743	81	94.6	9.8	10.3	11.5
SPODNJEPOSAVSKA	124.5	101.0	0.974	85	85.8	9.6	9.8	8.9
JV SLOVENIJA	85.8	58.1	0.578	92	90.8	9.6	10.5	13.6
OSREDNJSLOVENSKA	72.9	102.0	0.03	133	123.5	10.5	11.0	20.2
GORENJSKA	79.5	98.0	0.232	93	101.5	10.1	10.6	14.7
NOTRANJSKO-KRAŠKA	84.2	101.4	0.602	86	101.5	9.8	9.7	6.7
GORIŠKA	49.2	97.3	0.321	101	110.1	9.9	10.0	13.2
OBALNO-KRAŠKA	78.6	97.6	0.117	104	110.9	10.2	10.3	16.7
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	100.0	100.0	0.564	100	100.0	9.9	10.3	14.0

Vir: Pečar, 2000; Pečar, 2001; Bevc, 2001

Tabela 2: Državni razvojni program 2001–2006, ciljni razvojni scenarij, razvoj kulture in ohranjanje naravne in kulturne dediščine v okviru finančne opredelitve programa razvojne prednostne naloge »krepitev skladnega regionalnega razvoja«

- v mio SIT, tekoč cene

LETO	SKUPAJ JAVNI IN ZASEBNI IZDATKI (JAVNI - RS, EU IN ZASEBNI)	SKUPAJ JAVNI IZDATKI RS IN EU	JAVNO FINANCIRANJE RS			FINANCIRANJE EU			ZASEBNO FINANCIRANJE
			SKUPAJ	DRŽAVNI PRORAČUN	DRUGI VIRI	SKUPAJ	STRUKTURNI SKL.	KOHEZIJSKI SKL.	
	1 = 2 + 9	2 = 3 + 6	3 = 4 + 5	4	5	6 = 7 + 8	7	8	
2001	2,530	2,230	2,230	1,830	400	0	0	0	300
2002	2,672	2,372	2,372	1,947	426	0	0	0	300
2003	2,793	2,493	2,493	2,046	447	0	0	0	300
2004	4,651	4,351	1,740	1,428	312	2,611	2,611	0	300
2005	5,501	5,201	1,819	1,492	326	3,383	3,383	0	300
2006	6,580	6,280	1,886	1,548	338	4,394	4,394	0	300
SKUPAJ	24,728	22,928	12,541	10,291	2,250	10,388	10,388	0	1,800

Vir: Državni razvojni program 2001-2006 (Poročevalec DZ, 6/I, Ljubljana, 19. 1. 2002)

Tabela 3: Nacionalni odhodki za kulturo**

	1996	1997	1998	1999	2000
V MILIJARDAH SIT (nominalno)	60.73	76.84	77.92	86.53	93.83
DELEŽ NACIONALNIH ODHODKOV ZA KULTURO V PRIMERJAVI Z BDP* V %	2.38	2.64	2.39	2.37	2.22
DELEŽ IZDATKOV GOSPODINJSTEV ZA KULTURNE DOBRINE V PRIMERJAVI Z BDP* V %	1.57	1.81	1.58	1.46	1.36
DELEŽ JAVNOFINANČNIH ODHODKOV ZA KULTURO V PRIMERJAVI Z BDP* V %	0.81	0.83	0.82	0.91	0.86

Vir: Pihler, 2003; lastni izračuni

Opombi: *Stanje izračuna BDP: november 2003; **Javnofinančni odhodki Ministrstva za kulturo in občin ter izdatki gospodinjstev.

Tabela 4: Delež javnofinančnih odhodkov za kulturo v proračunskih odhodkih države* in občin

JAVNOFINANČNI ODHODKI (v %)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
V PRORAČUNU DRŽAVE	3.2	2.2	2.3	2.2	2.3	2.3	2.4	2.2	2.1	2.1	2.1	2.1
V PRORAČUNIH OBČIN	3.6	3.1	5.3	4.7	4.9	5.4	5.1	5.5	5.4	7.2	6.6	5.7
SKUPAJ	3.3	2.4	2.8	2.6	2.8	2.8	2.9	2.8	2.6	2.9	2.9	2.7

Vir: Pihler, N. 2003; Analiza stanja, 2002

Opomba: * Ministrstvo za kulturo

Tabela 5: Javnofinančni odhodki za kulturo države* in občin v primerjavi z bdp (v %)**

LETO	DRŽAVA	OBČINE	SKUPAJ
1996	0.56	0.25	0.81
1997	0.57	0.26	0.83
1998	0.55	0.27	0.82
1999	0.54	0.37	0.91
2000	0.52	0.34	0.86
2001	0.54	0.29	0.83

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

Opombe: *Ministrstvo za kulturo; **Stanje izračuna BDP: november 2003; *** Leta 1996 je Ministrstvo za kulturo začelo financirati Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti, leta 1999 se je začel realizirati Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije (Ur. l. RS 24/1998), Leta 1999 so v skladu s 27. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o financiranju občin (Ur. l. RS 56/1998) financiranje občinskih javnih zavodov s področja kulture prevzele občine ustanoviteljice. Od 1. 7. 2000 dalje financiranje javnih zavodov s področja kulture spet poteka iz sredstev državnega proračuna (Kultura 2001, 2002).

Tabela 6: Struktura odhodkov države* in občin v skupnih javnofinančnih odhodkih za kulturo**

LETO	DRŽAVA	LOKALNE SKUPNOSTI
1996	69.1	30.9
1997	68.7	31.3
1998	67.1	32.9
1999	59.3	40.7
2000	60.5	39.5
2001	65.1	34.9

Vir: Pihler, 2003, lastni izračuni

Opombe: *Ministrstvo za kulturo; ** Leta 1996 je Ministrstvo za kulturo začelo financirati Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti, leta 1999 se je začel realizirati Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije (Ur. l. RS 24/1998), Leta 1999 so v skladu s 27. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o financiranju občin (Ur. l. RS 56/1998) financiranje občinskih javnih zavodov s področja kulture prevzele občine ustanoviteljice. Od 1. 7. 2000 dalje financiranje javnih zavodov s področja kulture spet poteka iz sredstev državnega proračuna (Kultura 2001, 2002).

Tabela 7: Javnofinančni odhodki za kulturo države* in občin po statističnih regijah, 2001**

STATISTIČNE REGIJE	ODHODKI DRŽAV. PRORAČ., v 1000 SIT***	DELEŽI, v %	ODHODKI DRŽAV. PRORAČ. / PREB., v SIT	ODHODKI PRORAČ. OBČIN, v 1000 SIT	DELEŽI, v %	ODHODKI PRORAČ. OBČIN / PREB., v SIT	SKUPAJ ODH. DRŽ. PRORAČ. IN PRORAČ. OBČIN ZA KULTURO, v 1000 SIT	DELEŽI, v %	SKUPAJ ODH. DRŽ. PRORAČ. IN PRORAČ. OBČIN ZA KULTURO / PREB., v SIT
POMURSKA	581,765	2.3	4,689	803,884	5.8	6,479	1,385,649	3.6	11,167
PODRAVSKA	3,199,943	12.7	10,003	1,630,103	11.8	5,096	4,830,046	12.4	15,098
KOROŠKA	166,171	0.7	2,245	472,489	3.4	6,384	638,660	1.6	8,629
SAVINJSKA	1,194,263	4.7	4,647	1,340,965	9.7	5,218	2,535,228	6.5	9,866
ZASAVSKA	71,651	0.3	1,551	325,377	2.4	7,042	397,028	1.0	8,593
SPODNJEPOSAVSKA	342,922	1.4	4,912	306,609	2.2	4,392	649,531	1.7	9,305
JV SLOVENIJA	420,298	1.7	3,042	1,178,240	8.5	8,527	1,598,538	4.1	11,569
OSREDNJSLOVENSKA	16,870,794	66.9	34,363	4,126,152	29.9	8,404	20,996,946	53.8	42,767
GORENJSKA	521,234	2.1	2,644	1,372,676	9.9	6,964	1,893,910	4.9	9,609
NOTRANJSKO-KRAŠKA	87,220	0.3	1,720	330,689	2.4	6,521	417,909	1.1	8,240
GORIŠKA	1,006,132	4.0	8,369	1,034,180	7.5	8,602	2,040,312	5.2	16,971
OBALNO-KRAŠKA	747,082	3.0	7,192	901,514	6.5	8,679	1,648,596	4.2	15,871
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	25,209,474	100.0	12,655	13,822,878	100.0	6,939	39,032,353	100.0	19,594

Vir: Pihler, 2003; lastni izračuni

Opombi: *Ministrstvo za kulturo; **Sredstva, ki jih je bilo mogoče razporediti po posameznih regijah; **Sredstva, ki v tabelo niso vključena, znašajo 251.902.469 SIT in so bila namenjena kulturnemu sodelovanju s tujino in drugim izdatkom, ki jih ni bilo mogoče umestiti v regionalni okvir. Sredstva za izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti so upoštevana pri Mestni občini Ljubljana (Pihler, 2003).

Tabela 8: Deleži regij glede na izplačana proračunska sredstva občin za kulturo ter izplačana proračunska sredstva občin za kulturo na prebivalca po regijah, 1996 in 2001

STATISTIČNA REGIJA	DELEŽI REGIJ GLEDE NA IZPLAČANA PRORAČUNSKA SREDSTVA OBČIN ZA KULTURO, v %		IZPLAČANA PRORAČUNSKA SREDSTVA OBČIN ZA KULTURO NA PREBIVALCA PO REGIJAH GLEDE NA SLOVENSKO POVPREČJE	
	1996	2001	1996	2001
POMURSKA	7.7	5.8	121.0	93.4
PODRAVSKA	15.6	11.8	96.5	73.4
KOROŠKA	3.2	3.4	86.2	92.0
SAVINJSKA	10.9	9.7	84.8	75.2
ZASAVSKA	1.8	2.4	76.2	101.5
SPODNJEPOSAVSKA	2.4	2.2	67.1	63.3
JV SLOVENIJA	7.6	8.5	109.6	122.9
OSREDNJSLOVENSKA	25.4	29.9	103.7	121.1
GORENJSKA	11.4	9.9	116.1	100.4
NOTRANJSKO-KRAŠKA	1.9	2.4	76.1	94.0
GORIŠKA	5.9	7.5	97.6	124.0
OBALNO-KRAŠKA	6.2	6.5	120.0	125.1
SLOVENIJA	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir: Pihler, 2003

Tabela 9: Izplačana proračunska sredstva občin za kulturne dejavnosti na prebivalca po statističnih regijah glede na slovensko povprečje (SLO = 100), 1996 in 2001

STATISTIČNA REGIJA	1996	2001
POMURSKA	71.72	60.84
PODRAVSKA	95.18	85.22
KOROŠKA	88.49	105.58
SAVINJSKA	90.22	76.82
ZASAVSKA	91.46	124.41
SPODNJEPOSAVSKA	76.95	72.31
JV SLOVENIJA	87.65	78.52
OSREDNJESLOVENSKA	114.49	126.00
GORENJSKA	110.82	104.57
NOTRANJSKO-KRAŠKA	86.94	83.49
GORIŠKA	101.28	120.85
OBALNO-KRAŠKA	134.30	134.35

Vir: Pihler, 2003

Tabela 10: Delovno aktivni v kulturi 1997–2001*

LETO	ŠT. DELOVNO AKTIVNIH	SREDNJE ŠT. PREBIVALCEV V SLO.	DELOVNO AKTIVNI V KULTURI				
			ŠTEVILO	DELEŽ V ŠTEVILU DELOVNO AKTIVNIH, v %	NA 1000 PREBIVALCEV	INDEKS RASTI GLEDE NA LETO 1997	LETNA STOPNJA RASTI
1997	745,228	1,986,848	7,992	1.07	4.0		
1998	750,270	1,982,603	8,294	1.11	4.2	103.8	3.8
1999	756,631	1,985,557	9,393	1.24	4.7	117.5	13.3
2000	772,305	1,990,272	9,693	1.26	4.9	121.3	3.2
2001	781,900	1,992,035	9,968	1.27	5.0	124.7	2.8

Vir: Pihler, 2003; SURS; lastni izračuni

Opomba: * Upoštewane dejavnosti po SKD: 92.1 (Snemanje filmov, videofilmov; Distribucija filmov, videofilmov; Kinematografska dejavnost); 92.2 (Radijska in televizijska dejavnost); 92.3 (Umetniško ustvarjanje, poustvarjanje; Obratovanje objektov za kulturo; Dejavnost sejmov, zabaviščnih parkov; Druge razvedrilne dejavnosti); 92.5 (Dejavnost knjižnic, Dejavnost arhivov, Dejavnost muzejev, Varstvo kulturne dediščine, Dejavnost botaničnih, živalskih vrtov).

Tabela 11: Delovno aktivni v kulturi (oddelek 92 - kultura in šport) 1997-2001 V EU-15

	1997	1998	1999	1998/1997	1999/1998	POVPREČNA LETNA RAST V LETIH 1997–1999, v %
EU-15	2,612	2,716	2,804	3.98	3.24	3.61
SLOVENIJA	11.20	11.47	12.55	2.43	9.38	5.91

Vir: Eurostat; SURS; lastni izračuni

- v 1000

Tabela 12: Delovno aktivni v kulturi* po statističnih regijah, 2001

STATISTIČNE REGIJE	DELOVNO AKTIVNI V KULTURI NA 1,000 PREBIVALCEV	DELEŽ AKTIVNIH OSEB V KULTURI IN SORODNIH DEJAVNOSTIH, v %	ŠTEVILO PREBIVALCEV, 2001
POMURSKA	2.0	1.8	124,081
PODRAVSKA	4.7	11.3	319,907
KOROŠKA	2.0	1.1	74,016
SAVINJSKA	3.1	6.0	256,976
ZASAVSKA	2.4	0.8	46,203
SPODNJEPOSAVSKA	1.8	0.9	69,807
JV SLOVENIJA	2.4	2.5	138,177
OSREDNJSLOVENSKA	16.9	62.7	490,956
GORENJSKA	3.2	4.7	197,102
NOTRANJSKO-KRAŠKA	1.6	0.6	50,715
GORIŠKA	4.1	3.7	120,222
OBALNO-KRAŠKA	4.8	3.8	103,873
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	4.9	100.0	1,992,035

Vir: Pihler, 2003; Pečar, 2001; lastni izračuni

Opomba: * Upoštevane dejavnosti po SKD: 92.1 (Sneemanje filmov, videofilmov; Distribucija filmov, videofilmov; Kinematografska dejavnost); 92.2 (Radijska in televizijska dejavnost); 92.3 (Umetniško ustvarjanje, poustvarjanje; Obratovanje objektov za kulturo; Dejavnost sejmov, zabavišnih parkov; Druge razvedrilne dejavnosti); 92.5 (Dejavnost knjižnic, Dejavnost arhivov, Dejavnost muzejev, Varstvo kulturne dediščine, Dejavnost botaničnih, živalskih vrtov).

Tabela 13: Dramska in lutkovna gledališča* v gledališki sezoni 1998/99

STATISTIČNE REGIJE	ŠT. GLEDALIŠČ	ŠT. UPRIZORI- TEV V STALNI DVORANI	ŠT. PREDSTAV V STALNI DVORANI	ŠT. OBISKOVAL- CEV V STALNI DVORANI	ŠT. PREBIVAL- CEV**; 2000	ŠT. GLEDALIŠČ, SLO = 100	ŠT. GLEDALIŠČ / 100,000 PREBIVAL.	DELEŽ OBISKOVAL. V STALNI DVORANI / ŠT. PREB., v %
POMURSKA					124,761			
PODRAVSKA	3	42	450	74,662	319,694	30.0	0.9	23.4
KOROŠKA					74,077			
SAVINJSKA	1	10	122	32,260	256,834	10.0	0.4	12.6
ZASAVSKA					46,365			
SPODNJEPOSAVSKA					69,831			
JV SLOVENIJA					137,954			
OSREDNJSLOVENSKA	4	67	1136	195,748	489,676	40.0	0.8	40.0
GORENJSKA	1	6	99	17,446	196,716	10.0	0.5	8.9
NOTRANJSKO-KRAŠKA					50,517			
GORIŠKA	1	10	96	19,838	120,145	10.0	0.8	16.5
OBALNO-KRAŠKA					103,702			
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	10	298	1903	777,300	1,992,035	100.0		

Vir: SURS; Pečar, 2000; lastni izračuni

Opombe: * V analizo so všteta le tista gledališča, ki jih je v statistični raziskavi obravnaval SURS in ki so javni zavodi; ** Ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji; *** Gledališče Koper ni vključeno, ker ga statistična raziskava SURS ne obravnava.

Tabela 14: Razstavna dejavnost galerij - razstavišč v letu 2000

STATISTIČNE REGIJE	ŠT. GALERIJ	ŠT. RAZSTAV	ŠT. OBISKOVAL.	ŠT. PREBIVAL. *, 2000	ŠT. GALERIJ, SLO = 100	ŠT. GALERIJ NA 100.000 PREBIVALCEV	ŠT. GALERIJ NA 100 km ²	ŠT. OBISKOV, SLO = 100	DELEŽ OBISK. GLEDE NA ŠT. PREB., v %	POVPREČNO ŠT. OBISK. NA GALERIJO	POVPREČNO ŠT. OBISK. NA RAZSTAVO
POMURSKA	7	68	22.519	124.761	4.4	5.6	0.5	3.4	18.0	3.217	331
PODRAVSKA	19	140	45.125	319.694	12.0	5.9	0.9	6.8	14.1	2.375	322
KOROŠKA	5	32	14.439	74.077	3.2	6.7	0.5	2.2	19.5	2.888	451
SAVINJSKA	17	118	76.371	256.834	10.8	6.6	0.7	11.4	29.7	4.492	647
ZASAVSKA	3	29	17.575	46.365	1.9	6.5	1.2	2.6	37.9	5.858	606
SPODNJEPOSavska	6	36	29.788	69.831	3.8	8.6	0.7	4.5	42.7	4.965	827
JV SLOVENIJA	10	54	14.342	137.954	6.3	7.2	0.4	2.1	10.4	1.434	266
OSREDNJE SLOVENSka	55	482	332.965	489.676	34.8	11.2	2.2	49.9	68.0	6.054	691
GORENJSKA	18	130	61.234	196.716	11.4	9.2	0.8	9.2	31.1	3.402	471
NOTRANJSKO-KRAŠKA	2	8	2.400	50.517	1.3	4.0	0.1	0.4	4.8	1.200	300
GORŠKA	10	64	17.303	120.145	6.3	8.3	0.4	2.6	14.4	1.730	270
OBALNO-KRAŠKA	5	75	31.315	103.702	3.2	4.8	0.5	4.7	30.2	6.263	418
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	158	1.246	667.857	1.992.035	100.0	7.9	0.8	100.0	33.5	4.227	536

Vir: SURS; Pečar, 2000; lastni izračuni

Tabela 15: Število razstav, število obiskovalcev, število prodanih vstopnic in cena vstopnic nekaterih slovenskih galerij v letih 2000 in 2001

JAVNI ZAVOD	ŠT. RAZSTAV IN PRIREDITEV		Indeks 2001/2000	ŠTEVILO OBISKOVALCEV V GALERIJAH		Indeks 2001/2000	ŠT. PRODANIH VSTOPNIC		CENA VSTOPNICE (V SIT)	
	2000	2001		2000	2001		2000	2001	2000	2001
Narodna galerija	8	12	100	54.064	67.640	125	42.426	55.312	500	700
Moderna galerija	29	21	150	45.214	50.825	112	29.475	31.479	150-500	150-500
Mednarodni grafični in likovni center	10	14	72	9.679	10.961	113	795	5.437	150-300	150-500
Arhitekturni muzej	7	9	140	8.643	8.343	97	ni podatka	150-600	150-600	ni podatka
Galerija Božidar Jakac	10	13	129	28.935	26.163	90	17.258	16.439	200-400	300-600
Galerija likovnih umetnosti Slovenj Gradec	14	17	130	20.100	21.530	107	3.600	4.700	100-300	100-300
Galerija Murska Sobotna	14	19	121	7.875	9.025	115	351	233	50-200	100-200
Umetnostna galerija MB	38	34	136	14.813	16.609	112	9.214	10.831	100-300	100-300
Pilonova galerija Ajdovščina	9	7	90	6.219	3.709	60	prost vstop	ni podatka	prost vstop	ni podatka
Obalne galerije Piran	43	54	78	ni podatka	ni podatka	-	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Skupaj	182	200	126	195.542	214.806	110	103.119	124.431		

Vir: Zoran, Analiza stanja, 2002; lastni izračuni

Tabela 16: Razstavna dejavnost galerij - razstavišč v letu 1999

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. GALERIJ	ŠT. RAZSTAV	ŠT. OBISKOVAL.	ŠT. PREBIVAL.* 2000	ŠT. GALERIJ, SLO = 100	ŠT. GALERIJ NA 100.000 PREB.	ŠT. GALERIJ NA 100 km ²	ŠT. OBISKOVAL., SLO = 100	DELEŽ OBISK. GLEDE NA ŠT. PREB., v %	POVPR. ŠT. OBISK. NA GALERIJO	POVPR. ŠT. OBISKOVAL. NA RAZSTAVO
POMURSKA	7	59	20,174	124,761	4.5	5.6	0.5	2.6	16.2	2,882	342
PODRAVSKA	17	149	57,254	319,694	10.9	5.3	0.8	7.3	17.9	3,368	384
KOROŠKA	5	29	20,819	74,077	3.2	6.7	0.5	2.6	28.1	4,164	718
SAVINJSKA	20	161	107,739	256,834	12.8	7.8	0.8	13.7	41.9	5,387	669
ZASAVSKA	4	38	17,083	46,365	2.6	8.6	1.6	2.2	36.8	4,271	450
SPODNJEPOSavsKA	5	32	28,260	69,831	3.2	7.2	0.6	3.6	40.5	5,652	883
JV SLOVENIJA	9	64	19,744	137,954	5.8	6.5	0.3	2.5	14.3	2,194	309
OSREDNJE SLOVENSKA	57	484	358,898	489,676	36.5	11.6	2.2	45.6	73.3	6,296	742
GORENJSKA	15	135	77,441	196,716	9.6	7.6	0.7	9.8	39.4	5,163	574
NOTRANJSKO-KRAŠKA	3	13	11,420	50,517	1.9	5.9	0.2	1.5	22.6	3,807	878
GORIŠKA	9	74	36,092	120,145	5.8	7.5	0.4	4.6	30.0	4,010	488
OBALNO-KRAŠKA	5	70	31,631	103,702	3.2	4.8	0.5	4.0	30.5	6,326	452
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	156	1308	786,555	1,992,035	100.0	7.8	0.8	100.0	39.5	5,042	601

Vir: SURS; Pečar, 2000; lastni izračuni

Opomba: *Ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji.

Tabela 17: Število obiskovalcev v nekaterih muzejih in njihovih dislociranih enotah v letih 2000 in 2001

MUZEJ	ŠTEVILO OBISKOVALCEV			
	MUZEJ + DISLOCIRANE ENOTE, 2000	DELEŽI	MUZEJ + DISLOCIRANE ENOTE, 2001	DELEŽI
NARODNI MUZEJ SLOVENIJE	89,557	9.3	18,158	2.5
SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ	22,066	2.3	19,200	2.6
TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE	53,167	5.5	21,158	2.9
PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE	18,081	1.9	27,050	3.7
MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE	35,577	3.7	16,400	2.2
SLOVENSKI GLEDALIŠKI MUZEJ	2,200	0.2	22,608	3.1
POKRAJINSKI MUZEJ CELJE	58,766	6.1	42,866	5.8
GORIŠKI MUZEJ NOVA GORICA	38,598	4.0	42,277	5.8
POKRAJINSKI MUZEJ KOPER	8,628	0.9	3,273	0.4
GORENJSKI MUZEJ KRANJ	24,042	2.5	24,872	3.4
POKRAJINSKI MUZEJ MARIBOR	14,938	1.6	28,981	3.9
POKRAJINSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA	39,650	4.1	17,865	2.4
DOLENJSKI MUZEJ NOVO MESTO	31,706	3.3	26,083	3.6
KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ SL. GRADEC	36,183	3.8	21,116	2.9
MESTNI MUZEJ LJUBLJANA	61,502	6.4	110,704	15.1
POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ	59,162	6.2	54,417	7.4
POMORSKI MUZEJ SERGEJ MAŠERA PIRAN	25,500	2.7	28,832	3.9
MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE	63,247	6.6	29,640	4.0
MUZEJ NARODNE OSVOBODITVE MARIBOR	30,699	3.2	24,529	3.3
POSAVSKI MUZEJ BREŽICE	25,330	2.6	13,900	1.9
BELOKRANJSKI MUZEJ METLIKA	9,350	1.0	11,504	1.6
ZASAVSKI MUZEJ TRBOVLJE	4,172	0.4	2,037	0.3
MESTNI MUZEJ IDRJA	66,968	7.0	66,429	9.1
POKRAJINSKI MUZEJ KOČEVJE	14,382	1.5	7,200	1.0
NOTRANJSKI MUZEJ POSTOJNA	12,408	1.3	4,316	0.6
KULTURNI CENTER KAMNIK - MUZEJ	18,673	1.9	7,672	1.0
LOŠKI MUZEJ ŠKOFJA LOKA	25,981	2.7	4,050	0.6
MUZEJ VELENJE	33,804	3.5	6,437	0.9
MUZEJI RADOVLJIŠKE OBČINE	32,718	3.4	25,440	3.5
TOLMINSKI MUZEJ	1,136	0.1	4,958	0.7
SKUPAJ	958,191	100.0	733,972	100.0

Vir: Černe, Kovačec Naglič, Molek, Mrvič, Petrič, Pirkovič, Zupan, Analiza stanja, 2002

Tabela 18: Dejavnost muzejev in muzejskih zbirk v letu 1996

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. MUZEJEV	ŠT. OBISKOVALCEV	ŠT. PREBIVALCEV*, 2000	ŠT. MUZEJEV, SLO = 100	ŠT. MUZEJEV NA 100,000 PREB.	ŠT. OBISK., SLO = 100	DELEŽ OBISK. GLEDE NA ŠT. PREBIVAL., V %	POVPR. ŠT. OBISKOVALCEV NA MUZEJ	ŠT. MUZEJEV NA 100 km ²
POMURSKA	11	30,480	124,761	6.4	8.8	1.5	24.4	2,771	0.8
PODRAVSKA	10	140,540	319,694	5.8	3.1	6.9	44.0	14,054	0.5
KOROŠKA	13	57,547	74,077	7.6	17.5	2.8	77.7	4,427	1.2
SAVINJSKA	25	336,281	256,834	14.6	9.7	16.4	130.9	13,451	1.0
ZASAVSKA	6	5,550	46,365	3.5	12.9	0.3	12.0	925	2.4
SPODNJEPOSavsKA	6	67,626	69,831	3.5	8.6	3.3	96.8	11,271	0.7
JV SLOVENIJA	10	111,058	137,954	5.8	7.2	5.4	80.5	11,106	0.4
OSREDNJE SLOVENSKA	34	454,289	489,676	19.9	6.9	22.2	92.8	13,361	1.3
GORENJSKA	23	339,470	196,716	13.5	11.7	16.6	172.6	14,760	1.1
NOTRANJSKO-KRAŠKA	4	94,060	50,517	2.3	7.9	4.6	186.2	23,515	0.3
GORIŠKA	19	357,331	120,145	11.1	15.8	17.4	297.4	18,807	0.8
OBALNO-KRAŠKA	10	56,224	103,702	5.8	9.6	2.7	54.2	5,622	1.0
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	171	2,050,456	1,992,035	100.0	8.6	100.0	102.9	11,991	0.8

Vir: SURS; Pečar, 2001; lastni izračuni

Opomba: V tabeli so pod terminom muzeji obravnavani tako muzeji kot tudi muzejske zbirke. *Ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji.

Tabela 19: Specialne in splošnoizobraževalne knjižnice, 1999

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. PREB*, 2000	SPECIALNE KNJIŽNICE, 1999				SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE, 1999				SPEC. IN SPLOŠNO- IZOBR. KNJIŽ. SKUPAJ	SPEC. IN SPLOŠNO- IZOBR. KNJIŽ. SKUPAJ NA SLO = 100	SPEC. IN SPLOŠNO- IZOBR. KNJIŽ. SKUPAJ NA 100,000 PREB.	ŠTEVILO SPEC. IN SPLOŠNO- IZOBR. KNJIŽ. SKUPAJ NA 100 km ²
		ŠTEVILO	ŠTEVILO, SLO = 100	ŠTEVILO (NA 100 km ²)	ŠTEVILO, NA 100,000 PREB.	ŠTEVILO	ŠTEVILO, SLO = 100	ŠTEVILO (NA 100 km ²)	ŠTEVILO, NA 100,000 PREB.				
POMURSKA	124,761	3	2	0.2	2	4	7	0.3	3	4	4	5.6	0.5
PODRAVSKA	319,694	13	10	0.6	4	5	8	0.2	2	9	18	5.6	0.8
KOROŠKA	74,077	2	1	0.2	3	4	7	0.4	5	3	6	8.1	0.6
SAVINJSKA	256,834	7	5	0.3	3	8	13	0.3	3	8	15	5.8	0.6
ZASAVSKA	46,365	3	2	1.1	6	3	5	1.1	6	3	6	12.9	2.3
SPODNJEPOSavsKA	69,831	1	1	0.1	1	3	5	0.3	4	2	4	5.7	0.5
JV SLOVENIJA	137,954	6	4	0.2	4	6	10	0.2	4	6	12	8.7	0.4
OSREDNJE SLOVENSKA	489,676	82	61	3.2	17	11	18	0.4	2	48	93	19.0	3.7
GORENJSKA	196,716	9	7	0.4	5	5	8	0.2	3	7	14	7.1	0.7
NOTRANJSKO-KRAŠKA	50,517	1	1	0.1	2	3	5	0.2	6	2	4	7.9	0.3
GORIŠKA	120,145	4	3	0.2	3	4	7	0.2	3	4	8	6.7	0.3
OBALNO-KRAŠKA	103,702	4	3	0.4	4	4	7	0.4	4	4	8	7.7	0.8
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	1,992,035	135	100	0.7	5	60	100	0.3	4	195	100	9.8	1.0

Vir: NUK; Pečar, 2000; lastni izračuni

Opomba: *ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji.

Tabela 20: Izposojevalna mesta splošnoizobraževalnih knjižnic v letu 2000 po statističnih regijah

STATISTIČNA REGIJA	SKUPAJ IZPOSOSJEVALNA MESTA	ŠTEVILO PREBIVALCEV*, 2000	POVRŠINA STATISTIČNIH REGIJ, v km ²	SKUPAJ IZPOSOSJEVALNA MESTA, SLO = 100	ŠT. IZPOSOSJEVALIŠČ SPLOŠNOIZBRAŽEVALNIH KNJIŽNIC NA 100,000 PREB.	ŠT. IZPOSOSJEVALIŠČ SPLOŠNOIZBRAŽEVALNIH KNJIŽNIC NA 100 km ²
POMURSKA	169	124,761	1,369	15.8	135.5	12.3
PODRAVSKA	147	319,694	2,169	13.8	46.0	6.8
KOROŠKA	33	74,077	1,040	3.1	44.5	3.2
SAVINJSKA	55	256,834	2,352	5.2	21.4	2.3
ZASAVSKA	5	46,365	264	0.5	10.8	1.9
SPODNJEPOSavska	12	69,831	885	1.1	17.2	1.4
JV SLOVENIJA	82	137,954	2,685	7.7	59.4	3.1
OSREDNJE SLOVENSKA	164	489,676	2,545	15.4	33.5	6.4
GORENJSKA	74	196,716	2,137	6.9	37.6	3.5
NOTRANJSKO-KRAŠKA	73	50,517	1,456	6.8	144.5	5.0
GORIŠKA	181	120,145	2,326	17.0	150.7	7.8
OBALNO-KRAŠKA	72	103,702	1,045	6.7	69.4	6.9
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	1067	1,992,035	20,273	100.0	53.6	5.3

Vir: Pihler, 2003; lastni izračuni

Opomba: *ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjemoslovski in Dolenjski regiji.

Tabela 21: Izposojevalna mesta splošnoizobraževalnih knjižnic v letih 1997 in 2000 po statističnih regijah

STATISTIČNA REGIJA	1997					2000					POVEČANJE ŠTEVILA IZPOSJOJEVAL- NIH MEST LETA 2000 GLEDE NA LETO 1997
	ŠT. STALNIH IZPOSJOJEVA- LIŠČ	ŠT. IZPOSJOJEVAL- NIH MEST PREMIČNIH ZBIRK	ŠT. POSTAJALIŠČ 9 BIBLIO- BUSOV	SKUPAJ IZPOSJOJEVAL- NA MESTA	OCENA KNJIŽNIC O NEPOKRITIH KRAJJIH	ŠT. STALNIH IZPOSJOJEVA- LIŠČ	ŠT. IZPOSJOJEVAL- NIH MEST PREMIČNIH ZBIRK	ŠT. POSTAJALIŠČ 9 BIBLIO- BUSOV	SKUPAJ IZPOSJOJEVAL- NA MESTA	OCENA KNJIŽNIC O NEPOKRITIH KRAJJIH	
POMURSKA	31	18	114	163	0	34	14	121	169	3	103.7
PODRAVSKA	19	78	48	145	11	27	71	49	147	99	101.4
KOROŠKA	17	11	0	28	6	22	11	0	33	8	117.9
SAVINJSKA	35	31	0	66	8	40	15	0	55	19	83.3
ZASAVSKA	4	3	0	7	16	5	0	0	5	12	71.4
SPODNJEPOSavska	5	6	0	11	0	5	7	0	12	11	109.1
JV SLOVENIJA	16	3	50	69	0	19	12	51	82	6	118.8
OSREDNJE SLOVENSka	48	35	73	156	33	60	19	85	164	35	105.1
GORENJSka	32	19	18	69	8	38	18	18	74	27	107.2
NOTRANJSKO-KRAŠka	4	1	59	64	1	7	1	65	73	10	114.1
GORIŠka	13	2	148	163	4	16	2	163	181	49	111.0
OBALNO-KRAŠka	6	1	56	63	15	10	1	61	72	11	114.3
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	230	208	566	1004	102	249	157	492	1067	290	106.3
REGIJE - POVPREČJE	19.2	17.3	47.2	83.7	8.5	23.6	14.3	51.1	88.9	24.2	104.8

Vir: Pihler, 2003

Tabela 22: Računalniška opremljenost splošnoizobraževalnih knjižnic po statističnih regijah v letu 2000

STATISTIČNA REGIJA	OSEBNI RAČ. IZ INTERNETOM		DELEŽI, v %	OSEBNI RAČ. BREZ INTERNETA		DELEŽI, v %	OSEBNI RAČ. SKUPAJ	DELEŽI, v %	ŠT. RAČUNALNIŠKIH MEST ZA UPORABNIKE - Z INTERNETOM	DELEŽI, v %
	OSREDNJA KNUŽIČNICA	IZPOSOJEVA-LIŠČA		OSREDNJA KNUŽIČNICA	IZPOSOJEVA-LIŠČA					
POMURSKA	17	3	3.4	4	0	3.0	24	3.4	9	3.0
PODRAVSKA	41	32	12.5	7	0	5.3	80	11.2	45	15.1
KOROŠKA	31	6	6.4	6	1	5.3	44	6.2	23	7.7
SAVINJSKA	50	19	11.9	5	1	4.5	75	10.5	37	12.4
ZASAVSKA	12	1	2.2	3	0	2.3	16	2.2	7	2.3
SPODNJEPOSavska	14	3	2.9	3	0	2.3	20	2.8	5	1.7
JV SLOVENIJA	21	1	3.8	10	3	9.8	35	4.9	12	4.0
OSREDNJE SLOVENSka	73	68	24.2	28	20	36.4	189	26.5	71	23.7
GORENJSKA	48	20	11.7	8	4	9.1	80	11.2	26	8.7
NOTRANJSKO-KRAŠKA	16	3	3.3	8	2	7.6	29	4.1	7	2.3
GORIŠKA	66	6	12.4	9	6	11.4	87	12.2	46	15.4
OBALNO-KRAŠKA	29	2	5.3	4	0	3.0	35	4.9	11	3.7
SLOVENIJA	329	123	100.0	95	37	100.0	714	100.0	299	100.0

Vir: Pihler, 2003

Tabela 23: Kulturna društva v sezoni 1995/96

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. DRUŠTEV	AKTIVNI ČLANI	DRUGI ČLANI	ČLANI SKUPAJ	ŠT. PREBIV*, 2000	ŠT. KULT. DRUŠTEV, SLO = 100	ČLANI SKUPAJ, SLO = 100	DELEŽ AKT. ČLANOV	ŠT. ČLAN. KULT. DR. / 100,000 PRE.	ŠT. ČLANOV KULT. DRUŠ. / 100 km ²	DELEŽ VČLANJENIH/ ŠT. PREB.	POVPR. ŠT. VSEH ČLAN. NA DRUŠTVO
POMURSKA	76	3,129	245	3,374	124,761	7.4	6.8	92.7	2,704	246	2.7	44
PODRAVSKA	150	8,009	2,041	10,050	319,694	14.6	20.3	79.7	3,144	463	3.1	67
KOROŠKA	42	2,034	216	2,250	74,077	4.1	4.5	90.4	3,037	216	3.0	54
SAVINJSKA	141	6,693	776	7,469	256,834	13.8	15.1	89.6	2,908	318	2.9	53
ZASAVSKA	34	1,443	223	1,666	46,365	3.3	3.4	86.6	3,593	631	3.6	49
SPODNJEPOSAVSKA	48	2,179	197	2,376	69,831	4.7	4.8	91.7	3,403	268	3.4	50
JV SLOVENIJA	68	2,345	489	2,834	137,954	6.6	5.7	82.7	2,054	106	2.1	42
OSREDNJE SLOVENSKA	172	7,325	716	8,041	489,676	16.8	16.2	91.1	1,642	316	1.6	47
GORENJSKA	134	4,916	556	5,472	196,716	13.1	11.1	89.8	2,782	256	2.8	41
NOTRANJSKO-KRAŠKA	39	1,135	68	1,203	50,517	3.8	2.4	94.3	2,381	83	2.4	31
GORIŠKA	79	2,257	205	2,462	120,145	7.7	5.0	91.7	2,049	106	2.0	31
OBALNO-KRAŠKA	44	2,283	145	2,428	103,702	4.3	4.9	94.0	2,341	232	2.3	55
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	1,024	43,633	5,881	49,514	1,992,035	100	100	88.1	2,486	244	2.5	48

Vir: SURS; Pečar, 2000; lastni izračuni

Opomba: *Ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji.

Tabela 24: Kinematografija v letu 1999

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. KINEMATOGRA.	ŠT. SEDEŽEV	ŠT. OBISKOVAL.	ŠT. PREBIVAL.*, 2000	ŠT. KINEMAT., SLO = 100	ŠT. KINEMAT. NA 100,000 PREB.	ŠT. KINEMAT. NA 100 KM ²	ŠT. OBISKOV., SLO = 100	DELEŽ OBISK., / ŠT. PREB., v %	POVPŠT. OBISK. NA KINEMAT.
POMURSKA	4	1,094	31,149	124,761	4.7	3.2	0.3	1.6	25.0	7,787
PODRAVSKA	9	2,104	229,431	319,694	10.6	2.8	0.4	11.7	71.8	25,492
KOROŠKA	2	422	20,556	74,077	2.4	2.7	0.2	1.0	27.7	10,278
SAVINJSKA	17	4,078	228,644	256,834	20.0	6.6	0.7	11.6	89.0	13,450
ZASAVSKA	5	1,414	32,234	46,365	5.9	10.8	2.0	1.6	69.5	6,447
SPODNJEPOSAVSKA	3	1,061	26,840	69,831	3.5	4.3	0.3	1.4	38.4	8,947
JV SLOVENIJA	4	1,065	66,614	137,954	4.7	2.9	0.1	3.4	48.3	16,654
OSREDNJSLOVENSKA	21	7,062	975,129	489,676	24.7	4.3	0.8	49.6	199.1	46,435
GORENJSKA	8	2,484	196,389	196,716	9.4	4.1	0.4	10.0	99.8	24,549
NOTRANJSKO-KRAŠKA	3	651	19,777	50,517	3.5	5.9	0.2	1.0	39.1	6,592
GORŠKA	5	1,589	59,962	120,145	5.9	4.2	0.2	3.1	49.9	11,992
OBALNO-KRAŠKA	4	1,505	78,518	103,702	4.7	3.9	0.4	4.0	75.7	19,630
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	85	24,529	1,965,243	1,992,035	100.0	4.3	0.4	100.0	98.7	23,121

Vir: SURS, Pečar, 2000; lastni izračuni

Opomba: *ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namreč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji.

Tabela 25: Lokalne radijske organizacije, 1999

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. LOKALNIH RADIJSKIH ORGANIZACIJ	ŠT. UR PROGRAMA, PREDVAJANEGA IZ MATIČNEGA STUDIA*	ŠT. PREBIVALCEV**, 2000	ŠT. LOKALNIH RADIJSKIH ORGANIZACIJ (SLO = 100)	ŠT. LOKALNIH RADIJSKIH ORGANIZACIJ NA 100.000 PREB.	ŠT. LOKALNIH RADIJSKIH POSTAJ NA 100 km ²	ŠT. UR PROGRAMA PREDVAJAN. IZ MATIČ. STUDIA, SLO = 100	ŠT. PREDVAJ. UR IZ LOKALNEGA MATIČNEGA STUDIA NA PREB.	POVPR. ŠT. UR PREDVAJANJA PROGRAMA NA LOKALNIH RADIJSKIH POST.
POMURSKA	6	25,875	124,761	10,0	4,8	0,4	6,3	0,21	4,313
PODRAVSKA	8	64,254	319,694	13,3	2,5	0,4	15,6	0,20	8,032
KOROŠKA	3	15,693	74,077	5,0	4,0	0,3	3,8	0,21	5,231
SAVINJSKA	7	44,269	256,834	11,7	2,7	0,3	10,7	0,17	6,324
ZASAVSKA	1	8,658	46,365	1,7	2,2	0,4	2,1	0,19	8,658
SPODNJEPOSavska	2	9,246	69,831	3,3	2,9	0,2	2,2	0,13	4,623
JV SLOVENIJA	5	37,734	137,954	8,3	3,6	0,2	9,1	0,27	7,547
OSREDNJSLOVENSka	12	89,924	489,676	20,0	2,5	0,5	21,8	0,18	7,494
GORENJSKA	5	37,767	196,716	8,3	2,5	0,2	9,2	0,19	7,553
NOTRANJSKO-KRAŠKA	1	8,657	50,517	1,7	2,0	0,1	2,1	0,17	8,657
GORŠKA	4	17,813	120,145	6,7	3,3	0,2	4,3	0,15	4,453
OBALNO-KRAŠKA	6	52,728	103,702	10,0	5,8	0,6	12,8	0,51	8,788
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	60	412,618	1,992,035	100,0	3,0	0,3	100,0	0,21	6,877

Vir: SURS, Pečar, 2000; lastni izračuni

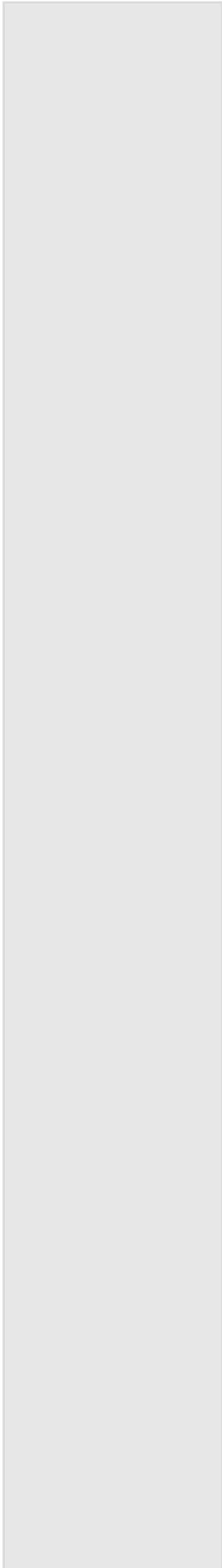
Opombe: *Vključeni so tudi oglasi, druga plačana obvestila ter napovedi in predstavitve programa. **Ker je bila Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE) uvedena leta 2000 (Ur. l. RS 28/2000), smo za potrebe analize zaradi primerljivosti podatkov uporabili podatke o številu prebivalstva iz leta 2000. Na osnovi te uredbe je namešč prišlo med drugim do razlike v številu prebivalcev. »Stare« plansko-funkcionalne regije in regije po SKTE se razlikujejo v Osrednjeslovenski in Dolenjski regiji.

Tabela 26: Lokalne televizijske organizacije, 1999

STATISTIČNA REGIJA	ŠT. LOKALNIH TV-ORGANIZACIJ	ŠT. UR PREDV. PROGRAMA IZ MAT. STUDIA*	ŠT. PREBIVAL.**, 2000	ŠT. LOK. TV-ORG. SLO = 100	ŠT. LOK. TV-ORG. NA 100,000 PREG.	ŠT. LOK. TV-ORG. NA 100 km ²	ŠT. UR PROG., PREDV. IZ MAT. CNEGA STUDIA (SLO = 100)	ŠT. PREDV. UR IZ LOKALNEGA MAT. STUDIA NA PREG.	POVPR. ŠT. UR PREDV. PROGR. NA LOKALNIH RAD. POST.
POMURSKA	4	26.889	124,761	10.0	3.2	0.3	12.7	0.22	6,722
PODRAVSKA	6	28,841	319,694	15.0	1.9	0.3	13.6	0.09	4,807
KOROŠKA	1	8,760	74,077	2.5	1.3	0.1	4.1	0.12	8,760
SAVINJSKA	2	7,280	256,834	5.0	0.8	0.1	3.4	0.03	3,640
ZASAVSKA	3	17,066	46,365	7.5	6.5	1.2	8.0	0.37	5,689
SPODNJEPOSAVSKA	0	0	69,831	0.0	0.0	0.0	0.0	0.00	0
JV SLOVENIJA	2	4,849	137,954	5.0	1.4	0.1	2.3	0.04	2,425
OSREDNJE SLOVENSKE	11	64,557	489,676	27.5	2.2	0.4	30.4	0.13	5,869
GORENJSKA	4	19,169	196,716	10.0	2.0	0.2	9.0	0.10	4,792
NOTRANJSKO-KRAŠKA	1	3,460	50,517	2.5	2.0	0.1	1.6	0.07	3,460
GORIŠKA	4	18,904	120,145	10.0	3.3	0.2	8.9	0.16	4,726
OBALNO-KRAŠKA	2	12,512	103,702	5.0	1.9	0.2	5.9	0.12	6,256
SLOVENIJA OZ. REGIJE SKUPAJ	40	212,287	1,992,035	100.0	2.0	0.2	100.0	0.11	5,307

Vir: SURS; Pečar, 2001; lastni izračuni

Opomba: *Vključeni so tudi oglasi, napovedi in predstavitve programa, plačane videostрани, TV-prodaja, napovedi in predstavitve programa, vremenska panorama in neplačane videostрани (obvestila).

Do sedaj izšlo v zbirki DELOVNI ZVEZKI

Letnik I, leto 1992

- št. 1. Razvojno planiranje na ravni Republike Slovenije. Uredil mag. Matej More
- št. 2. Ocena gospodarskega in socialnega razvoja Slovenije v letih 1991 in 1992 (majska analiza) z dokumentacijo, vodja projekta mag. Andrej Hartman
- št. 3. Slovenia in 1991–1992. Report on economic developments
- št. 4. Vrste ekonomskih inštrumentov varstva okolja in njihova uporaba. Naravni viri kot razvojni dejavnik - interdisciplinarni raziskovalni projekt trajnega razvoja, Bojan Radej
- št. 5. Finančni rezultati poslovanja gospodarstva Slovenije v prvem polletju 1992 - primerjalni prikaz po posameznih dejavnostih gospodarstva na osnovi podatkov SDK iz periodičnih obračunov pravnih oseb za prvo polletje 1992, Stane Vencelj in Jana Jevševar
- št. 6. Finančni rezultati poslovanja zavodov s področja družbenih dejavnosti v Sloveniji v prvem polletju 1992 - primerjalni prikaz po posameznih družbenih dejavnostih na osnovi podatkov SDK iz zaključnih računov in periodičnih obračunov zavodov za prvo polletje 1992 in za leto 1991, Jasna Kondža
- št. 7. Finančni rezultati poslovanja javnih podjetij gospodarstva Slovenije v prvem polletju 1992 - primerjalni prikaz po posameznih dejavnostih gospodarstva na osnovi podatkov SDK iz periodičnih obračunov pravnih oseb za prvo polletje 1992, Jana Jevševar
- št. 8. Selected indicators from the income statement and balance sheet by sector and by origin of capital of the Slovenian economy in January–June 1991 and 1992
- št. 9. Gospodarska gibanja v letu 1992 in kratkoročne perspektive gospodarstva Slovenije v letu 1993 (Jesenska analiza), vodja projekta mag. Andrej Hartman
- št. 10. Slovenia - Economic Developments in 1992 nad the Outlook for 1993
- št. 11. Panožne prognoze na podlagi ocenjevanja perspektivne sposobnosti industrijskih podjetij za obdobje 1992–1995, vodja projekta dr. Pavle Gmeiner

Letnik II, leto 1993

- št. 1. Ali so se stroški uvoza blaga resnično povečali, dr. Janez Potočnik
- št. 2. Bilanca pomembnejših prehranskih proizvodov, Božena Leonardi
- št. 3. Industrijska politika Slovenije - koncept, omejitve, možnosti in usmeritve na narodnogospodarski in sektorski ravni, dr. Pavle Gmeiner, dr. Anton Povše
- št. 4. Analiza gibanja plač in dometa ter učinkovitosti zamrznitve plač v marcu 1993, Bojan Radej
- št. 5. Finančni rezultati poslovanja gospodarstva Slovenije v letu 1992, Jana Jevševar
- št. 5.1. Lastninjenje družbenega premoženja v gospodarstvu republike Slovenije v letu 1992, Judita Mirjana Novak
- št. 5.2. Finančni rezultati poslovanja javnih podjetij v letu 1992 - primerjalni prikazi na osnovi podatkov zaključnih računov za leto 1992, Jana Jevševar
- št. 5.3. Finančni rezultati poslovanja zavodov s področja družbenih dejavnosti - Primerjalni prikazi na osnovi podatkov zaključnih računov za leto 1992, Jasna Kondža
- št. 5.4. Finančni rezultati poslovanja bank in zavarovalnic v letu 1992, Vida Brus
- št. 6. Portfolio analiza slovenske industrije v obdobju 1990–1992, Tanja Česen
- št. 7. Nacionalni računi Slovenije- ocena 1990-93 in projekcije 1994–97, vodja projekta mag. Igor Strmšnik
- št. 8. Gospodarska gibanja v Sloveniji leta 1993 in perspektive do leta 1997 (Pomladansko poročilo), vodja projekta mag. Andrej Hartman
- št. 9. Finančni rezultati poslovanja gospodarstva, zavodov s področja družbenih dejavnosti ter bank in zavarovalnic v prvem polletju 1993- primerjalni prikazi na osnovi podatkov SDK iz periodičnih obračunov pravnih oseb, Jana Jevševar, Dijana Pirc, Vida Brus
- št. 10. Mesto Slovenije v svetu- mednarodne primerjave podatkov nacionalnih računov, Tanja Česen
- št. 11. Gospodarska gibanja v letu 1993 in kratkoročne perspektive gospodarstva Slovenije v letu 1994 (Jesensko poročilo), vodja projekta mag. Andrej Hartman
- št. 12. Izhodišča za pripravo strategije gospodarskega razvoja Slovenije, dr. Janez Potočnik

Letnik III, leto 1994

- št. 1. Prebivalstvo in zaposlenost v Sloveniji na prehodu iz osemdesetih v devetdeseta leta in ocena tendenc razvoja do leta 2000, Tomaž Kraigher
- št. 2. Analiza obrestnih mer in obresti v letih 1991 do 1993, Vida Brus
- št. 3. Analiza in perspektiva deželnega rizika Slovenije, dr. Pavle Gmeiner
- št. 4.1 Finančni rezultati poslovanja gospodarstva Slovenije v letu 1993 - primerjalni prikazi na osnovi podatkov zaključnih računov za leto 1993, Judita Mirjana Novak
- št. 4.2. Finančni rezultati poslovanja zavodov s področja družbenih dejavnosti - primerjalni prikazi na osnovi podatkov zaključnih računov za leto 1993, Dijana Pirc
- št. 4.3. Finančni rezultati poslovanja bank in zavarovalnic v letu 1993 - primerjalni prikazi na osnovi podatkov zaključnih računov za leto 1993, Vida Brus
- št. 4.4. Finančni rezultati podjetij v izgubi v letih 1992 in 1993, Slavica Jurančič
- št. 5. Prikaz cenovnih sprememb v letih 1985 do 1993 - izračun verižnih indeksov cen po sektorjih NACE klasifikacije dejavnosti, Jure Povšnar, Nataša Marzidovšek
- št. 6. Gospodarska gibanja v Sloveniji v letu 1994 s projekcijami razvoja do leta 1998 (Pomladansko poročilo), vodja projekta mag. Andrej Hartman
- št. 7. Regionalni vidiki razvoja Slovenije v obdobju 1990–1994, Janja Pečar
- št. 8. Finančni rezultati poslovanja Zavodov s področja družbenih dejavnosti in zavarovalnih organizacij v prvem polletju 1994, Judita Novak, Dijana Pirc in Vida Brus
- št. 9. Kmetijska pridelava in odkup kmetijskih proizvodov v obdobju 1988–1993, Mateja Kovač
- št. 10. Analiza gospodarskih gibanj v Sloveniji v letu 1994 s projekcijo razvoja v letu 1995 (Jesensko poročilo), vodja projekta mag. Tanja Česen
- št. 11. Primerjava med finančnimi rezultati poslovanja slovenskega gospodarstva za leto 1993 po zakonu o računovodstvu in po slovenskih računovodskih standardih, Judita Mirjana Novak
- št. 12. Turistični promet v obdobju 1985–1994 in statistični prikaz stanja turizma v Sloveniji, Petra Drobne

Letnik IV, leto 1995

- št. 1. Finančni rezultati poslovanja zavodov s področja družbenih dejavnosti v letu 1994, Primerjalni prikazi na osnovi zaključnih računov za leto 1994, Judita Mirjana novak
- št. 2. Analiza in perspektiva deželnega rizika Slovenije po dveh scenarijih v obdobju do leta 2000, dr. Pavle Gmeiner
- št. 3. Finančni rezultati poslovanja bank in zavarovalnic v letu 1994 - primerjalni prikazi na osnovi podatkov zaključnih računov, Vida Brus
- št. 4. Analiza gospodarskih gibanj v Sloveniji v letu 1995 s projekcijo razvoja do leta 2000 (Pomladansko poročilo), vodja projekta mag. Igor Strmšnik
- št. 5. Finančni rezultati poslovanja gospodarstva Slovenije v letu 1994 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance uspeha leta 1994, Judita Mirjana Novak
- št. 6. Analiza gospodarskih gibanj v Sloveniji v letu 1995 s projekcijo razvoja v letu 1996 (Jesensko poročilo), vodja projekta mag. Igor Strmšnik
- št. 7. Nacionalni programi in posebni razvojni zakoni v luči strategije gospodarskega razvoja Slovenije in vpliva na regionalni razvoj, mag. Ana Murn
- št. 8. Značilnosti razvoja slovenskih regij, Janja Pečar
- št. 9. Politika cenovnega nadzora v Sloveniji v letih 1991 do 1995, Nataša Marzidovšek
- št. 10. Pregled posebnih razvojnih dokumentov, ki jih je sprejela država Slovenija, mag. Ana Murn
- št. 11. Razmerja v slovenskem gospodarstvu v letih 1992 in 1993 v luči input - output tabel, Vesna Štraser
- št. 12. Ocena demografskih računov Slovenije 1981–1994, Tomaž Kraigher

Letnik V, leto 1996

- št. 1. Analiza gospodarskih gibanj v Sloveniji leta 1996 s ciljno projekcijo razvoja do leta 2000 (Pomladansko poročilo), vodji projekta mag. Igor Strmšnik in mag. Alenka Kajzer
- št. 2. Finančni rezultati poslovanja gospodarstva Slovenije v letu 1995 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1995), Judita Mirjana Novak
- št. 3. Poslovanje bank v letu 1995, Vida Brus
- št. 4. Javnofinančne obveznosti, ki izhajajo iz dokumentov razvojnega načrtovanja in posebnih rajonih zakonov, mag. Ana Murn
- št. 5. Finančni rezultati poslovanja zavodov s področja družbenih dejavnosti v letu 1995, Judita Mirjana Novak
- št. 6. Neposredne tuje investicije v slovensko gospodarstvo in njihov razvojni potencial. Foreign Direct Investment in the Slovenian Economy and its Development Potential, Matija dr. Rojec
- št. 7. Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1995, Janja Pečar
- št. 8. Kazalci finančne uspešnosti gospodarjenja v letu 1995 po sektorjih in regijah, Liljana Figar kot vodja, Peter Beltram, Vida Brus, Mateja Kovač, Judita Mirjana Novak, Janja Pečar, Boštjan Plešec, Jure Povšnar, Ana Sečnik
- št. 9. Ocena input-output tabele Republike Slovenije za leto 1995 v tekočih in stalnih cenah, Ivanka Zakotnik
- št. 10. Dejavniki za povečanje konkurenčnosti slovenske predelovalne industrije s posebnim ozirom na kooperacije, razvojne raziskave in tuja vlaganja, dr. Pavle Gmeiner
- št. 11. Analiza gospodarskih gibanj v Sloveniji - Jesensko poročilo 1996, vodja projekta dr. Alenka Kajzer
- št. 12. Slovenija in Maastrichtski kriteriji konvergence, dr. Ivo Lavrač in mag. Vladimir Lavrač

Letnik VI, leto 1997

- št. 1. Analiza gospodarskih gibanj s ciljno projekcijo do leta 2001 (Pomladansko poročilo), vodja projekta dr. Alenka Kajzer
- št. 2. Finančni rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 1996 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1996), Judita Mirjana Novak
- št. 3. Ocena kupne moči bruto domačega proizvoda na prebivalca v Sloveniji 1993-1997 in prognoza do 2005, mag. Tanja Česen,
- št. 4. Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v l. 1996, Janja Pečar
- št. 5. Poslovanje bank v letu 1996, Vida Brus
- št. 6. Uvod v kupno moč denarne enote in probleme merjenja domačega proizvoda po kupni moči, dr. Pavle Gmeiner
- št. 7. Ocena gospodarskih gibanj v letu 1997 in možnosti razvoja v letu 1998 (Jesensko poročilo), vodja projekta dr. Alenka Kajzer
- št. 8. Finančni rezultati poslovanja izvoznikov v letu 1996, Judita Mirjana Novak
- št. 9. Kazalci finančne uspešnosti gospodarjenja v letu 1996 po sektorjih, Liljana Figar kot vodja, Vida Brus, Andrej Hrovat, Mateja Kovač, Judita Mirjana Novak, Mateja Pečar, Jure Povšnar, Ana Sečnik
- št. 10. SAM Slovenija 1996 (matrika nacionalnih računov), Ivanka Zakotnik
- št. 11. Slovenija v Evropi regij - Regionalne strukture razširjene evropske zveze, mag. Igor Strmšnik
- št. 12. Globalna konkurenčnost Slovenije - Eksperimentalna ocena njenih prednosti in slabosti po metodi Svetovnega ekonomskega foruma, dr. Pavle Gmeiner

Letnik VII, leto 1998

- št. 1. Pregled javnofinančnih prihodkov za leto 1997 (na osnovi Poročila B-2) Agencije RS za plačilni promet, Jasna Kondža
- št. 2. Projekcije prebivalstva Slovenije 1996 - 2070, Tomaž Kraigher
- št. 3. Sistem nacionalnih računov SAM (Social Accounting Matrix) Slovenija 1995, dr. Ivo Lavrač, Branka Tavčar, Ivanka Zakotnik,
- št. 4. Vladne finančne intervencije v gospodarstvu, Državne pomoči v Evropski uniji, mag. Ana Murn
- št. 5. Finančni rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 1997 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1997), Judita Mirjana Novak
- št. 6. Slovenija v letu 1997 – ocene nacionalnih računov, Ivanka Zakotnik
- št. 7. Finančna uspešnost gospodarjenja v letu 1997 po sektorjih, Liljana Figar, Andrej Hrovat, Mateja Kovač, Judita Mirjana Novak, Jure Povšnar, Mateja Pečar, Ana Sečnik
- št. 8. Ocena četrletnega bruto domačega proizvoda Slovenije potrošna struktura 1995 – 1997, dr. Tanja Česen
- št. 9. Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1997, Janja Pečar
- št. 10. Razvojni indikatorji za vrednotenje okoljske kakovosti gospodarske rasti, Bojan Radej
- št. 11. Koncept in empirični rezultati merjenja nacionalne konkurenčne sposobnosti v Sloveniji za obdobje 1995–1998 in napovedi do leta 2000, dr. Pavle Gmeiner, Liljana Figar
- št. 12. Prenova regionalne politike, mag. Igor Strmšnik

Letnik VIII, leto 1999

- št. 1. Finančni rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 1998 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1998), Judita Mirjana Novak
- št. 2. Ocenjevanje cen življenskih potrebščin, drobnoprodajnih cen in cen industrijskih izdelkov pri proizvajalcih, Boštjan Plešec, Nataša Marzidovšek
- št. 3. Strategija gospodarskega razvoja Slovenije - razvojni scenarij, koordinatorja: mag. Igor Strmšnik, Branka Tavčar
- št. 4. Matrika nacionalnih računov - Slovenija 1998, Ivanka Zakotnik
- št. 5. Finančna uspešnost gospodarjenja v letu 1998 po sektorjih, Jure Povšnar, dr. Tanja Česen, Andrej Hrovat, Mojca Koprivnikar Šušteršič, Mateja Kovač, Judita Mirjana Novak, Ana Sečnik
- št. 6. Vzroki primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance v obdobju tranzicije, mag. Rotija Kmet
- št. 7. Poslovanje bančnega sistema v letu 1998, Andrej Hrovat
- št. 8. Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1998, Janja Pečar
- št. 9. Pregled javnofinančnih prihodkov za leto 1998 in 1999 (na osnovi Poročila B-2) Agencije RS za plačilni promet, Jasna Kondža
- št. 10. Zunanje neravnovesje in ekonomska politika v obdobju tranzicije - primer Češke, Madžarske in Poljske z možnimi zaključki za Slovenijo, mag. Rotija Kmet
- št. 11. Sodobne tendence v odnosih med storitveno in industrijsko proizvodnjo v svetu in v Sloveniji, dr. Metka Stare
- št. 12. Regionalna politika, Mojca Aljančič, Sara Dragana Bogdanovič

Letnik IX, leto 2000

- št. 1. Neposredne tuje investicije v Slovenijo, trendi, razvoj in politika v obdobju 1997–1999, dr. Matija Rojec
- št. 2. Finančni rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 1999 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1999), Judita Mirjana Novak
- št. 3. Plačilna bilanca in napovedovanje njenega razvoja, mag. Jože Markič, Ljubljana
- št. 4. Ekonometrična analiza gibanja investicij v osnovna sredstva v Sloveniji, mag. Vesna Štraser
- št. 5. Poslovanje bančnega sistema v letu 1999, mag. Luka Vesnaver
- št. 6. Pomen in merjenje osnovne inflacije v Sloveniji, mag. Boštjan Vasle
- št. 7. Shema indikatorjev monitoringa okoljskega razvoja, mag. Bojan Radej, Jure Povšnar, Mateja Kovač, Ivanka Zakotnik, dr. Pavle Gmeiner, Matjaž Hanžek in dr. Janko Seljak
- št. 8. Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1999, Janja Pečar, mag. Metka Farič
- št. 9. Analiza poslovanja gospodarskih družb v obdobju 1995–1999 po dejavnostih, mag. Rotija Kmet, Janez Kušar, Jure Povšnar, Mateja Kovač, dr. Tanja Česen, mag. Mateja Peternelj
- št. 10. Državne in strukturne pomoči v Evropski uniji, posameznih državah Evropske unije in Sloveniji, mag. Ana Murn

Letnik X, leto 2001

- št. 1. Motivi in strategije tujih investitorjev v Sloveniji / Motivation and Strategic Considerations of Foreign Investors in Slovenia, Matija Rojec, Miroslav Stanojevič
- št. 2. Sektorska analiza poslovanja gospodarskih družb v obdobju 1995–2000, mag. Rotija Kmet, Gorazd Kovačič, Mojca Koprivnikar Šušteršič, Jure Povšnar, Eva Zver, Mateja Kovač, Janez Kušar, mag. Brigita Lipovšek
- št. 3. Ocenjevanje in projekcija izobrazbenih tokov in izobrazbene sestave prebivalstva, Tomaž Kraigher
- št. 4. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2000, Judita Mirjana Novak
- št. 5. Industrijska politika v Republiki Sloveniji (D - predelovalne dejavnosti), Gorazd Kovačič
- št. 6. Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2000), Janja Pečar
- št. 7. Povezava med realnim deviznim tečajem in razlikami med realnimi obrestnimi merami (SIT in DEM ter USD), mag. Boštjan Vasle
- št. 8. Analiza obnašanja gospodinjstev v Sloveniji v obdobju 1997–2000 (na podlagi podatkov APG), Ana Tršelič
- št. 9. Razvoj informacijske družbe v Evropi in Sloveniji, mag. Rotija Kmet.
- št. 10. Razvoj analize in diagnoze nacionalne konkurenčne sposobnosti Slovenije, Pavle Gmeiner et al.

Letnik XI, leto 2002

- št. 1. Turistična politika in analiza slovenskega turizma v obdobju 1995–2001, Mojca Koprivnikar Šušteršič
- št. 2. Industrijska politika in državne pomoči v Evropski uniji in v Sloveniji, mag. Ana Murn
- št. 3. Primarna dejavnost - Politika in stanje v Sloveniji v primerjavi z EU, Mateja Kovač
- št. 4. Sektorska analiza poslovanja gospodarskih družb v obdobju 1995–2001, mag. Rotija Kmet, Gorazd Kovačič, Mojca Koprivnikar Šušteršič, Jure Povšnar, Eva Zver, Mateja Kovač, Janez Kušar, mag. Brigita Lipovšek
- št. 5. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2001, Judita Mirjana Novak
- št. 6. Celovit pristop k razumevanju in zajemanju mednarodne menjave storitev, dr. Metka Stare
- št. 7. Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001), Janja Pečar
- št. 8. Industrijska politika v Sloveniji, merjena z državnimi pomočmi in javnofinančnimi odhodki, mag. Ana Murn
- št. 9. Dejavnost raziskovanja in razvoja v Sloveniji, mag. Ana Vidrih
- št. 10. Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letih 2001 in 2002, mag. Rotija Kmet Zupančič, Gorazd Kovačič, Jure Povšnar, Andreja Poje, Eva Zver, Mateja Kovač, Janez Kušar

Letnik XII, leto 2003

- št. 1. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2002, J. M. Novak
- št. 2. Strukturne spremembe v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji, G. Kovačič, mag. R. Kmet Zupančič, J. Kušar
- št. 3. Poslovanje in finančni viri javnih zavodov v letih 2001 in 2002, E. Zver
- št. 4. Kultura kot razvojni dejavnik države in regij, mag. B. Lipovšek